

Brussel, 25.6.2025
C(2025) 7600 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

**Kader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de Clean Industrial Deal
(Staatssteunkader Clean Industrial Deal)**

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

Kader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de Clean Industrial Deal (Staatssteunkader Clean Industrial Deal)

1. INLEIDING

- (1) Op 26 februari 2025 heeft de Commissie de mededeling aangenomen over de Clean Industrial Deal: Een gezamenlijke routekaart voor concurrentievermogen en decarbonisatie (“Clean Industrial Deal”)¹. Deze mededeling vergezelt de Clean Industrial Deal door uiteen te zetten hoe de lidstaten staatssteunmaatregelen kunnen ontwerpen om hun doelstellingen in verband met de Clean Industrial Deal te ondersteunen.
- (2) In de Clean Industrial Deal worden maatregelen voorgesteld om de toegang tot betaalbare energie te verbeteren, vraag en aanbod van schone technologieproducten te stimuleren, publieke en particuliere investeringen mogelijk te maken, de circulaire economie te stimuleren, internationale partnerschappen te ontwikkelen en te zorgen voor vaardigheden en hoogwaardige banen voor sociale rechtvaardigheid. De deal biedt een alomvattende groeistrategie voor een concurrerende, veerkrachtige en koolstofvrije industrie in de Unie, biedt kansen voor investeerders en draagt bij tot sociale cohesie en rechtvaardigheid in alle regio’s. De Clean Industrial Deal is een verbintenis om decarbonisatie, herindustrialisering en innovatie te versnellen, gelijktijdig en over het hele continent, waardoor ook de veerkracht van Europa wordt versterkt. De deal biedt de Europese industrie een sterkere businesscase voor grootschalige klimaatneutrale investeringen in energie-intensieve industrieën en schone technologie. Hij onderstreept dat investeringen moeten worden ontsloten om voldoende productiecapaciteit in de Unie mogelijk te maken, leidende markten voor schone technologie te creëren, de hoge energieprijzen te verlagen, bedrijven de juiste voorwaarden te bieden om te groeien, te concurreren en wereldwijd het voortouw te nemen, en verstoringen als gevolg van buitenlandse subsidies aan te pakken.

1.1. NOODZAAK OM INVESTERINGEN IN EUROPA TE STIMULEREN

- (3) Om de ambities van de Clean Industrial Deal te verwezenlijken, zullen aanzienlijke investeringen nodig zijn. Daarom moeten middelen ter beschikking worden gesteld, voornamelijk uit particuliere bronnen, maar waar nodig worden gestimuleerd of aangevuld met overheidsmiddelen.
- (4) Zoals uiteengezet in de mededeling over de Clean Industrial Deal zijn investeringen nodig om de uitrol van hernieuwbare energie verder te versnellen, industriële decarbonisatiemaatregelen uit te voeren en te zorgen voor voldoende productiecapaciteit voor schone technologie. In deze mededeling worden de criteria gespecificeerd die de Commissie zal toepassen bij de beoordeling van staatssteunmaatregelen die de lidstaten voornemens zijn te nemen om aan deze doelstellingen bij te dragen. Zo kunnen de lidstaten een langere planningshorizon aanhouden en krijgen bedrijven voorspelbaarheid en zekerheid voor hun

¹ COM(2025) 85 final.

investerings, zonder dat de mededinging en het handelsverkeer onnodig worden verstoord terwijl de cohesiedoelstellingen bewaard blijven.

- (5) De noodzaak om de Europese productiecapaciteit voor nettonultechnologieën en de belangrijkste componenten daarvan te versterken, wordt ook erkend in de verordening voor een nettonulindustrie², waarmee reeds bepaalde belemmeringen voor de opschaling van de productie in Europa worden aangepakt. De lidstaten worden aangemoedigd om de in aanmerking komende investeringen in de productie van schone technologie te versnellen door deze te erkennen als strategische nettonulprojecten in overeenstemming met de voorwaarden van de verordening voor een nettonulindustrie. De verordening voor een nettonulindustrie zal weliswaar het concurrentievermogen van de sector van de nettonultechnologie vergroten, investeringen aantrekken en de markttoegang voor schone technologie in de EU verbeteren, maar voor bepaalde investeringen in schone technologie zal aanvullende steun nodig zijn om de capaciteit in de Unie te vergroten, zodat de transitie naar nettonul versneld en de Europese veerkracht op dit gebied versterkt kan worden. Tegen deze achtergrond worden in deze mededeling de voorwaarden uiteengezet om aanvullende overheidssteun te verlenen aan projecten die de veerkracht vergroten en om tegelijkertijd concurrentievervalsingen tot een minimum beperken.
- (6) Om het gebruik van producten op het gebied van schone technologie aan de vraagzijde te steunen en te stimuleren, kunnen de lidstaten daarnaast ook fiscale stimulansen invoeren in de vorm van versnelde afschrijving, met inbegrip van onmiddellijke aftrek, voor de verwerving van activa op het gebied van schone technologie die nodig zijn voor de transitie naar een nettonuleconomie. Maatregelen die niet bedoeld zijn om een bepaalde onderneming of sector selectief te begunstigen en die de jure en de facto openstaan voor alle feitelijke en potentiële marktdeelnemers, worden beschouwd als zijnde algemeen van aard en vormen dus geen staatssteun³. Dit geldt ook voor producten die niet onder deze mededeling vallen. Wanneer stimulansen voor de verwerving van activa op het gebied van schone technologie echter selectief zijn en dus staatssteun inhouden, zal de Commissie deze steun op basis van de in deze mededeling uiteengezette voorwaarden als verenigbaar met de interne markt beschouwen.
- (7) Het is van vitaal belang dat door middel van financiële instrumenten particuliere investeringen worden aangetrokken. De lidstaten kunnen bijvoorbeeld samen met particuliere investeerders investeren tegen marktvoorwaarden⁴. Tegelijkertijd blijven bepaalde groepen particuliere beleggers, zoals pensioenfondsen en verzekeringsondernemingen, risico's mijden, ondanks hun algemene capaciteit tot

² Verordening (EU) 2024/1735 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van een kader van maatregelen ter versterking van het Europese ecosysteem voor de productie van nettonultechnologie (PB L, 2024/1735, 28.6.2024).

³ Zie onderdeel 5 van de mededeling van de Commissie betreffende het begrip “staatssteun” in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (PB C 262 van 19.7.2016, blz. 1) (mededeling over het begrip staatssteun).

⁴ Indien een overheidsinstantie tegen marktvoorwaarden investeert (bijvoorbeeld op basis van pari passu-voorwaarden naast particuliere investeerders of wanneer marktconformiteit is vastgesteld op basis van andere instrumenten zoals benchmarking), bevatten de instrumenten geen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag. Zie mededeling over het begrip staatssteun, onderdeel 4.2.3.

investeren. Daarom wordt in de mededeling ook uiteengezet onder welke voorwaarden de lidstaten dergelijke particuliere investeerders verder kunnen stimuleren via regelingen om de risico's van investeringen in bepaalde portefeuilles van projecten terug te dringen. Dergelijke regelingen moeten additionaliteit waarborgen, wat betekent dat door de risico's in verband met de investering te verminderen, particuliere investeerders worden betrokken die anders niet in dit soort projecten zouden hebben geïnvesteerd. Om ervoor te zorgen dat de steun zoveel mogelijk aan de betrokken projecten wordt doorgegeven, moeten dergelijke regelingen door hun opzet de steun aan de investeerders beperken tot het noodzakelijke minimum. De lidstaten kunnen overwegen dergelijke regelingen ook uit te voeren door in het kader van het InvestEU-programma een lidstaatcompartiment op te zetten. Uitvoerende partners van InvestEU en kunnen samen met hun particuliere investeerders investeren in dergelijke regelingen, zolang geen uitvoerende partner of particuliere investeerder een dubbele garantie geniet van de lidstaat en andere publieke bronnen (waaronder EU-middelen) voor dezelfde investering.

1.2. VEREENVOUDIGING VEREIST VOOR SPECIFIEKE MAATREGELEN DIE ZORGEN VOOR VERSNELLING EN VOLDOENDE INVESTERINGEN

- (8) De staatssteunregels van de Unie dragen ertoe bij dat de interne markt niet wordt gefragmenteerd en dat het gelijke speelveld wordt gevrijwaard. De integriteit van de interne markt is belangrijk om druk van buitenaf te kunnen weerstaan en om subsidiewedlopen tussen lidstaten te vermijden die ten koste gaan van de cohesie binnen de Unie.
- (9) Door de verenigbaarheidsvoorwaarden vast te stellen voor maatregelen die gericht zijn op de ontwikkeling van economische activiteiten via investeringen, vormt deze mededeling een aanvulling op de bestaande richtsnoeren inzake staatssteun, die de lidstaten reeds mogelijkheden bieden om talrijke in de Clean Industrial Deal voorgestelde acties te ondersteunen.
- (10) Andere maatregelen ter ondersteuning van de Clean Industrial Deal, zoals steun ter bevordering van de circulaire economie en de bio-economie, kunnen worden toegekend zonder voorafgaande aanmelding op grond van de algemene groepsvrijstellingsverordening⁵ of kunnen worden aangemeld op grond van afdeling 4.4 van de richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie (“CEEAG”)⁶, ook al vallen zij niet onder het toepassingsgebied van deze mededeling. De Commissie moedigt de lidstaten aan ten volle gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden om de gemeenschappelijke doelstellingen van de Clean Industrial Deal te verwezenlijken en zal dergelijke gevallen als prioriteit behandelen.

⁵ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1) (“de algemene groepsvrijstellingsverordening” of “GBER”).

⁶ Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie 2022 (PB C 80 van 18.2.2022, blz. 1).

- (11) De vereenvoudigde verenigbaarheidsvoorwaarden van deze mededeling ten opzichte van andere bestaande richtsnoeren inzake staatssteun zijn gerechtvaardigd door de noodzaak om specifieke investeringen en activiteiten mogelijk te maken en te versnellen. De instrumenten waarin deze mededeling voorziet, zijn complementair en vormen een aanvulling op de bestaande staatssteunregels, die van kracht blijven, met name de CEEAG, de richtsnoeren regionale steun (“RAG”)⁷ of de algemene groepsvrijstellingsverordening (“GBER”). Maatregelen die niet aan de vereenvoudigde criteria van deze mededeling voldoen, zullen aan andere staatssteunregels worden getoetst. Steun voor nieuwkomers die investeren in bepaalde geavanceerde koolstofvrije technologieën is mogelijk op grond van de afdelingen 4 en 6 van deze mededeling. Andere steun voor nieuwe toegang is ook mogelijk op grond van een aantal andere bestaande staatssteunregels die van toepassing blijven (zoals CEEAG, RAG, als aanloop- en risicofinancieringssteun, en in het kader van de algemene groepsvrijstellingsverordening). De Commissie moedigt de lidstaten aan ten volle gebruik te maken van alle beschikbare staatssteunregels en de passende staatssteunregels te kiezen die passen bij de aard en de opzet van hun maatregelen. Dit geldt met name voor decarbonisatie- en energie-efficiëntiemaatregelen die greenfieldinvesteringen van nieuwkomers omvatten, die zullen worden beoordeeld op basis van de beschikbare bepalingen van de CEEAG om ervoor te zorgen dat specifieke risico’s, met name in verband met overcapaciteit en andere marktverstoringen, worden voorkomen. Gezien het strategische belang van de ondersteuning van concurrerende fabrikanten, met inbegrip van nieuwkomers, die decarbonisatie stimuleren door innovatie, zal de Commissie dergelijke gevallen als prioriteit behandelen en ernaar streven binnen 6 weken na de volledige kennisgeving een besluit te nemen.
- (12) De in deze mededeling uiteengezette verenigbaarheidsvoorwaarden zijn gebaseerd op de besluitvormingspraktijk en de relevante ervaring die de Commissie heeft opgedaan, onder meer met de toepassing van het tijdelijke crisis- en transitiekader (‘TCTF’); een tijdelijk kader dat door deze mededeling wordt vervangen⁸.
- (13) De Commissie erkent ten volle het recht van de lidstaten om hun energiemix te bepalen en zal tijdig een beoordeling uitvoeren van staatssteunzaken voor de opwekking van nucleaire energie, ook voor kleine en geavanceerde modulaire reactoren, teneinde de rechtszekerheid voor dergelijke steun te waarborgen, in

⁷ Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen (PB C 153 van 29.4.2021, blz. 1).

⁸ Mededeling van de Commissie betreffende het Tijdelijk crisis- en transitiekader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de economie na de Russische agressie tegen Oekraïne (PB C 101 van 17.3.2023, blz. 3), gewijzigd bij de mededelingen van de Commissie C(2023)8045 (PB C1188, 21.11.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1188/oj>) en C(2024)3123 (PB C3113, 2.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3113/oj>). Dit tijdelijk crisis- en transitiekader verving het tijdelijk crisiskader van 28 oktober 2022 (PB C 426 van 9.11.2022, blz. 1) (“tijdelijk crisiskader”), dat reeds in de plaats was gekomen van het vorige tijdelijk crisiskader van 23 maart 2022 (PB C 131I van 24.3.2022, blz. 1), zoals gewijzigd op 20 juli 2022 (PB C 280 van 21.7.2022, blz. 1). Het tijdelijk crisiskader is met ingang van 9 maart 2023 ingetrokken.

overeenstemming met het Verdrag⁹ of eventuele toepasselijke richtsnoeren, en daarbij de technologische neutraliteit ten volle te eerbiedigen.

- (14) Voorts, in overeenstemming met de Clean Industrial Deal en zoals aangekondigd in het actieplan voor de autosector¹⁰ “zal de Commissie, in samenwerking met de lidstaten en de industrie, voorwaarden voorstellen voor inkomende buitenlandse investeringen in de autosector om de meerwaarde ervan voor de EU verder te vergroten. [...] Een van de prioritaire gebieden hiervoor is de toeleveringsketen voor batterijen. Terwijl er momenteel wordt gewerkt aan buitenlandse investeringen, zullen de Commissie en de lidstaten ervoor zorgen dat buitenlandse directe investeringen worden gebruikt om meerwaarde te creëren in Europa, met name wanneer het om overheidsfinanciering gaat, en zullen duidelijke voorwaarden nodig zijn om de kloof op het gebied van productieknowhow en -deskundigheid te dichten, onder meer door middel van doeltreffende mechanismen voor de overdracht van intellectuele eigendom en vaardigheden, de aanwerving van personeel in de EU en lokale toeleveringsketens.”

2. DEFINITIES

- (15) De volgende definities zijn van toepassing op alle afdelingen van deze mededeling:
- (a) “steungebied”: gebieden dat is aangewezen op een op grond van artikel 107, lid 3, punt a) of c), van het Verdrag goedgekeurde regionalesteunkaart welke van kracht is op het tijdstip van de toekenning van de steun;
 - (b) “capaciteitsmechanisme”: “capaciteitsmechanisme” zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 22, van Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad¹¹;
 - (c) “terugvorderingsmechanisme”: een mechanisme dat inspeelt op het ontstaan van extra winsten die niet waren voorspeld toen het steunbedrag werd vastgesteld en waarmee de lidstaat een passend deel ontvangt van eventuele extra overschotten die door een gesteund project worden gegenereerd;
 - (d) “concurrerende biedprocedure”: een biedprocedure die aan alle volgende voorwaarden voldoet: i) open, helder, transparant en niet-discriminerend, gebaseerd op objectieve criteria, die vooraf zijn vastgesteld overeenkomstig de doelstelling van de maatregel en het risico op strategisch bieden tot een minimum beperken; ii) met ten minste 70 % van de totale selectiecriteria die worden gebruikt voor het rangschikken van

⁹ Zie bijvoorbeeld de besluiten van de Commissie in zaak SA.58207 — Tsjechië, Steun voor Dukovany II (PB L 2025/429 van 12.3.2025); en SA.106107 — België, Levensduurverlenging van twee kernreactoren (nog niet gepubliceerd).

¹⁰ Mededeling van de Commissie over een industrieel actieplan voor de Europese autosector (COM (2025) 95 final van 5.3.2025).

¹¹ Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit, PB L 158 van 14.6.2019, blz. 54 (“elektriciteitsverordening”).

inschrijvingen, gedefinieerd in termen van steun per eenheid milieubescherming (zoals steun per eenheid referentie-energie-output of geïnstalleerde capaciteit of flexibiliteitsdienst verleend overeenkomstig afdeling 4, of EUR per ton CO₂ -reductie of eenheid energie bespaard overeenkomstig afdeling 5); iii) de criteria worden ruim genoeg vóór de termijn¹² voor het indienen van aanvragen bekendgemaakt, om een daadwerkelijke mededinging mogelijk te maken; iv) het budget of het volume van de biedprocedure is een bindende beperking, omdat kan worden verwacht dat niet alle bidders steun zullen krijgen¹³; v) het steunbedrag wordt bepaald op basis van het oorspronkelijke bod of een clearingprijs; om de kosten van het project te bepalen, moet staatssteun of financiering uit centraal beheerde EU-middelen die voor hetzelfde project wordt toegekend, bij de inschrijving worden gevoegd met het oog op de rangschikking van de inschrijvingen; en vi) aanpassingen achteraf van de uitkomst van de biedprocedure (zoals aansluitende onderhandelingen over de uitkomsten van de biedingen of contingentering) worden vermeden omdat deze de efficiëntie van de uitkomst van de procedure kunnen aantasten;

- (e) “met het beheer belaste entiteit”: de Europese Investeringsbank en het Europees Investeringsfonds, een internationale financiële instelling waarvan een lidstaat aandeelhouder is of een rechtspersoon die op professionele basis financiële activiteiten uitoefent en van een lidstaat of een entiteit van een lidstaat op centraal, regionaal of lokaal niveau de opdracht heeft gekregen ontwikkelings- of stimuleringsactiviteiten uit te voeren (een stimuleringsbank of een andere stimuleringsinstelling). De met het beheer belaste entiteit kan worden geselecteerd of rechtstreeks worden aangewezen overeenkomstig het bepaalde in Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad¹⁴ of overeenkomstig artikel 38, lid 4, punt b), iii), van Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad¹⁵ of artikel 59, lid 3, van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad¹⁶, naargelang van het geval;
- (f) “volledig hernieuwbare elektriciteit”: volledig hernieuwbare elektriciteit in de zin van de regels bepaald in Gedelegeerde Verordening (EU)

¹² De Commissie is van mening dat dit normaliter ten minste 6 weken vooraf betekent, tenzij een kortere termijn kan worden gerechtvaardigd op basis van de specifieke omstandigheden van een maatregel.

¹³ Het budget of het volume moet zo worden gesteld dat de biedingsprocedure concurrentieel is. De lidstaat moet aantonen dat het aanbestede budget of volume waarschijnlijk lager is dan het potentiële aanbod van projecten. Dit kan geschieden onder verwijzing naar vorige vergelijkbare concurrerende biedprocedures of naar technologiedoelstellingen in het nationaal energie- en klimaatplan, of door een vrijwaringsmechanisme in te voeren indien het risico bestaat dat er voor de aanbestedingen onvoldoende belangstelling bestaat wanneer er volgens de maatregel verschillende concurrerende biedprocedures worden overwogen. Indien er herhaaldelijk te weinig inschrijvers zijn voor een concurrerende biedprocedure, moet de lidstaat verbeteringen aanbrengen voor dezelfde of toekomstige regelingen die hij voor dezelfde technologie of projecten bij de Commissie aanmeldt.

¹⁴ PB L 94 van 28.3.2014, blz. 65.

¹⁵ PB L 347 van 20.12.2013, blz. 320.

¹⁶ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159.

2023/1184 van de Commissie van 10 februari 2023 ter aanvulling van Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad door de bepaling van een gemeenschappelijke Uniemethode die voorziet in gedetailleerde regels voor de productie van hernieuwbare vloeibare en gasvormige transportbrandstoffen van niet-biologische oorsprong¹⁷;

- (g) “financieringskloof”: de netto contante waarde (“NCW”) van het project (het feitelijke scenario), waarbij rekening wordt gehouden met alle verwachte toekomstige positieve en negatieve kasstromen inclusief belastingen¹⁸ die de investering over haar levensduur genereert en een eindwaarde, gediscoteerd op basis van de gewogen gemiddelde kapitaalkosten van de begunstigde, minus de NCW van alle verwachte kasstromen in verband met de contrafeitelijke investering (het nulscenario);
- (h) “brutosubsidie-equivalent”: de contante waarde van de steun gelijk aan wat die zou zijn indien de steun was verstrekt in de vorm van een subsidie aan de begunstigde van de steun, vóór belastingen of andere heffingen, zoals berekend op de datum van de toekenning van de steun op basis van het op die datum toepasselijke referentiepercentage¹⁹.
- (i) “nationale regulerende instantie”: de krachtens artikel 57, lid 1, van Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad²⁰ door elke lidstaat aangewezen regulerende instantie;
- (j) “verplaatsing”: een overbrenging van dezelfde of een vergelijkbare activiteit (of een deel daarvan) van een vestiging in een overeenkomstsluitende partij bij de EER-Overeenkomst (initiële vestiging) naar de vestiging in een andere overeenkomstsluitende partij bij de EER-Overeenkomst waar de gesteunde investering plaatsvindt (gesteunde vestiging). Er is sprake van een overbrenging indien het product of de dienst in de initiële en in de gesteunde vestiging ten minste ten dele voor dezelfde doeleinden dient en aan de vragen of behoeften van hetzelfde type afnemers voldoet en voor dezelfde of een vergelijkbare activiteit in een van de initiële vestigingen van de begunstigde van de steun in de EER banen verloren gaan;

¹⁷ Richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 82).

¹⁸ Daarbij moeten alle betrokken kosten en baten in aanmerking worden genomen – dus bijvoorbeeld ook administratieve kosten, vervoerskosten, opleidingskosten die niet worden gedekt door opleidingssteun, en loonverschillen. Als de alternatieve locatie echter binnen de EER gelegen is, mogen subsidies op die locatie niet in aanmerking worden genomen.

¹⁹ De als disconteringsvoet gebruikte referentievoet is gelijk aan de basisrente vermeerderd met een vaste marge van 100 basispunten. Zie de mededeling van de Commissie over de herziening van de methode waarmee de referentie- en disconteringspercentages worden vastgesteld (PB C 14 van 19.1.2008, blz. 6).

²⁰ Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (herschikking) (PB L 158 van 14.6.2019, blz. 125).

- (k) “kleine en middelgrote onderneming” of “kmo”: onderneming die voldoet aan de voorwaarden in de aanbeveling van de Commissie betreffende de definitie van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen²¹;
- (l) “start van de werkzaamheden”: afhankelijk van wat als eerste plaatsvindt, hetzij de start van de bouwwerkzaamheden met betrekking tot de investering, hetzij de eerste, juridisch bindende toezegging om uitrusting te bestellen, hetzij een andere toezegging die de investering onomkeerbaar maakt. De aankoop van gronden en voorbereidende werkzaamheden zoals het verkrijgen van vergunningen en de uitvoering van voorbereidende haalbaarheidsstudies worden niet als aanvang van de werkzaamheden beschouwd;
- (m) “strategische reserve”: een capaciteitsmechanisme waarbij elektriciteitscapaciteit (zoals opwekking, opslag of vraagrespons) buiten de elektriciteitsmarkt wordt gehouden en dispatching alleen in specifieke omstandigheden plaatsvindt;
- (n) “particuliere investeerders”: investeerders die, ongeacht hun eigendomsstructuur, een louter commercieel belang nastreven, hun eigen middelen gebruiken en het volledige risico dragen met betrekking tot hun investering, en die met name het volgende omvatten: kredietinstellingen die voor eigen rekening en uit eigen middelen investeren, particuliere fondsen en stichtingen, family offices en business angels, zakelijke investeerders, durfkapitaalfondsen, verzekeringsondernemingen, pensioenfondsen, academische instellingen en natuurlijke personen die al dan niet een economische activiteit verrichten. Een rechtspersoon die op professionele basis financiële activiteiten uitoefent en van een lidstaat of een entiteit van een lidstaat op centraal, regionaal of lokaal niveau de opdracht heeft gekregen ontwikkelings- of stimuleringsactiviteiten uit te voeren (nationale stimuleringsbank of een andere stimuleringsinstelling), wordt voor de toepassing van deze definitie niet als particuliere investeerder beschouwd;
- (o) “(investerings in de vorm van) quasi-eigenvermogen”: een categorie financiering tussen eigen vermogen en vreemd vermogen in, waaraan een hoger risico verbonden is dan aan senior schuld en een lager risico dan aan gewoon eigen vermogen en waarvan het rendement voor de houder ervan overwegend is gebaseerd op de winst of het verlies van de onderliggende doelonderneming, en die bij wanbetaling niet gedekt is; investeringen in de vorm van quasi-eigenvermogen kunnen gestructureerd zijn als schuld, ongedekt en achtergesteld, met inbegrip van mezzanineschuld, en in sommige gevallen converteerbaar in eigen vermogen, of als preferent eigen vermogen;

²¹ PB L 124 van 20.5.2003, blz. 36.

3. BEOORDELING VAN DE VERENIGBAARHEID OP GROND VAN ARTIKEL 107, LID 3, PUNT C), VAN HET VERDRAG BETREFFENDE DE WERKING VAN DE EUROPESE UNIE: ALGEMENE BEGINSELEN

- (16) Op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (“het Verdrag”) kan de Commissie steun als verenigbaar met de interne markt beschouwen wanneer deze is bedoeld om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken (positieve voorwaarde), mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad (negatieve voorwaarde).

3.1. POSITIEVE VOORWAARDE: DE STEUN VERGEMAKKELIJKT DE ONTWIKKELING VAN EEN ECONOMISCHE ACTIVITEIT

- (17) Wat betreft de positieve voorwaarde dat de steun de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën vergemakkelijkt, is de Commissie van oordeel dat steun in het kader van deze mededeling tot doel heeft investeringen en activiteiten te stimuleren in bepaalde sectoren die bijdragen aan de in de mededeling over de Clean Industrial Deal vastgestelde doelstellingen, en zo de ontwikkeling specifieke vormen van economische bedrijvigheid te vergemakkelijken, namelijk die welke binnen het toepassingsgebied van de toepasselijke delen van deze mededeling vallen.
- (18) Staatssteun moet een stimulerend effect hebben. Dat wil zeggen dat de steun de begunstigde ertoe aanzet om een investering of activiteit te verrichten die hij zonder die steun niet of op een beperkte of andere wijze zou verrichten. Tenzij in deze mededeling anders is bepaald, wordt een stimulerend effect verondersteld wanneer start van de werkzaamheden aan het project of de activiteit pas plaatsvindt nadat de begunstigde bij de bevoegde autoriteiten een schriftelijke steunaanvraag heeft ingediend²². Steun kan echter ook worden geacht een stimulerend effect te hebben, zelfs al vond de start van de werkzaamheden plaats vóór de indiening van de steunaanvraag, wanneer aan twee cumulatieve criteria is voldaan: i) de steun wordt automatisch toegekend in overeenstemming met objectieve en niet-discriminerende criteria en zonder dat de lidstaat nog enige beoordelingsbevoegdheid uitoefent, en de maatregel is goedgekeurd en is in werking getreden voordat de werkzaamheden aan het gesteunde project of de gesteunde activiteit zijn aangevangen, behalve in het geval van fiscale vervolgregelingen, wanneer de activiteit reeds onder de vroegere regelingen in de vorm van belastingvoordelen viel; Steun aan particuliere investeerders in het kader van afdeling 8 kan worden geacht een stimulerend effect te hebben wanneer deze particuliere investeerders stimuleert om aan een portefeuille van potentieel levensvatbare in aanmerking komende projecten financiering te verstrekken boven de niveaus van financiering die zonder dergelijke steun zouden zijn verstrekt, of om extra risico's te nemen, of beide. Voor steunregelingen voor niet-

²² De steunaanvraag kan diverse vormen aannemen, met inbegrip van bijvoorbeeld een bod in een concurrerende biedprocedure. Aanvragen moeten ten minste melding maken van de naam van de aanvrager, een beschrijving van het project, met inbegrip van, indien relevant, de locatie ervan, en het bedrag aan steun dat voor de uitvoering noodzakelijk is. Om twijfel te voorkomen, kan een dergelijke steunaanvraag dateren van vóór deze mededeling.

fossiele flexibiliteit en capaciteitsmechanismen is er een stimulerend effect mits aan de in, respectievelijk, de onderafdelingen 4.3 en 4.4 vermelde voorwaarden is voldaan, ongeacht de start van de werken²³.

- (19) Voor de in deze mededeling gespecificeerde investeringen en maatregelen veronderstelt de Commissie dat de begunstigden zonder de steun hun activiteiten ongewijzigd zouden voortzetten, op voorwaarde dat dit geen schending van het Unierecht zou inhouden. Dit vermoeden geldt niet voor situaties waarin een specifiek nulscenario moet worden verstrekt op basis van de voorwaarden in de toepasselijke afdelingen van deze mededeling. Steun voor investeringen die louter waarborgen dat wordt voldaan aan Unienormen²⁴ die van kracht zijn op het moment dat de steun wordt verleend, heeft geen stimulerend effect.
- (20) Indien de ondersteunde projecten of activiteiten of de steunmaatregel of de daaraan gekoppelde voorwaarden, met inbegrip van de financieringsmethode wanneer die integrerend deel uitmaakt van de steunmaatregel, een schending van relevante bepalingen van het Unierecht inhouden, kan de steun niet met de interne markt verenigbaar worden verklaard.
- (21) Wanneer de lidstaten staatssteunmaatregelen opzetten, moeten zij voldoen aan de relevante bepalingen van het EU-recht, met name die welke gericht zijn op het versterken van de veerkracht van de EU-economie. Met de verordening voor een nettonulindustrie bepaalt en presenteert de Unie maatregelen om marktfalen aan te pakken met betrekking tot de onderling verweven kwesties veerkracht en decarbonisatie. Het materiële toepassingsgebied van deze mededeling voor investeringen in productiecapaciteit voor schone technologie is daarom zodanig afgebakend dat het volledig in overeenstemming is met de verordening voor een nettonulindustrie en maakt staatssteunmaatregelen en -regelingen mogelijk die voldoen aan de voorwaarden van de verordening voor een nettonulindustrie, onder meer voor steun voor productie. Voorts worden de lidstaten sterk aangemoedigd aanvullende voorwaarden op te nemen om in te spelen op de doelstellingen inzake veerkracht, met name met het oog op de versterking van de Europese waardeketen op het gebied van schone technologie die bijdraagt aan de door de verordening voor een nettonulindustrie vastgestelde benchmark van 40 %, zolang die voorwaarden niet in strijd zijn met het Unierecht, met inbegrip van de internationale verplichtingen van de Unie, of indruisen tegen specifiekere voorwaarden in deze mededeling. De lidstaten zouden met name rekening kunnen houden met de veerkrachtvereisten in financieringsinstrumenten van de EU, zoals het Innovatiefonds. Binnen deze grenzen worden de lidstaten sterk aangemoedigd om, waar passend, Europese oorsprong als voorkeurscriteria op te nemen wanneer zij gebruikmaken van concurrerende biedprocedures of andere vormen van steunverlening. Deze criteria moeten transparant blijven, voorafgaand aan de publicatie van oproepen tot het indienen van voorstellen worden gepubliceerd, en evenredig zijn om doeltreffende concurrentie te waarborgen en tegelijkertijd de ontwikkeling en veerkracht van Europese waardeketens te ondersteunen.

²³ Om een efficiënte werking van de elektriciteitsmarkten te vrijwaren, moeten dergelijke steunmaatregelen worden toegekend via een concurrerende biedprocedure, die ervoor zorgt dat de steun een stimulerend effect heeft.

²⁴ “Unienorm”: Unienorm in de zin van punt 19, 89), van de CEEAG.

- (22) Evenzo worden lidstaten tevens sterk aangemoedigd voorwaarden op te nemen om in te spelen op bredere doelstellingen op het gebied van sociaal en milieubeleid. De Commissie staat klaar om de lidstaten te helpen bij het opstellen van voorwaarden met betrekking tot sociale doelstellingen. De lidstaten worden aangemoedigd om samen met de sociale partners dergelijke voorwaarden te ontwikkelen. Deze mededeling ondersteunt de ontwikkeling van economische activiteiten en draagt bij aan de doelstellingen van de schone transitie en voorziet daarmee in instrumenten voor de lidstaten die zullen bijdragen aan het scheppen van hoogwaardige banen en de duurzaamheid ervan, alsook aan de nettonuldoelstellingen.
- (23) Wanneer lidstaten voorwaarden verbinden aan de toekenning van steun en ongeacht of deze al dan niet uit het Unierecht voortvloeien, kan de niet-naleving van die voorwaarden de steunverlenende autoriteit ertoe brengen de steun terug te vorderen. De lidstaten worden aangemoedigd te anticiperen op de veranderingen die het gevolg zijn van de transitie naar een nettonuleconomie en billijke arbeidsmarktresultaten te bevorderen, zoals eerlijke lonen, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, opleiding en eerlijke loopbaanovergangen. De lidstaten worden ook aangemoedigd om rekening te houden met overwegingen van fiscale solidariteit en kunnen entiteiten die gebruikmaken van belastingparadijzen om te vermijden dat zij een billijk deel van de belastingen aan de samenleving bijdragen van staatssteunmaatregelen uitsluiten²⁵.
- (24) De Commissie wijst voorts op het belang van circulariteit en bio-economie voor het verwezenlijken van decarbonisatie, het verminderen van afhankelijkheden en het versterken van het economische concurrentievermogen. De lidstaten worden aangemoedigd ervoor te zorgen dat projecten en activiteiten die in het kader van deze mededeling met staatssteun worden ondersteund, zoveel mogelijk bijdragen tot de circulaire economie.

3.2. NEGATIEVE VOORWAARDE: DE STEUN BEÏNVLOEDT DE VOORWAARDEN WAARONDER HET HANDELSVERKEER PLAATSVINDT, NIET ZODANIG DAT HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG WORDT GESCHAAD

- (25) Wat betreft de tweede (negatieve) voorwaarde van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag, om ervoor te zorgen dat de steun de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt, niet zodanig beïnvloedt dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad, beoordeelt de Commissie de noodzaak, de geschiktheid en de evenredigheid van de steun, gaat zij na of overmatige negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer worden vermeden en of aan de voorwaarden inzake toezicht en verslaglegging van afdeling 9 is voldaan.
- (26) Elke steun moet noodzakelijk zijn, hetgeen wil zeggen dat de steun gericht moet zijn op een situatie waar hij kan zorgen voor een wezenlijke verbetering die de markt alleen niet tot stand kan brengen, bijvoorbeeld door marktfalen te verhelpen met betrekking tot de projecten waarvoor de steun wordt toegekend. Gezien de noodzaak om de in aanmerking komende investeringen en activiteiten in het

²⁵ Zie de aanbeveling van de Commissie van 14 juli 2020 betreffende het ontbreken van banden met niet-coöperatieve jurisdicties als conditionaliteit voor financiële steun van de staat aan ondernemingen in de Unie, (OB L 227, 16.7.2020, p. 76).

kader van deze mededeling te versnellen, zou de markt naar het oordeel van de Commissie alleen niet in staat zijn om binnen het tijdsbestek dat nodig is om een schone, rechtvaardige en concurrerende transitie tot stand te brengen, voldoende investeringen of activiteiten te realiseren. De Commissie veronderstelt dan ook dat maatregelen die binnen het toepassingsgebied van deze mededeling vallen en aan alle voorwaarden in de toepasselijke afdelingen voldoen, noodzakelijk zijn.

- (27) De Commissie erkent in de mededeling over de Clean Industrial Deal dat financiële stimulansen vereist zijn om de nodige aanvullende investeringen te stimuleren en dat andere beleidsinstrumenten alleen niet volstaan om die doelstellingen te verwezenlijken. Zij veronderstelt dan ook dat binnen het toepassingsgebied van deze mededeling vallende staatssteun in beginsel een geschikte maatregel is om de voor steun in aanmerking komende investeringen en activiteiten te stimuleren, mits aan alle toepasselijke voorwaarden in de desbetreffende afdelingen is voldaan. Daarnaast moet de keuze van het steuninstrument geschikt zijn voor de doelstelling die de steunmaatregel beoogt te bereiken en naar verwachting de minste verstoring van het handelsverkeer en de mededinging veroorzaken. Mits de lidstaten aan de voorwaarden van deze mededeling voldoen, veronderstelt de Commissie dat het steuninstrument ook geschikt is.
- (28) Steun in het kader van deze mededeling wordt in beginsel niet verleend aan ondernemingen in moeilijkheden om ervoor te zorgen dat alleen levensvatbare ondernemingen steun ontvangen²⁶. De Commissie is echter van mening dat de specifieke waarborgen die inherent zijn aan de structuur van het investeringsfonds in het kader van afdeling 8, met name een onderlinge afstemming van de financiële stimulansen voor de fondsbeheerder en aanzienlijke particuliere mede-investeringen, hetzelfde doel nastreven en een geschikt alternatief vormen voor de formele uitsluiting van ondernemingen in moeilijkheden van projecten die in aanmerking komen voor investeringen in het kader van die afdeling.
- (29) Steun wordt als evenredig beschouwd indien het steunbedrag per begunstigde beperkt blijft tot het minimum dat noodzakelijk is om het gesteunde project of de gesteunde activiteit uit te voeren. Evenredigheid wordt over het algemeen gewaarborgd indien de steunbedragen worden bepaald door middel van een concurrerende biedprocedure, omdat deze een betrouwbare schatting biedt van de minimale steun die potentiële begunstigden nodig hebben. De Commissie is van mening dat het gebruik van concurrerende biedprocedures bijzonder geschikt is voor maatregelen die gericht zijn op een groot aantal voldoende vergelijkbare projecten, bijvoorbeeld bij de productie van hernieuwbare energie voor grotere projecten die voldoende ontwikkelde technologieën toepassen. Aangezien concurrerende biedprocedures niet altijd geschikt zijn, onder meer in het licht van de noodzaak om specifieke investeringen als bedoeld in punt (4) te versnellen, stellen de desbetreffende afdelingen van deze mededeling de lidstaten in staat om steunbedragen administratief vast te stellen op basis van maximale steunintensiteiten of op basis van de financieringskloof in overeenstemming met de specifieke voorwaarden van de toepasselijke afdeling. Wanneer het steunbedrag wordt berekend op basis van een financieringskloof, moeten de in die

²⁶ In de zin van de richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden (PB C 249 van 31.7.2014, blz. 1).

berekening gebruikte scenario's gebaseerd zijn op realistische aannames als onderdeel van een geloofwaardig ondernemingsplan. Wanneer in het nulscenario de begunstigde geen activiteit uitvoert of zijn activiteit in gewijzigde vorm uitvoert, stemt de NCW van het nulscenario overeen met nul en kan de financieringskloof bij benadering worden gelijkgesteld met de negatieve NCW van de investering in het feitelijke scenario. Deze mededeling bevat in elk afdeling de specifieke toepasselijke steunlimieten die de Commissie als evenredig zal beschouwen.

- (30) Bovendien nemen de risico's van marktverstoringen toe naarmate het totale bedrag van de verleende staatssteun hoger is. Dit is met name het geval wanneer steun wordt verleend zonder concurrerende biedprocedure. Daarom zijn de steunbedragen voor het opzetten van nieuwe productiecapaciteit per project beperkt, terwijl voor decarbonisatieprojecten bij steun boven bepaalde drempels een individuele beoordeling van de financieringskloof door de Commissie nodig is.
- (31) Tenzij in de specifieke afdelingen anders is bepaald, kan steun in het kader van deze mededeling in elke vorm worden verleend, met inbegrip van rechtstreekse subsidies, belastingvoordelen²⁷ waaronder belastingkredieten en versnelde afschrijving, gesubsidieerde rentetarieven op nieuwe leningen of garanties op nieuwe leningen. Wanneer de steun in een andere vorm wordt verleend dan subsidies, wordt het steunbedrag uitgedrukt in brutosubsidie-equivalent en mag het nominale bedrag van het belastingvoordeel of het nominale bedrag van het onderliggende financiële instrument, zoals een nieuwe lening of garantie, niet hoger zijn dan de in aanmerking komende kosten (indien van toepassing).
- (32) De lidstaten kunnen voor de berekening van het brutosubsidie-equivalent in overheidsgaranties gebruikmaken van veiligehavenpremies die zijn vastgesteld in de mededeling van de Commissie betreffende staatssteun in de vorm van garanties²⁸ ("garantiemededeling") of een methode gebruiken die, vóór de uitvoering ervan, op basis van de garantiemededeling door de Commissie is aanvaard en op voorwaarde dat deze methode uitdrukkelijk betrekking heeft op het soort garantie en het soort onderliggende transacties dat in het kader van de toepassing van deze mededeling in het geding is. Om het verlenen van steun uitsluitend in de vorm van leningen of garanties aan kmo's of aan grote ondernemingen met ten minste een rating B (of gelijkwaardig) te vergemakkelijken, kunnen de lidstaten ervoor kiezen in plaats van het brutosubsidie-equivalent te berekenen, de volgende vereenvoudigde benadering toe te passen voor steun die wordt verleend op basis van steunintensiteiten en voor steun die wordt verleend op basis van zowel steunintensiteiten als maximale steunbedragen:

²⁷ De steun mag geen betrekking hebben op de verlaging van belastingen of heffingen die de essentiële kosten van het leveren van energie of aanverwante diensten weerspiegelen (bijvoorbeeld nettarieven of heffingen ter financiering van capaciteitsmechanismen).

²⁸ Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun in de vorm van garanties (PB C 155 van 20.06.2008, blz. 10).

- (a) voor leningen: het nominale leningbedrag bedraagt niet meer dan tweemaal het bedrag dat voortvloeit uit de toepasselijke maximale steunintensiteit en, in voorkomend geval, uit het maximale steunbedrag;
- (b) voor garanties: het nominale bedrag van de garantie bedraagt niet meer dan driemaal het bedrag dat voortvloeit uit de toepasselijke maximale steunintensiteit en, in voorkomend geval, uit het maximale steunbedrag en, behalve voor garanties die op grond van afdeling 6.1 worden verstrekt, de garantie bedraagt niet meer dan 80 % van de onderliggende lening;

In beide gevallen mag het nominale bedrag van de (onderliggende) lening niet meer bedragen dan 100 % van de in aanmerking komende kosten en moet het nog steeds voldoen aan verdere voorwaarden in de desbetreffende afdeling.

- (33) Wanneer de Commissie in het kader van deze mededeling steun beoordeelt voor een begunstigde ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering uitstaat ingevolge een eerder Commissiebesluit waarbij de steun onrechtmatig en met de interne markt onverenigbaar is verklaard, zal zij rekening houden met het steunbedrag dat nog moet worden teruggevorderd²⁹.
- (34) Indien de lidstaten besluiten steun te verlenen in de vorm van garanties of leningen die via kredietinstellingen en andere financiële instellingen als financiële intermediairs worden verstrekt, zullen met het oog op een zo rechtstreeks mogelijke³⁰ doorgifte van de verleende steun aan de eindbegunstigden, met inachtneming van de specifieke voorwaarden in afdeling 31, de volgende voorwaarden in acht worden genomen:
 - (a) Indien garanties worden verstrekt aan kredietinstellingen of andere financiële instellingen als financiële intermediairs, moeten die financiële intermediairs de voordelen van de overheidsgaranties zoveel mogelijk doorgeven aan de eindbegunstigden. De financiële intermediair moet kunnen aantonen dat hij een mechanisme hanteert dat ervoor zorgt dat de voordelen zoveel mogelijk aan de eindbegunstigden worden doorgegeven in de vorm van hogere volumes aan financiering, een hoger risicoprofiel van de portefeuille, lagere eisen inzake zekerheden, lagere garantiepremies

²⁹ Zie arrest van het Gerecht van 13 september 1995, TWD/Commissie, gevoegde zaken T-244/93 en T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160.

³⁰ Steun die de lidstaten op grond van deze mededeling via kredietinstellingen als financiële intermediairs aan ondernemingen toekennen, moet die ondernemingen rechtstreeks ten goede komen. Het is wel mogelijk dat de steun een indirect voordeel oplevert voor de financiële intermediairs. Niettemin mogen die indirecte voordelen, volgens de garantiemechanismen van punt (34), a) en b), niet dienen om de levensvatbaarheid, liquiditeit of solvabiliteit van de kredietinstellingen te vrijwaren of te herstellen. Dergelijke steun zou dan ook niet als buitengewone openbare financiële steun worden aangemerkt in het kader van Richtlijn 2014/59/EU van het Europees Parlement en de Raad (richtlijn herstel en afwikkeling van banken - “BRRD”) of Verordening (EU) nr. 806/2014 van het Europees Parlement en de Raad (verordening gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme – “GAM-verordening”). Evenmin zou die steun worden getoetst aan de staatssteunregels die op de banksector van toepassing zijn.

³¹ Voor steun die op grond van afdeling 8 wordt verleend, gelden voor deze voorwaarde de specifieke voorwaarden van die afdeling.

of lagere rentepercentages dan zonder dergelijke overheidsgaranties het geval was geweest;

- (b) indien leningen worden verstrekt aan kredietinstellingen of andere financiële instellingen als financiële intermediairs, moeten die financiële intermediairs de voordelen van de gesubsidieerde rentepercentages zoveel mogelijk doorgeven aan de eindbegunstigden. De financiële intermediair moet kunnen aantonen dat hij een mechanisme hanteert dat ervoor zorgt dat de voordelen maximaal aan de eindbegunstigden worden doorgegeven zonder de toekenning van gesubsidieerde leningen op grond van deze mededeling afhankelijk te stellen van de herfinanciering van bestaande leningen.
- (35) Op basis van de relevante ervaring en met het oog op de doelstellingen die met de binnen het toepassingsgebied van deze mededeling vallende maatregelen worden nagestreefd, veronderstelt de Commissie dat dergelijke maatregelen geen kennelijk negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer zullen hebben, voor zover zij aan alle voorwaarden van de toepasselijke afdelingen voldoen.
- (36) Steun die op grond van deze mededeling wordt verleend, mag niet afhankelijk worden gesteld van de verplaatsing van een activiteit, aangezien dergelijke voorwaarden schadelijk zouden zijn voor de interne markt.
- (37) Als laatste stap in de toepassing van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag moet de Commissie de negatieve effecten van de steunmaatregel op de mededinging en de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt, afwegen tegen de positieve effecten van de voorgenomen steun op de ondersteunde economische activiteiten, waaronder de bijdrage ervan aan de schone, rechtvaardige en concurrerende transitie en de doelstellingen van de Clean Industrial Deal. Mits de binnen het toepassingsgebied van deze mededeling vallende maatregelen aan alle voorwaarden van de toepasselijke afdelingen voldoen, zal de Commissie over het algemeen vaststellen dat de positieve effecten van de voorgenomen steun opwegen tegen de negatieve effecten op de mededinging en de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt.

3.3. CUMULATIE MET ANDERE STAATSTEUN EN COMBINATIE MET CENTRAAL BEHEERDE EU-MIDDELEN

- (38) Tenzij anders bepaald in deze mededeling:
- (a) mag steun in het kader van deze mededeling worden gecumuleerd met andere staatssteun of de-minimissteun of gecombineerd met centraal beheerde EU-fondsen, mits die maatregelen betrekking hebben op verschillende aanwijsbare in aanmerking komende kosten;
 - (b) mag steun in het kader van deze mededeling worden gecumuleerd met andere staatssteun of de-minimissteun, of gecombineerd met centraal beheerde EU-middelen, met betrekking tot dezelfde, geheel of gedeeltelijk overlappende, in aanmerking komende kosten, mits de steun de onder de desbetreffende voorwaarden toepasselijke hoogste drempels inzake steunintensiteit of steunbedrag niet overschrijdt;

- (c) steun in het kader van deze mededeling kan worden gecumuleerd met andere staatssteun zonder identificeerbare in aanmerking komende kosten³².

4. STEUN OM DE UITROL VAN SCHONE ENERGIE TE VERSNELLEN EN ELEKTRICITEITSKOSTEN TE ONDERSTEUNEN IN OVEREENSTEMMING MET DE DOELSTELLINGEN VAN DE CLEAN INDUSTRIAL DEAL

- (39) Naast de bestaande mogelijkheden die overeenkomstig artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag beschikbaar zijn, onder meer in het kader van de CEEAG, erkent de Clean Industrial Deal de noodzaak om de uitrol van hernieuwbare en koolstofarme energiebronnen op kosteneffectieve wijze te versnellen en zo bij te dragen tot het algemene mondiale concurrentievermogen, de afhankelijkheid van de invoer van fossiele brandstoffen te verminderen, de energietransitie te versnellen en lagere en minder volatiele energieprijzen tot stand te brengen.
- (40) In de Clean Industrial Deal wordt de centrale rol erkend van hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO's)³³, zoals hernieuwbare waterstof, bij de decarbonisatie van het energiesysteem van de EU. In overeenstemming met de EU-waterstofstrategie is de ontwikkeling van voornamelijk uit zonne- en windenergie geproduceerde hernieuwbare waterstof een prioriteit voor de Unie. Om de totstandbrenging van een waterstofmarkt te ondersteunen, bevat Richtlijn (EU) 2018/2001 bindende streefcijfers voor de invoering van hernieuwbare waterstof in de industrie en het vervoer tegen 2030.
- (41) De productie van hernieuwbare waterstof zal een belangrijke rol spelen bij netbalancing en sektorkoppeling. Tijdens perioden wanneer een overschot van hernieuwbare energie wordt opgewekt, kan de waterstofproductie zorgen voor een flexibele vraag die het net stabiliseert. De productie en de invoering van hernieuwbare waterstof zijn echter trager verlopen dan verwacht.
- (42) Daarom wordt in de Clean Industrial Deal erkend dat koolstofarme brandstoffen zoals koolstofarme waterstof zullen moeten bijdragen aan een snelle vermindering van de emissies en tot de ondersteuning van de transitie van de afnemers van de Unie in moeilijk te decarboniseren sectoren waar energie- of kostenefficiënte opties niet gemakkelijk beschikbaar zijn. Het gaat onder meer om de vervoerssector, waar specifieke streefcijfers voor duurzame luchtvaart- en scheepsbrandstoffen, namelijk biobrandstoffen, hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong en koolstofarme brandstoffen die kunnen bijdragen tot een vermindering van de vervoersemisies via deze vervoerders, worden

³² Staatssteun zonder identificeerbare in aanmerking komende kosten omvat staatssteun die is vrijgesteld op grond van de artikelen 19 ter, 20 bis, 21, 21 bis, 22 of 23, artikel 56 sexies, lid 5, punt a), ii), iii) of iv), artikel 56 sexies, lid 10, en artikel 56 septies van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

³³ Als gedefinieerd in artikel 2, punt 36, van Richtlijn (EU) 2018/2001.

ingevoerd bij de ReFuelEU Luchtvaart-verordening³⁴ en de FuelEU Zeevaart-verordening³⁵.

- (43) Vanaf 2030 worden RFNBO's geproduceerd wanneer de installaties voor hernieuwbare elektriciteit waarvoor een contract gesloten is in bedrijf zijn of wanneer de productie van hernieuwbare elektriciteit groter is dan de vraag in het systeem. Daarom zorgen zij voor een efficiënter gebruik van de bestaande capaciteit voor de opwekking van hernieuwbare energie door een opslagoplossing te bieden en door beperkingen te voorkomen. Deze aanvullende dienst voor het elektriciteitssysteem kan door de lidstaten worden ondersteund, wat leidt tot hogere steunintensiteiten voor RFNBO's, waarbij ten volle wordt erkend dat zowel RFNBO's als koolstofarme waterstof (waarvoor in de komende gedelegeerde handeling inzake koolstofarme waterstof een methode zal worden vastgesteld) een rol zullen spelen bij de verwezenlijking van de overkoepelende decarbonisatiedoelstellingen.
- (44) De flexibele productie van koolstofarme brandstoffen kan de exploitatiekosten van het energiesysteem verlagen en de integratie van goedkopere en schonere energiebronnen vergemakkelijken. In overeenstemming met het actieplan voor betaalbare energie³⁶ moeten de stimulansen voor flexibiliteit in het hele systeem worden gehandhaafd om de volatiliteit te verminderen en bij te dragen tot lagere en stabielere elektriciteitsprijzen.
- (45) In tegenstelling tot RFNBO's kunnen koolstofarme brandstoffen worden geproduceerd uit fossiele brandstoffen of met elektriciteit die niet als hernieuwbaar kan worden aangemerkt. Daarom is het passend dat de overheidssteun RFNBO's en koolstofarme brandstoffen niet op gelijke voet stelt, en dat wordt erkend dat RFNBO's een grotere bijdrage zullen leveren aan de decarbonisatie van de economie en het beheer van de systeemkosten.
- (46) In dit verband is het van essentieel belang investeringen te faciliteren om de beschikbaarheid van schone energie op kosteneffectieve wijze te versnellen en uit te breiden, waarbij wordt erkend dat de Unie prioriteit moet geven aan de ontwikkeling van hernieuwbare waterstof die voornamelijk wordt geproduceerd met behulp van wind- en zonne-energie, en dat er waarborgen moeten worden ingevoerd om ervoor te zorgen dat koolstofarme brandstoffen niet leiden tot hogere systeemkosten.
- (47) De toename van het aandeel van variabele hernieuwbare bronnen in het energiesysteem kan leiden tot een grotere variabiliteit van energieopwekkingspatronen. Daarom kan de bijbehorende uitrol van

³⁴ Verordening (EU) 2023/2405 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 inzake het waarborgen van een gelijk speelveld voor duurzaam luchtvervoer (ReFuelEU Luchtvaart) (PB L, 2023/2405, 31.10.2023).

³⁵ Verordening (EU) 2023/1805 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen in het zeevervoer, en tot wijziging van Richtlijn 2009/16/EG (PB L 234 van 22.9.2023, blz. 48).

³⁶ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Actieplan voor betaalbare energie – De werkelijke waarde van onze energie-unie ontsluiten om betaalbare, efficiënte en schone energie voor alle Europeanen te waarborgen (COM(2025) 79 final).

flexibiliteitsbronnen en capaciteitsmechanismen noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat meer gedecarboniseerde elektriciteitssystemen veilig blijven en betaalbare energie leveren.

4.1. STEUNREGELINGEN OM DE UITROL VAN HERNIEUWBARE ENERGIE TE VERSNELLEN

- (48) De Commissie zal steunmaatregelen beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag mits deze voldoen aan deze afdeling samen met afdeling 3, indien deze maatregelen dienen ter ondersteuning van:
- (a) investeringen voor de productie van hernieuwbare energie als gedefinieerd in artikel 2, punt 1), van Richtlijn (EU) 2018/2001, met inbegrip van de productie van RFNBO's, maar met uitsluiting van de productie van elektriciteit uit RFNBO's;
 - (b) investeringen in de opslag van RFNBO's, biobrandstoffen, vloeibare biomassa, biogas (met inbegrip van biomethaan) en biomassa-brandstoffen waarbij uitsluitend energie wordt opgeslagen die binnen het toepassingsgebied van deze afdeling valt;
 - (c) investeringen in elektriciteitsopslag³⁷ en thermische opslag³⁸.
- (49) Wanneer steun wordt verleend ter ondersteuning van elektriciteitsopslag, moeten de lidstaten aantonen dat zij over afwijkingen van het desbetreffende Unierecht beschikken ofwel bevestigen dat:
- (a) vraagrespons en opslag, ongeacht het spanningsniveau waarop de activa zijn aangesloten, de mogelijkheid hebben om:
 - (i) elektriciteit te verkopen en te kopen op de day-ahead- en intradaymarkten;
 - (ii) deel te nemen aan frequentie- en niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten waarbij vraagrespons en/of opslag de vereiste dienst zou kunnen leveren;
 - (iii) deel te nemen aan marktgebaseerde redispatching en/of in aanmerking komen voor het verlenen van congestiebeheerdiensten voor transmissiesysteembeheerders (TSB's) en/of distributiesysteembeheerders (DSB's);

³⁷ Onder “ elektriciteitsopslag” wordt verstaan het uitstellen van het eindgebruik van elektriciteit tot een later tijdstip dan waarop deze is opgewekt, of de omzetting van elektrische energie in een vorm van energie die kan worden opgeslagen, de opslag van die energie en de daaropvolgende omzetting van die energie in elektrische energie.

³⁸ Onder “thermische opslag” wordt verstaan het uitstellen van het eindgebruik van thermische energie tot een later tijdstip dan waarop deze werd opgewekt, of de omzetting van elektrische of thermische energie in een vorm van energie die kan worden opgeslagen, de opslag van dergelijke energie en, in voorkomend geval, de daaropvolgende omzetting of heromzetting van die energie in thermische energie voor eindgebruik (d.w.z. verwarming of koeling).

- (b) aankoopgroeperingen, met inbegrip van onafhankelijke aankoopgroeperingen, kunnen deelnemen aan de onder a) genoemde markten en diensten.
- (50) Indien de in punt (49) vereiste bevestiging ontbreekt, kunnen maatregelen ter ondersteuning van de opslag van elektriciteit in het kader van deze afdeling slechts worden goedgekeurd voor een periode van maximaal 2 jaar. De lidstaten mogen pas om een nieuwe goedkeuring verzoeken wanneer al deze marktverbeteringen zijn doorgevoerd. Bovendien wordt de lidstaten verzocht in elk later besluit over de vaststelling van een regeling voor investeringssteun voor elektriciteitsopslag rekening te houden met de bevindingen met betrekking tot marktfalen van de beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften in de zin van artikel 19 sexies van de elektriciteitsverordening, zodra deze beschikbaar is. Maatregelen ter ondersteuning van de opslag van elektriciteit in het kader van deze afdeling mogen in geen geval worden goedgekeurd voor een periode van meer dan 5 jaar.
- (51) Indien de steun wordt toegekend voor de productie van RFNBO's, moeten de lidstaten waarborgen dat de gesteunde brandstoffen worden geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen overeenkomstig de methoden in Richtlijn (EU) 2018/2001 en de uitvoerings- of gedelegeerde handelingen daarvan³⁹.
- (52) Indien de steun is toegekend voor de productie van biobrandstoffen, vloeibare biomassa, biogas (met inbegrip van biomethaan) en biomassabrandstoffen, moeten de lidstaten waarborgen dat de gesteunde brandstoffen voldoen aan de criteria inzake duurzaamheid en broeikasgasemissiereductie van Richtlijn (EU) 2018/2001 en de uitvoerings- of gedelegeerde handelingen daarvan.
- (53) Steun kan worden toegekend voor nieuw geïnstalleerde of gerepowerde capaciteiten⁴⁰. In het geval van gerepowerde capaciteiten komen alleen de extra kosten in verband met de gerepowerde capaciteit voor steun in aanmerking;
- (54) Met uitzondering van offshore-windenergie, waterkracht, met inbegrip van pompopslag, en installaties voor de productie van RFNBO's, moeten de ondersteunde projecten binnen 48 maanden na de datum van toekenning voltooid en gebruiksklaar zijn. De regeling moet voorzien in een doeltreffend sanctiesysteem voor het geval deze termijn niet wordt gehaald⁴¹.
- (55) De steun moet worden toegekend op grond van een regeling met een geraamd volume en budget. Regelingen kunnen worden beperkt tot een of meer technologieën die onder punt (48) vallen, maar mogen geen subsidiabiliteitsbeperkingen bevatten die tot onevenredige

³⁹ Investerings die samen met RFNBO's koolstofarme brandstoffen produceren, kunnen onder deze afdeling vallen indien het aandeel van de geproduceerde koolstofarme brandstoffen niet meer dan 20 % van de totale output bedraagt.

⁴⁰ Onder "repowering" wordt verstaan het vernieuwen van elektriciteitscentrales en installaties die hernieuwbare energie respectievelijk produceren en opslaan, met inbegrip van de volledige of gedeeltelijke vervanging van installaties of exploitatiesystemen en uitrusting met het oog op het vervangen van de capaciteit of het verhogen van de efficiëntie of de capaciteit van de installatie.

⁴¹ Van sancties kan worden afgezien in gevallen waarin de vertraging het gevolg is van factoren waarover de begunstigde van de steun geen controle heeft en die op het moment van de steunaanvraag redelijkerwijs niet konden worden voorzien.

concurrentieverstoringen zouden leiden. Regelingen mogen niet leiden tot discriminatie, ook niet bij de toekenning van licenties, vergunningen of concessies wanneer deze vereist zijn. Indien de lidstaten een minimumgrootte invoeren die vereist is voor deelname aan regelingen in het kader van deze afdeling, mag deze niet groter zijn dan 1 MW aan gereduceerde capaciteit en moet aggregatie worden toegestaan.

- (56) De lidstaat moet waarborgen dat het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in acht wordt genomen.

4.1.1. REGELINGEN VOOR INVESTERINGSSTEUN

- (57) Investeringssteun om de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen, mag worden verleend voor investeringen omschreven in punt (48)(a) tot en met (c).
- (58) Steun kan worden toegekend via een concurrerende biedprocedure⁴² of administratief.
- (59) Een concurrerende biedprocedure is vereist wanneer steun wordt verleend voor investeringen voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, met uitzondering van steun voor demonstratieprojecten⁴³ en kleine projecten die als volgt worden gedefinieerd:
- (a) projecten met een geïnstalleerde capaciteit van 1 MW of minder; of
 - (b) projecten met een geïnstalleerde capaciteit van 6 MW of minder, indien zij voor 100 % eigendom zijn van kmo's of hernieuwbare-energiegemeenschappen⁴⁴; en/of energiegemeenschappen van burgers⁴⁵; of
 - (c) alleen voor windenergie: projecten met een geïnstalleerde capaciteit van 18 MW of minder, indien zij voor 100 % eigendom zijn van kleine en micro-ondernemingen en/of van hernieuwbare-energiegemeenschappen en/of energiegemeenschappen van burgers.
- (60) De in aanmerking komende kosten zijn de totale investeringskosten.
- (61) Wanneer een concurrerende biedprocedure wordt gebruikt om steun te verlenen, moet het steunniveau overeenstemmen met het resultaat van de concurrerende biedprocedure en mag het niet meer bedragen dan 100 % van de totale in aanmerking komende kosten van de ondersteunde projecten.

⁴² Een concurrerende biedprocedure moet in beginsel openstaan voor alle in aanmerking komende begunstigden. De biedprocedure kan echter worden beperkt tot een of meer specifieke categorieën begunstigden wanneer bewijsmateriaal wordt verstrekt waaruit blijkt dat de biedingsniveaus die de verschillende categorieën begunstigden naar verwachting zullen aanbieden, meer dan 10 % verschillen; in dat geval kunnen afzonderlijke concurrerende biedprocedures worden gebruikt zodat categorieën begunstigden met vergelijkbare kosten met elkaar concurreren.

⁴³ In de zin van artikel 2, punt 24), van de verordening van de Raad.

⁴⁴ Als gedefinieerd in artikel 2, punt 16, van Richtlijn (EU) 2018/2001.

⁴⁵ Als gedefinieerd in artikel 2, punt 11, van Richtlijn (EU) 2019/944.

- (62) Wanneer steun administratief wordt toegekend, moet het steunniveau worden bepaald op basis van gegevens over de in aanmerking komende kosten van elk ondersteunde project, en mag het niet meer bedragen dan 45 % van die kosten. De steunintensiteit kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor steun aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor steun aan middelgrote ondernemingen.
- (63) Steun in het kader van deze afdeling mag alleen met steun in het kader van afdeling 4.1.2 van deze mededeling worden gecumuleerd wanneer de aangemelde steunregeling in die mogelijkheid voorziet op het moment van de eerste aanmelding ervan.

4.1.2. DIRECTE PRIJSSTEUNREGELINGEN

- (64) Directe prijssteunregelingen⁴⁶ kunnen betrekking hebben op investeringen zoals omschreven in de punten (48)(a) en (b).
- (65) De lidstaten kunnen directe prijssteun verlenen met behulp van verschillende instrumenten, waaronder contracten ter verrekening van verschillen en feed-in-premies.
- (66) In afwijking van punt (65) moet steun voor de opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen worden toegekend in de vorm van tweerichtingscontracten ter verrekening van verschillen⁴⁷ die zijn opgezet overeenkomstig de beginselen van artikel 19 quinquies, punt d), 2) van de elektriciteitsverordening. De looptijd van het contract mag niet langer zijn dan 25 jaar nadat de gesteunde installatie in bedrijf is genomen⁴⁸.
- (67) De steun kan worden toegekend via een concurrerende biedprocedure⁴⁹ of administratief.
- (68) Een concurrerende biedprocedure is vereist wanneer steun wordt verleend voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, met uitzondering van steun voor demonstratieprojecten en kleine projecten zoals gedefinieerd in punt (59).
- (69) De in aanmerking komende kosten zijn de verwachte nettokosten die worden geraamd, rekening houdend met alle belangrijke kosten en inkomsten tijdens de

⁴⁶ Directe prijssteunregelingen bevorderen de uitrol van investeringen in energieopwekking en -opslag door begunstigden van steun een vaste of variabele geldelijke betaling te verstrekken die rechtstreeks afhankelijk is van de geproduceerde en/of opgeslagen hoeveelheid energie, die kan worden vastgesteld op basis van de werkelijke output of een referentie-output.

⁴⁷ Onder “tweerichtingscontract ter verrekening van verschillen” wordt verstaan een contract tussen een exploitant van een installatie voor elektriciteitsopwekking en een tegenpartij, gewoonlijk een overheidsinstantie, dat niet alleen voorziet in een minimumvergoeding maar ook in een beperking van te hoge vergoedingen. Het contract wordt zodanig vormgegeven dat de stimulansen voor de opwekkingsinstallatie om efficiënt te functioneren en deel te nemen aan de energiemarkten worden gevrijwaard.

⁴⁸ De steunbetalingen in het kader van het contract moeten beperkt zijn tot 25 jaar, maar het staat de lidstaten vrij om van installaties te eisen dat zij in het kader van de contracten betalingen blijven doen zolang de gesteunde faciliteit in bedrijf blijft.

⁴⁹ Zie voetnoot 42.

looptijd van het project en eventuele reeds ontvangen steun, gediscoteerd met de gewogen gemiddelde kapitaalkosten (WACC).

- (70) Wanneer een concurrerende biedprocedure wordt gebruikt om steun te verlenen, moet het steunniveau overeenstemmen met het resultaat van de concurrerende biedprocedure en mag het niet meer bedragen dan 100 % van de totale in aanmerking komende kosten van de ondersteunde projecten.
- (71) Wanneer steun administratief wordt toegekend, moet het steunniveau door de bevoegde regelgevende instantie worden vastgesteld om de in aanmerking komende kosten te dekken⁵⁰. Wanneer steun administratief wordt toegekend voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, moet de nationale regulerende instantie het steunniveau vaststellen.
- (72) De steun moet zodanig worden vormgegeven dat overmatige verstoring van het efficiënte functioneren van markt wordt vermeden en doeltreffende stimulansen voor de exploitatie en prijssignalen worden gevrijwaard. Meer bepaald mogen begunstigen niet worden gestimuleerd om hun output onder hun marginale kosten aan te bieden en mogen zij geen steun ontvangen voor productie in perioden waarin de marktwaarde van die productie negatief is⁵¹.

4.2. STEUNREGELINGEN OM DE UITROL VAN KOOLSTOFARME BRANDSTOFFEN TE VERSNELLEN

- (73) Naast de bestaande mogelijkheden op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag, onder meer uit hoofde van de CEEAG, en mits aan de voorwaarden van deze afdeling en van afdeling 3 is voldaan, zal de Commissie de volgende steunmaatregelen beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag:
 - (a) investeringen voor de productie van koolstofarme brandstoffen zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 13), van Richtlijn (EU) 2024/1788⁵², met inbegrip van brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 35), van Richtlijn (EU) 2018/2001, koolstofarme waterstof en synthetische gasvormige en vloeibare brandstoffen waarvan de energie-inhoud afkomstig is van koolstofarme waterstof;

⁵⁰ Wanneer bijvoorbeeld steun wordt verleend in de vorm van tweerichtingscontracten ter verrekening van verschillen, moet de bevoegde onafhankelijke regelgevende instantie de uitoefenprijs vaststellen om de in aanmerking komende kosten te dekken.

⁵¹ Kleinschalige installaties voor elektriciteit uit hernieuwbare energie en demonstratieprojecten kunnen directe prijssteun krijgen die de volledige exploitatiekosten dekt, zonder dat zij verplicht zijn hun elektriciteit op de markt te verkopen, overeenkomstig de vrijstelling van artikel 4, lid 3, van Richtlijn (EU) 2018/2001. Installaties worden als kleinschalig beschouwd indien het vermogen ervan onder de toepasselijke drempel van artikel 5 van de elektriciteitsverordening ligt. Demonstratieprojecten worden gedefinieerd in artikel 2, punt 24), van de elektriciteitsverordening.

⁵² Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG (PB L, 2024/1788, 15.7.2024).

- (b) investeringen voor de productie van RFNBO's in combinatie met koolstofarme brandstoffen die buiten het toepassingsgebied van afdeling 4.1 vallen;
 - (c) investeringen in de opslag van koolstofarme brandstoffen die uitsluitend koolstofarme brandstoffen of een mix van koolstofarme brandstoffen en RFNBO's opslaan.
- (74) Om op grond van deze afdeling in aanmerking te komen, moeten steunmaatregelen ook openstaan voor RFNBO's. Om ervoor te zorgen dat RFNBO's steun ontvangen, moet een minimumaandeel van 30 % van het budget van deze maatregelen worden gereserveerd voor investeringen in RFNBO's die onder afdeling 4.1 vallen⁵³.
- (75) Wanneer de steun wordt toegekend voor de productie van RFNBO's, moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de gesteunde brandstoffen worden geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen overeenkomstig de methoden die zijn vastgesteld in Richtlijn (EU) 2018/2001 en de uitvoeringshandelingen of gedelegeerde handelingen daarvan.
- (76) Wanneer de steun wordt toegekend voor de productie van koolstofarme brandstoffen, moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de gesteunde brandstoffen voldoen aan de broeikasgasemissiereductiedrempel van 70 % ten opzichte van de fossiele referentiebrandstof overeenkomstig de methoden die zijn uiteengezet in Richtlijn (EU) 2024/1788 en de uitvoeringshandelingen of gedelegeerde handelingen daarvan.
- (77) De steun mag enkel worden toegekend voor nieuw geïnstalleerde of gerepowerde capaciteiten.
- (78) Overeenkomstig punt (73), (c), ondersteunde opslagprojecten moeten binnen 48 maanden na de datum van toekenning voltooid en gebruiksklaar zijn. De regeling moet voorzien in een doeltreffend sanctiesysteem voor het geval deze termijn niet wordt gehaald⁵⁴.
- (79) De steun moet worden toegekend op grond van een regeling met een geraamd volume en budget. Regelingen kunnen worden beperkt tot een of meer technologieën die onder punt (73) vallen, maar mogen geen subsidiabiliteitsbeperkingen bevatten die tot onevenredige concurrentievervalsingen zouden leiden. Regelingen mogen niet leiden tot discriminatie, ook niet bij de toekenning van licenties, vergunningen of concessies wanneer deze vereist zijn. Indien de lidstaten een minimumgrootte invoeren die vereist is voor deelname aan regelingen in het kader van deze afdeling, mag deze niet groter zijn dan 1 MW aan gereduceerde capaciteit en moet aggregatie worden toegestaan.

⁵³ Zie ook voetnoot 39.

⁵⁴ Van sancties kan worden afgezien in gevallen waarin de vertraging het gevolg is van factoren waarover de begunstigde van de steun geen controle heeft en die op het moment van de steunaanvraag redelijkerwijs niet konden worden voorzien.

- (80) De lidstaten kunnen investeringen in de productie van koolstofarme brandstoffen uit fossiele brandstoffen van het toepassingsgebied van een regeling uitsluiten zonder dat dit wordt beschouwd als een kunstmatige beperking van het toepassingsgebied van de regeling. In het geval van regelingen die investeringen in de productie van koolstofarme brandstoffen uit fossiele brandstoffen omvatten, kunnen de lidstaten een minimumdeel van het budget van de regeling voorbehouden voor koolstofarme brandstoffen die het risico op afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen.
- (81) De lidstaat moet waarborgen dat het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in acht wordt genomen.

4.2.1. REGELINGEN VOOR INVESTERINGSSTEUN

- (82) De steun kan worden toegekend via een concurrerende biedprocedure⁵⁵ of administratief.
- (83) De in aanmerking komende kosten zijn de totale investeringskosten.
- (84) Wanneer een concurrerende biedprocedure wordt gebruikt om steun te verlenen, moet het steunniveau overeenstemmen met het resultaat van de concurrerende biedprocedure en mag het niet meer bedragen dan 100 % van de totale in aanmerking komende kosten van de ondersteunde projecten.
- (85) Wanneer steun administratief wordt toegekend, moet het steunniveau worden bepaald op basis van gegevens over de in aanmerking komende kosten van elk ondersteunde project, en mag het niet meer bedragen dan 20 % van die kosten. De steunintensiteit kan met 20 procentpunten worden verhoogd voor steun aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunten voor steun aan middelgrote ondernemingen.
- (86) Steun in het kader van deze afdeling mag alleen met steun in het kader van afdeling 4.1.2 van deze mededeling worden gecumuleerd wanneer de aangemelde steunregeling in die mogelijkheid voorziet op het moment van de eerste aanmelding ervan.

4.2.2. DIRECTE PRIJSSTEUNREGELINGEN

- (87) De lidstaten kunnen directe prijssteun verlenen met behulp van verschillende instrumenten, waaronder contracten ter verrekening van verschillen en feed-in-premies.
- (88) De steun moet worden toegekend via een concurrerende biedprocedure⁵⁶.
- (89) De in aanmerking komende kosten zijn de geraamde verwachte nettokosten, rekening houdend met alle belangrijke kosten en inkomsten tijdens de looptijd van het project en met eventuele reeds ontvangen steun, verdisconteerd door de WACC.

⁵⁵ Zie voetnoot 42.

⁵⁶ Zie voetnoot 42.

- (90) Het steunniveau moet overeenkomen met het resultaat van de concurrerende biedprocedure en mag niet meer bedragen dan 100 % van de totale in aanmerking komende kosten van de ondersteunde projecten.
- (91) De steun moet zodanig worden vormgegeven dat overmatige verstoring van het efficiënte functioneren van markt wordt vermeden en doeltreffende stimulansen voor de exploitatie en prijssignalen worden gevrijwaard. De begunstigden mogen niet worden gestimuleerd om hun output onder hun marginale kosten aan te bieden en zij mogen geen steun ontvangen voor productie in perioden waarin de marktwaarde van die productie negatief is.
- (92) Er mag geen steun worden betaald voor de productie van koolstofarme brandstoffen (of RFNBO's, indien van toepassing) uit elektriciteit die in meer dan 80 % van de uren (of markteenheden) per jaar van het net wordt afgenomen,⁵⁷.

4.3. STEUN VOOR STEUNREGELINGEN VOOR NIET-FOSSIELE FLEXIBILITEIT

- (93) Mits aan de voorwaarden van afdeling 3 en van deze onderafdeling is voldaan zal de Commissie in het kader van deze mededeling steun ter bevordering van niet-fossiele elektriciteitsflexibiliteit⁵⁸, zoals aangegeven in de artikelen 19 octies en 19 nonies van de elektriciteitsverordening, beschouwen als verenigbaar met de interne markt overeenkomstig artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag⁵⁹.
- (94) De maatregel moet zodanig worden opgezet dat nieuwe investeringen in niet-fossiele flexibiliteit worden ondersteund. Nieuwe investeringen omvatten bijvoorbeeld:
- (a) investeringen voor de bouw van een nieuwe flexibele capaciteit. Het verplaatsen van een tweedehands flexibele capaciteit van de ene locatie naar de andere kan niet als een nieuwe investering worden beschouwd; of
 - (b) investeringen om de flexibiliteit of het geïnstalleerde vermogen van een bestaande capaciteit te vergroten. Alleen de grotere mate van flexibiliteit ten opzichte van het niveau van flexibiliteit vóór de investering kan worden beschouwd als een extra flexibiliteit die door de nieuwe investering mogelijk wordt gemaakt; of
 - (c) investeringen om de levensduur van een bestaande capaciteit te verlengen. Alleen de periode waarmee de levensduur is verlengd ten opzichte van de levensduur vóór de investering, kan worden beschouwd als een extra flexibiliteit die door de nieuwe investering mogelijk wordt gemaakt; of
 - (d) investeringen om de primaire energiebron van een flexibel opwekkingsactief te veranderen van fossiele naar niet-fossiele inputs.

⁵⁷ Wanneer deze drempel wordt overschreden, mag geen steun worden betaald voor een percentage van het volume van de geproduceerde koolstofarme brandstoffen dat gelijk is aan het percentage uren dat deze drempel overschrijdt.

⁵⁸ Niet-fossiele flexibiliteit, zoals vraagrespons en opslag, die niet afhankelijk is van het gebruik van fossiele brandstoffen als primaire energiebron en bijdraagt tot het aanpakken van de flexibiliteitsbehoeften op het gebied van elektriciteit.

⁵⁹ Dit laat de beoordeling van andere flexibiliteitsmaatregelen in het kader van de CEEAG onverlet.

Alleen de hoeveelheid capaciteit waarvoor de primaire energiebron niet-fossiel werd gemaakt, in vergelijking met de primaire bronnen vóór de investering, kan worden beschouwd als een extra flexibiliteit die door de nieuwe investering mogelijk wordt gemaakt. In dergelijke gevallen moet de nationale regulerende instantie nagaan of eventuele resterende fossiele capaciteit zonder steun winstgevend is en of er geen kruissubsidiëring van op fossiele brandstoffen gebaseerde opwekking is.

- (95) Indien dit noodzakelijk wordt geacht om de economische levensvatbaarheid van bestaande capaciteit niet te ondermijnen, kunnen de lidstaten daarnaast de subsidiabiliteitsregels uitbreiden tot een breder scala aan niet-fossiele flexibiliteit dat bijdraagt tot het aanpakken van de flexibiliteitsbehoeften waarvoor recentelijk investeringen zijn gedaan.
- (96) De maatregel staat open voor niet-fossiele technologieën die de flexibiliteitsdiensten kunnen leveren, en ten minste voor opslag van elektriciteit en vraagrespons. De steunregeling mag geen kunstmatige beperking of discriminatie omvatten (ook niet bij de toekenning van licenties, vergunningen of concessies wanneer deze vereist zijn); De maatregel mag alleen aanvullende technische vereisten omvatten op basis van vastgestelde systeembehoeften overeenkomstig punt (103). De minimumgrootte die vereist is voor deelname mag niet groter zijn dan 1 MW aan gereduceerde capaciteit of groter dan 1 uur met minimale leveringsduur en aggregatie moet worden toegestaan.
- (97) De steun in het kader van deze afdeling moet worden toegekend op grond van een regeling met een geraamd volume en budget.
- (98) De lidstaten moeten aantonen dat zij beschikken over afwijkingen van het toepasselijke Unierecht of bevestigen dat:
 - (a) alle niet-fossiele flexibiliteitstechnologieën, met inbegrip van vraagrespons en opslag, ongeacht het spanningsniveau waarop de activa zijn aangesloten, de mogelijkheid hebben om:
 - (i) elektriciteit te verkopen en te kopen op de day-ahead- en intradaymarkten;
 - (ii) deel te nemen aan frequentie- en niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten waarbij vraagrespons en/of opslag de vereiste dienst zou kunnen leveren;
 - (iii) deel te nemen aan marktgebaseerde redispatching en/of in aanmerking komen voor het verlenen van congestiebeheerdiensten voor transmissiesysteembeheerders (TSB's) en/of distributiesysteembeheerders (DSB's);
 - (b) aankoopgroeperingen, met inbegrip van onafhankelijke aankoopgroeperingen, kunnen deelnemen aan de onder a) genoemde markten en diensten.

Bij gebreke van een dergelijke bevestiging kunnen maatregelen in het kader van deze afdeling slechts voor een periode van maximaal 2 jaar worden goedgekeurd.

De lidstaat kan een nieuwe goedkeuring aanvragen zodra al deze marktverbeteringen zijn doorgevoerd.

- (99) De lidstaten moeten bevestigen dat alle in de beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften vastgestelde mitigatiemaatregelen overeenkomstig artikel 19 sexies, lid 2, punt c), van de elektriciteitsverordening binnen 2 jaar na de publicatie van het in artikel 19 sexies, lid 1, van de elektriciteitsverordening bedoelde verslag zullen worden uitgevoerd.
- (100) Indien in de betrokken lidstaat een capaciteitsmechanisme wordt ingevoerd, moet het ontwerp van dit capaciteitsmechanisme openstaan voor deelname van niet-fossiele flexibiliteit, zoals vraagrespons en opslag, aan dit capaciteitsmechanisme. Daarnaast moeten het capaciteitsmechanisme en de niet-fossiele flexibiliteitsmaatregelen op een van de volgende manieren worden gecoördineerd om te voorkomen dat er marktbelemmeringen en overcompensatie ontstaan:
- (a) moet capaciteit gezamenlijk worden aangekocht⁶⁰; of
 - (b) De lidstaten kunnen in hun capaciteitsmechanismen niet-fossiele flexibiliteitsvereisten opnemen die zijn vastgesteld in de beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften, bijvoorbeeld door een minimumvolume niet-fossiele flexibele capaciteit te vereisen voor het verlenen van op- en afregeldiensten op korte termijn; of
 - (c) de bronnen moeten kiezen tussen deelname aan slechts één maatregel, hetzij de steunregeling voor niet-fossiele flexibiliteit, hetzij het capaciteitsmechanisme. De streefvraag in elke maatregel moet worden aangepast om rekening te houden met de deelname aan de andere maatregel.
- (101) De streefvraag die moet worden aanbesteed, moet worden vastgesteld overeenkomstig het verslag dat is goedgekeurd volgens de Europese methode en leidende criteria die zijn ingevoerd in artikel 19 sexies van de elektriciteitsverordening, met het oog op de noodzaak om op kostenefficiënte wijze zekerheid en betrouwbaarheid van de voorziening te bereiken en het elektriciteitssysteem te decarboniseren.
- (102) In afwachting van de ontwikkeling van een dergelijke methode en richtsnoeren mag de streefvraag de in artikel 19 septies van de elektriciteitsverordening beschreven voorlopige indicatieve nationale flexibiliteitsdoelstelling niet overschrijden. Indien de streefvraag niet gebaseerd is op de Europese methode en leidende criteria die zijn ingevoerd in artikel 19 sexies van de

⁶⁰ Dit betekent dat de nationale autoriteiten een doelstelling moeten vaststellen voor zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme die moeten worden ingekocht tijdens dezelfde gezamenlijke veiling. Deelnemers leveren hun bijdrage aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme en bieden een totale prijs aan voor de levering van de twee diensten, of een menu met biedingen. De selectiemethode moet zodanig zijn dat de totale kosten om aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme te voldoen, tot een minimum worden beperkt, d.w.z. dat alternatieve selecties van begunstigten niet tegen lagere kosten kunnen voldoen aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme.

elektriciteitsverordening, moet de nationale regulerende instantie bevestigen dat de streefvraag die moet worden aangekocht⁶¹, het volgende weerspiegelt:

- (a) de flexibiliteitsbehoeften, beoordeeld onder de aanname dat de in de punten (98) en (99) uiteengezette marktverbeteringen zijn doorgevoerd; en
 - (b) de marktgebaseerde investering die naar verwachting zal plaatsvinden, rekening houdend met de in punt a) bedoelde marktverbetering;
- (103) De technische voorwaarden (zoals prekwalificatie-eisen⁶², beschikbaarheid of leveringsverplichtingen voor de deelnemers) en de eenheid van flexibiliteitsdienst die voor de rangschikking van de biedingen wordt gebruikt, moeten duidelijk worden gemotiveerd op basis van de behoeften die in de in punt (101) beschreven beoordeling van de behoeften zijn vastgesteld.
- (104) De steun wordt toegekend in de vorm van contracten waarbij directe subsidie wordt toegekend in ruil voor flexibele capaciteit die door de in de punten (94) en (95) bedoelde investeringen mogelijk is gemaakt. Voor meerjarige contracten moet de looptijd van een contract in verhouding staan tot het investeringsniveau dat nodig is om aan de verplichtingen van het contract te voldoen en mag hij in geen geval langer zijn dan de afschrijvingstermijn van de investering.
- (105) Het steunbedrag wordt bepaald door middel van een concurrerende biedprocedure waarbij de biedingen uitsluitend worden gerangschikt op basis van hun biedprijs per eenheid beschikbare flexibele capaciteit per jaar en de steun wordt toegekend op basis van de clearingprijs per eenheid beschikbare flexibele capaciteit per jaar.
- (106) In het contract moeten de methoden worden beschreven die zijn gevolgd om de beschikbaarheid van de ondersteunde flexibiliteit te controleren en om de passende afschrikkende sancties te berekenen in geval van niet-beschikbaarheid of vroegtijdige beëindiging van het contract. Alle begunstigden moeten ten minste eenmaal per jaar worden geactiveerd (levering of test) met aankondiging ≤ 24 uur van tevoren. De boete wegens niet-beschikbaarheid moet dezelfde zijn voor alle technologieën en elke begunstigde die over een periode van een jaar minder dan 50 % beschikbaar is, moet een boete opgelegd krijgen van ten minste zijn overeenkomstige flexibiliteitsinkomsten over deze periode.
- (107) De nationale regulerende instantie moet bevestigen dat de beschikbaarheidsvereisten en boetes in het beschikbaarheidscontract niet leiden

⁶¹ Dit flexibiliteitsvolume kan worden gebaseerd op hetzij de indicatieve nationale doelstelling voor niet-fossiele flexibiliteit zoals gedefinieerd in artikel 19 septies van de elektriciteitsverordening of op de voorlopige indicatieve nationale flexibiliteitsdoelstellingen zolang artikel 19f van de elektriciteitsverordening dat toestaat.

⁶² Locatievoorkeur, minimumsnelheid voor op- en afregelen en minimale activeringsduur moeten worden behandeld door middel van reductiefactoren. Reductie is een aanpassing van de geïnstalleerde capaciteit van een capaciteitsbron om de bijdrage ervan aan de flexibiliteitsbehoefte vast te stellen (waarin de verschillende bijdrage van verschillende technologieën aan de vastgestelde behoefte tot uiting komt). Deze berekening zal gebaseerd zijn op de gegevens die worden gebruikt om de behoefte aan flexibiliteit vast te stellen, en zal ten minste om de 2 jaar worden bijgewerkt en door de nationale regulerende instantie worden goedgekeurd. Reductiefactoren moeten worden berekend voor elke bron die gedurende die ten minste 1 uur ononderbroken zijn output kan leveren.

tot overmatige verstoringen van de werking van de elektriciteitsmarkten⁶³. De begunstigden zullen met name worden gestimuleerd om efficiënt deel te nemen aan de elektriciteitsmarkten en gedurende de levensduur van het actief te worden blootgesteld aan prijsschommelingen en marktrisico's.

- (108) De betrokken lidstaat moet bevestigen dat de maatregel de openstelling van de maatregel voor grensoverschrijdende deelname bevordert van de bronnen die de vereiste technische prestaties kunnen leveren, wanneer een kosten-batenanalyse positief is.
- (109) Om efficiënte stimulansen te bieden om het verbruik aan te passen aan prijssignalen, moeten consumenten die bijdragen tot het creëren van de flexibiliteitsbehoefte, deelnemen in de kosten van de maatregel op basis van hun verbruik gedurende ten minste 1 % en maximaal 5 % van de uren met de hoogste prijs⁶⁴ (of markttijdseenheden) per jaar of, bij wijze van alternatief, gedurende ten minste 1 % en maximaal 20 % van de uren (of markttijdseenheden) per jaar wanneer de behoefte aan flexibiliteit waarschijnlijker is (bijvoorbeeld op basis van verwachte op- en afregelpatronen)⁶⁵. Indien locatiespecifieke technische criteria worden toegepast, moeten de extra kosten van de toepassing van die criteria worden toegerekend aan de elektriciteitsverbruikers op de desbetreffende locaties. De Commissie is van mening dat een dergelijke bijdrage als evenredig kan worden beschouwd wanneer zij ten minste gelijk is aan 90 % van de kosten van de maatregel. Er kunnen heffingen worden opgelegd aan balanceringsverantwoordelijken (zoals leveranciers).
- (110) De maatregel wordt goedgekeurd voor een periode van ten hoogste 5 jaar.

4.4. STEUN VOOR CAPACITEITSMECHANISMEN VOLGENS STREEFMODEL

- (111) Mits aan de volgende voorwaarden en aan de voorwaarden van afdeling 3 is voldaan, zal de Commissiesteun voor capaciteitsmechanismen, zoals aangegeven in de artikelen 21 en 22 van de elektriciteitsverordening, beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag:
 - (a) De maatregel voldoet aan alle criteria voor een strategische reserve of een marktbreed capaciteitsmechanisme volgens het streefmodel als bedoeld in bijlage I;

⁶³ De invloed van de maatregel op de marktprijsvorming (in vergelijking met een contrafeitelijke situatie zonder de steunmaatregel) en de eventuele gevolgen voor bestaande bronnen wanneer de maatregel beperkt is tot nieuwe investeringen, alsook voor buitenlandse bronnen wanneer de maatregel beperkt is tot nationale bronnen, zouden niet onder de reikwijdte van “overmatige verstoring” vallen.

⁶⁴ De prijs verwijst naar de day-aheadprijs of naar een prijs die dicht bij de realtimeprijs op de groothandelsmarkt of de onbalansverrekeningsprijs ligt. Wanneer vraagrespons en middelen achter de meter rechtstreeks deelnemen aan de niet-fossiele flexibiliteitsregeling, moeten deze, om dubbeltelling te voorkomen, ook aan dergelijke heffingen worden onderworpen voor alle elektriciteit die in het kader van leveringsverplichtingen van de flexibiliteitsregeling niet wordt verbruikt.

⁶⁵ Wanneer vraagrespons en middelen achter de meter rechtstreeks deelnemen aan de niet-fossiele flexibiliteitsregeling, moeten deze, om dubbeltelling te voorkomen, ook aan dergelijke heffingen worden onderworpen voor alle elektriciteit die in het kader van leveringsverplichtingen van de flexibiliteitsregeling niet wordt verbruikt.

- (b) De maatregel wordt goedgekeurd voor een periode van ten hoogste 10 jaar.

4.5. TIJDELIJKE VERLAGING VAN DE ELEKTRICITEITSPRIJZEN VOOR ENERGIE-INTENSIEVE GEBRUIKERS

4.5.1. OVERGANG NAAR LAGE ELEKTRICITEITSKOSTEN

- (112) De maatregelen in de Clean Industrial Deal zullen de economie van de Unie transformeren in overeenstemming met de ambitieuze klimaatdoelstellingen van de EU. Totdat de decarbonisatie van het elektriciteitssysteem van de Unie zich volledig vertaalt in lagere elektriciteitsprijzen, blijven industrieën binnen de Unie te maken krijgen met hogere kosten dan concurrenten in rechtsgebieden met een minder ambitieus klimaatbeleid.
- (113) Deze situatie brengt bijzondere uitdagingen met zich mee voor sectoren die bijzonder aan het internationale handelsverkeer zijn blootgesteld en die voor het creëren van waarde sterk afhankelijk zijn van elektriciteit. Hoge elektriciteitsprijzen vergroten het risico dat deze industrieën zich buiten de Unie verplaatsen naar locaties waar milieuvoorschriften ontbreken of minder ambitieus zijn. Bovendien dreigt de elektrificatie van productieprocessen, die voor een succesvolle decarbonisatie van de economie van de Unie cruciaal is, door hoge elektriciteitskosten te worden ontmoedigd. Om die risico's en negatieve effecten op het milieu te beperken, kunnen de lidstaten tijdelijke verlagingen van de elektriciteitsprijs toekennen aan ondernemingen die actief zijn in de betrokken economische sectoren.

4.5.2. TOEPASSINGSGEBIED EN SUBSIDIABILITEIT

- (114) De Commissie zal steun in de vorm van tijdelijke verlagingen van de elektriciteitsprijzen voor activiteiten in sectoren waarvoor deze risico's bijzonder hoog zijn, beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag. Met het oog op een blijvend effect moeten begunstigden investeringen doen die bijdragen tot de groene transitie en de kosten van het energiesysteem op middellange tot lange termijn ondersteunen (bijvoorbeeld door fossiele brandstoffen te vervangen door hernieuwbare energie).
- (115) De lidstaten kunnen kortingen op de groothandelsprijs voor elektriciteit toekennen voor een bepaald deel van het elektriciteitsverbruik, ongeacht de bron van elektriciteitsvoorziening (zelfopwekking, elektriciteitsleveringscontracten of netwerklevering). Deze afdeling heeft geen betrekking op verlagingen van heffingen ter financiering van steun voor hernieuwbare bronnen of warmtekrachtkoppeling, die nog steeds onder afdeling 4.11 van de CEEAG vallen.
- (116) Het risico op sectoraal niveau van activiteiten die zich buiten de Unie verplaatsen naar locaties waar milieuvoorschriften ontbreken of minder ambitieus zijn, hangt grotendeels af van de elektriciteitsintensiteit van de sector in kwestie en de openheid ervan voor internationale handel. Bijgevolg kan alleen steun worden verleend aan ondernemingen uit sectoren waar dergelijke risico's aanzienlijk zijn.

Dit is van toepassing op de in bijlage 1 bij de CEEAG⁶⁶ opgenomen sectoren, waarvoor de vermenigvuldiging van hun handelsintensiteit en hun elektriciteitsintensiteit op Unieniveau ten minste 2 % bedraagt en waarvan de handelsintensiteit en de elektriciteitsintensiteit op Unieniveau voor elke indicator ten minste 5 % bedraagt.

- (117) Een sector of subsector die voldoet aan de subsidiabiliteitscriteria van punt (116), maar niet is opgenomen in de in dat punt bedoelde lijst, wordt ook als subsidiabel beschouwd op voorwaarde dat de lidstaten dit aantonen met gegevens die representatief zijn voor de sector of subsector op het niveau van de Unie, geverifieerd zijn door een onafhankelijke deskundige en gebaseerd zijn op een periode van ten minste de drie meest recente jaren waarvoor gegevens beschikbaar zijn.
- (118) De steun wordt verleend op grond van een regeling met een geraamd budget. De lidstaten kunnen de steunregeling beperken tot specifieke economische sectoren naargelang van hun blootstelling aan elektriciteitskosten of aan sectoren die van bijzonder belang zijn voor de economie of voor de veiligheid en veerkracht van de interne markt. Dergelijke beperkingen moeten breed opgezet zijn en mogen niet leiden tot een kunstmatige beperking van potentiële begunstigden. Binnen de in aanmerking komende sector moeten de lidstaten erop toezien dat de keuze van de begunstigden op basis van objectieve, niet-discriminerende en transparante criteria wordt gemaakt en dat de steun in beginsel op dezelfde wijze voor alle concurrenten in dezelfde sector wordt toegekend indien deze zich in een vergelijkbare feitelijke situatie bevinden.

4.5.3. STIMULEREND EFFECT EN EVENREDIGHEID

- (119) De steun is slechts verenigbaar met de interne markt indien hij een stimulerend effect heeft. Om een stimulerend effect te hebben en de in afdeling 4.5.1 beschreven risico's daadwerkelijk te voorkomen, moet de steun worden aangevraagd en uitgekeerd aan de begunstigde in het jaar waarin de kosten worden gemaakt of in het volgende jaar.
- (120) Voor de begunstigden uit de sectoren in de punten (116) en (117) zal de Commissie de steun als evenredig beschouwen indien daarmee maximaal een vermindering wordt gedekt met 50 % van de jaarlijkse gemiddelde groothandelsmarktprijs in de biedzone waar de begunstigde is aangesloten, voor maximaal 50 % van zijn jaarlijkse elektriciteitsverbruik. Het totale jaarlijkse elektriciteitsverbruik kan worden gemeten in het jaar waarin de in aanmerking komende kosten ontstaan of in het voorgaande jaar. De Commissie is ook van mening dat, wil de steun evenredig zijn, dergelijke kortingen niet mogen leiden tot een verlaagde prijs van minder dan 50 EUR/MWh voor het in aanmerking komende verbruik.

⁶⁶ Voor zover de statistische classificatie van een specifieke economische activiteit in een NACE-code is beïnvloed door de meest recente NACE-wijziging (Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/137 van de Commissie, PB L 19 van 20.1.2023, blz. 5), kunnen de lidstaten ervoor kiezen de gewijzigde classificatie te gebruiken of zich te baseren op de classificatie die van kracht was op het tijdstip van de vaststelling van de CEEAG.

4.5.4. BIJDRAGE AAN DE DECARBONISATIE

- (121) Bij de vaststelling van regelingen moeten de lidstaten soorten investeringen vaststellen waarvan meetbaar kan worden aangetoond dat zij een aanvullende bijdrage leveren aan de verlaging van de kosten van het elektriciteitssysteem, rekening houdend met de markt- en systeembehoeften in die lidstaat, zonder dat dit leidt tot een toename van het verbruik van fossiele brandstoffen. De begunstigden van de steun moet worden verplicht om ten minste 50 % van het steunbedrag in het kader van deze maatregel toe te wijzen aan dergelijke investeringen in nieuwe of gemoderniseerde activa. In aanmerking komende investeringsactiviteiten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de ontwikkeling van capaciteit voor de opwekking van hernieuwbare energie, oplossingen voor energieopslag, maatregelen om de flexibiliteit aan de vraagzijde te vergroten, verbeteringen van de energie-efficiëntie en de ontwikkeling van elektrolyse-installaties voor de productie van hernieuwbare of koolstofarme waterstof. Ook investeringen voor elektrificatie komen in aanmerking. De lidstaten kunnen een beperktere lijst van in aanmerking komende investeringen opstellen, maar investeringen om de flexibiliteit aan de vraagzijde te vergroten, moeten in aanmerking komen.
- (122) Deze investeringen mogen niet in aanmerking komen voor andere steunmaatregelen. De in aanmerking komende investeringsactiviteit moet binnen 48 maanden na de toekenning van de steun in het kader van deze afdeling in gebruik worden genomen, tenzij de begunstigde aan de lidstaat kan aantonen dat om technische redenen een langere termijn passend is. Afzonderlijke investeringen kunnen betrekking hebben op steun die over meerdere jaren wordt ontvangen. De investeringen kunnen worden gedaan op de locatie van de begunstigde of worden gedelegeerd aan derden. In het laatste geval blijft de begunstigde verantwoordelijk voor de doeltreffende uitvoering van de investeringen.
- (123) De lidstaat kan aanvullende steun verlenen ten belope van maximaal 10 % van het uit hoofde van punt (120) toegekende bedrag. De begunstigden moeten ten minste 75 % van deze aanvullende steun toewijzen aan investeringen als bedoeld in punt(121). De lidstaten kunnen deze aanvullende steun alleen toekennen indien de begunstigde kan aantonen dat ten minste 80 % van het totale investeringsbedrag wordt besteed aan investeringen om de flexibiliteit van de vraag te vergroten, met inbegrip van het aanbod van niet-fossiele back-up.
- (124) De lidstaat moet deze vereisten voor elke begunstigde verifiëren en jaarverslagen publiceren over de in het kader van deze afdeling uitgevoerde investeringsmaatregelen.

4.5.5. CUMULATIE

- (125) Naast de algemene cumulatierregels van afdeling 3.3 kan steun op grond van deze afdeling worden gecumuleerd met andere staatssteun of de-minimissteun, of gecombineerd met centraal beheerde EU-middelen, met betrekking tot dezelfde in aanmerking komende, geheel of gedeeltelijk overlappende kosten (d.w.z. de groothandelsprijs voor elektriciteit, met inbegrip van indirecte kosten die worden gemaakt wegens doorberekening van broeikasgasemissiekosten in de elektriciteitsprijzen), mits de steun de onder de desbetreffende voorwaarden toepasselijke hoogste drempels inzake steunintensiteit of steunbedrag niet

overschrijdt. Wanneer gecumuleerd wordt met steun ter compensatie van indirecte emissiekosten overeenkomstig de richtsnoeren van de Commissie betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021⁶⁷, mag het gecombineerde steunbedrag niet hoger zijn dan het hoogste bedrag dat op grond van de twee richtsnoeren van toepassing is.

4.5.6. DUUR

- (126) Steun in het kader van deze afdeling kan aan begunstigden worden verleend voor een periode van maximaal drie jaar. Na 31 december 2030 mogen geen betalingen meer plaatsvinden.

5. STEUN VOOR DE DECARBONISATIE VAN DE INDUSTRIE

- (127) Naast de bestaande mogelijkheden op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag, onder meer uit hoofde van de CEEAG, en mits aan de voorwaarden van deze afdeling en van afdeling 3 is voldaan, zal de Commissie steun voor investeringen die aanzienlijk bijdragen aan de vermindering van broeikasgasemissies uit industriële activiteiten om de klimaatambities van de Unie te verwezenlijken of die leiden tot een aanzienlijke vermindering van het energieverbruik van industriële activiteiten door middel van een verbetering van de energie-efficiëntie, beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag .
- (128) Verbetering van de materiaalefficiëntie kan ook de broeikasgasemissies van industriële activiteiten verminderen. De milieuvoordelen van materiaalefficiëntie zijn groter dan de loutere vermindering van broeikasgasemissies. Daarom valt steun voor materiaalefficiëntie, circulaire economie en bio-economie onder een specifieke afdeling van de CEEAG (afdeling 4.4 van de CEEAG). Biogas- en biomethaanprojecten die zijn ontworpen voor de coproductie van digestaat, dat vervolgens wordt verwerkt tot biogebaseerde nutriënten of bemestingsproducten (zoals biomeststoffen), kunnen ook al worden ondersteund in het kader van de bestaande staatssteunregels. Met name afdeling 4.4 van de CEEAG biedt een rechtsgrondslag, waaronder de valorisatie van bioresiduen en de vervanging van primaire door secundaire grondstoffen. De Commissie zal dergelijke gevallen als prioriteit behandelen. Investeringen ter ondersteuning van de circulaire economie kunnen ook worden ondersteund zonder voorafgaande aanmelding in het kader van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

5.1. TOEPASSINGSGEBIED EN ALGEMENE VOORWAARDEN

- (129) Dit deel is in het algemeen van toepassing op investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies of ter verbetering van de energie-efficiëntie van industriële activiteiten. Voor de toepassing van deze afdeling worden industriële activiteiten gedefinieerd als activiteiten die plaatsvinden in industriële installaties⁶⁸ waarbij op grote schaal materiële eindproducten of halffabricaten worden geproduceerd.

⁶⁷ PB C 317 van 25.9.2020, blz. 5.

⁶⁸ Dit kan ook mijnbouwinstallaties omvatten, met uitzondering van installaties die worden gebruikt voor de winning van energieproducten.

(130) Deze afdeling is niet van toepassing op:

- (a) Staatssteun voor de primaire productie van landbouwproducten en de primaire productie van visserij- en aquacultuurproducten⁶⁹;
- (b) Staatssteun voor de productie, het vervoer en de opslag van energie onverminderd de punten (131) en (132)⁷⁰;
- (c) Staatssteun voor nieuwe investeringen in de industriële productie, met inbegrip van de in punt (131) bedoelde investeringen, op structurele wijze gebaseerd op fossiele brandstoffen. Bij wijze van uitzondering kunnen investeringen op basis van aardgas onder deze afdeling vallen, mits zij voldoen aan de aanvullende voorwaarden in onderafdeling 5.2.4.

(131) Hoewel steun voor energieopwekking als zodanig onder afdeling 4 van deze mededeling valt, kunnen dergelijke activiteiten bij wijze van uitzondering ook onder deze afdeling 5 vallen, op voorwaarde dat:

- (a) deze deel uitmaakt van een investering ter vermindering van broeikasgasemissies of ter verbetering van de energie-efficiëntie van industriële activiteiten zoals bepaald in punt (139);
- (b) de energie wordt geproduceerd uit hernieuwbare bronnen⁷¹. Voor de opwekking van warmte of warmtekrachtkoppeling kan ook aardgas worden gebruikt onder de aanvullende voorwaarden van punt 5.2.4. De productie van koolstofarme brandstoffen als bedoeld in punt (73)(a) kan ook worden gedekt;
- (c) de energie wordt geproduceerd hetzij op de locatie waar de industriële activiteit plaatsvindt, hetzij in het industriepark⁷² waar de industriële activiteit wordt uitgeoefend, mits de energie aan de industriële gebruiker wordt geleverd via een beperkt netwerk, zonder doorvoer via het openbare net; en
- (d) hetzij i) de geproduceerde energie voor ten minste 80 % wordt gebruikt in de industriële activiteiten op de locatie van het project⁷³, of ii) bij

⁶⁹ “primaire landbouwproductie”: de productie van in bijlage I bij het Verdrag vermelde producten van de bodem en van de veehouderij, waarbij geen verdere bewerking vereist is die de aard van deze producten wijzigt. “Primaire productie van visserij- en aquacultuurproducten”: alle handelingen in verband met de visserij, de kweek of de teelt van aquatische organismen, alsmede activiteiten op het landbouwbedrijf of aan boord die nodig zijn om een dier of plant klaar te maken voor de eerste verkoop, met inbegrip van snijden, fileren of invriezen, en de eerste verkoop aan wederverkopers of verwerkers.

⁷⁰ Dit deel omvat investeringen in industriële activiteiten van raffinaderijen die zich toeleggen op de productie van petrochemische producten die niet dienen als brandstof voor verwarming of motorvervoer.

⁷¹ Zoals bedoeld in punt (48), a), met inbegrip van de productie van RFNBO's.

⁷² Een industriepark komt overeen met een geografisch afgebakende industriële locatie waar bepaalde nutsdiensten worden verleend aan een groep ondernemingen.

⁷³ Deze beoordeling moet gebaseerd zijn op geloofwaardige voorafgaande simulaties met betrekking tot de verwachte energieproductie en -vraag.

investerings in hoogrenderende warmte-krachtkoppeling, de geproduceerde energie volledig door de begunstigde wordt gebruikt⁷⁴.

- (132) Deze afdeling is van toepassing op ondersteunende infrastructuur voor energieopslag of -transportmits de investering integrerend deel uitmaakt van een investering in het kader van punt (139) of punt (131) en:
- (a) In het geval van opslag, de infrastructuur zich op de locatie van het project bevindt en is afgestemd op de behoeften van die investering;
 - (b) In het geval van transport bevindt de infrastructuur zich op de locatie van het project ofwel verbindt zij die locatie uitsluitend met een open infrastructuur waartoe derden toegang hebben in overeenstemming met het rechtskader dat van toepassing is op de interne energiemarkt.
- (133) De steun in het kader van deze afdeling wordt verleend op grond van een regeling met een geraamd budget. De lidstaten moeten een raming verstrekken van de totale directe broeikasgasemissies die moeten worden bespaard, of van de totale energiebesparingen die via de regeling moeten worden gerealiseerd. De steun in het kader van deze afdeling kan alleen worden toegekend in de vorm van rechtstreekse subsidies, terugbetaalbare voorschotten, leningen, garanties of belastingvoordelen⁷⁵.
- (134) Regelingen die in het kader van deze afdeling worden beoordeeld, moeten in beginsel betrekking hebben op alle sectoren die kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van de in punt (127)genoemde doelstelling. Lidstaten die de subsidiabiliteit van de regeling willen beperken tot bepaalde sectoren, moeten i) een dergelijke beperkte subsidiabiliteit op basis van objectieve overwegingen rechtvaardigen; en ii) aantonen dat de beperkte subsidiabiliteit van de regeling nog steeds bijdraagt tot de verwezenlijking van de EU- en nationale klimaatdoelstellingen en klimaat- en milieuvriendelijkere oplossingen niet onnodig uitsluit.
- (135) Als veiligheidsbepaling, en onverminderd alternatieve rechtvaardigingen door de lidstaten, zal de Commissie veronderstellen dat het voor de toepassing van punt (134) gerechtvaardigd is de subsidiabiliteit van een regeling te beperken indien de regeling betrekking heeft op alle vaste installaties als bedoeld in hoofdstuk III van de ETS-richtlijn⁷⁶.

⁷⁴ In de in punt c) bedoelde situatie moet de energie voor ten minste 80 % worden gebruikt in de industriële activiteiten binnen het industriepark, of de warmte moet volledig binnen het industriepark worden gebruikt in het geval van investeringen in warmteproductie door middel van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling.

⁷⁵ Andere vormen van steun, namelijk rechtstreekse steun voor koolstofreductie, zoals steun in de vorm van (koolstof)contracten ter verrekening van verschillen en feed-in-premies, alsmede verhandelbare certificaten, zijn in het kader van deze afdeling uitgesloten. Steun in die vormen of andere vormen van rechtstreekse steun voor koolstofreductie zal worden beoordeeld in het kader van de CEEAG.

⁷⁶ Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie en tot wijziging van Richtlijn 96/61/EG van de Raad

- (136) Om ervoor te zorgen dat projecten tijdig worden uitgevoerd en de verwachte broeikasgasemissies of energiebesparingen opleveren, moeten de lidstaten ervoor zorgen dat:
- (a) de met de steun te financieren installatie of uitrusting binnen 60 maanden na de datum van toekenning in bedrijf is; en
 - (b) zodra de met de steun gefinancierde nieuwe installatie of uitrusting volledig in bedrijf is⁷⁷, het project directe broeikasgasemissiereducties of energiebesparingen oplevert die overeenkomen met ten minste 80 % van de verwachte reducties of besparingen.
- (137) De regelingen moeten een doeltreffend sanctiesysteem omvatten indien voor het geval niet aan alle voorwaarden van punt (136) is voldaan⁷⁸.
- (138) De lidstaat moet aantonen dat de steun geen verhoging van de totale productiecapaciteit van de begunstigde onderneming financiert. Dit doet geen afbreuk aan:
- (a) tijdelijke verhogingen van de productiecapaciteit tijdens de overgangperiode voordat de nieuwe installatie of uitrusting die met de steun wordt gefinancierd, volledig bedrijfsklaar is en de bestaande uitrusting nog niet volledig buiten gebruik is gesteld; of
 - (b) beperkte capaciteitsuitbreiding als gevolg van technische noodzaak van ten hoogste 15 % ten opzichte van de situatie vóór de met de steun gefinancierde investering.

5.2. MINIMALE DECARBONISATIE- OF ENERGIE-EFFICIËNTIE-EFFECTEN

5.2.1. GEMEENSCHAPPELIJKE VEREISTEN

- (139) Investerings ter vermindering van de broeikasgasemissies van installaties of ter verbetering van de energie-efficiëntie van industriële activiteiten als bedoeld in de punten (129) tot en met (132) komen in aanmerking, ongeacht de gebruikte technologische oplossing, op voorwaarde dat zij:
- (a) zorgen voor een vermindering van de directe broeikasgasemissies als gevolg van de betrokken activiteit, i) die niet zou plaatsvinden zonder de steun, rekening houdend met beleidsmaatregelen en mechanismen die zijn ingevoerd om hetzelfde marktfalen te verhelpen, met inbegrip van het emissiehandelssysteem van de Unie (ETS), en ii) die in overeenstemming is met de doelstellingen van de EU-klimaatwet⁷⁹; of

⁷⁷ Dit is doorgaans het geval binnen twee jaar na de ingebruikneming.

⁷⁸ Van sancties kan worden afgezien in gevallen waarin de niet-naleving van de voorwaarden het gevolg is van factoren waarop de begunstigde van de steun geen invloed heeft en die op het moment van de steunaanvraag redelijkerwijs niet konden worden voorzien.

⁷⁹ Voor investeringen door ondernemingen die transitieplannen voor ondernemingen openbaar maken, omvat dit het vereiste dat de investering in overeenstemming moet zijn met het transitieplan voor

- (b) zorgen voor een vermindering van het energieverbruik van de betrokken activiteit per eenheid output ten opzichte van de situatie zonder de steun⁸⁰ en beschikken over een terugverdientijd van 5 jaar of meer. De vermindering van het energieverbruik per eenheid output moet minste 10 % bedragen voor reeds gedecarboniseerde processen en ten minste 20 % in alle andere gevallen⁸¹.
- (140) Als veiligheidsbepaling, en onverminderd alternatieve rechtvaardigingen door de lidstaten, zal de Commissie veronderstellen dat steun voor investeringen in decarbonisatie voldoet aan punt(139),(a), indien de regeling de volgende vereisten bevat:
- (a) Met betrekking tot investeringen ter vermindering van de broeikasgasemissies van bestaande installaties:
 - i. de investering vermindert de broeikasgasemissies van de bestaande installatie met ten minste 40 % en brengt deze, voor de in hoofdstuk III van de ETS-richtlijn⁸² bedoelde installaties, onder de gemiddelde emissies van de 10 % meest efficiënte installaties, zoals bepaald in de uitvoeringsverordening die van kracht was ten tijde van de publicatie van de regeling voor de vaststelling van benchmarks overeenkomstig artikel 10 bis van Richtlijn 2003/87/EG (“meest efficiënte installaties”); of
 - ii. de investering vermindert de broeikasgasemissies van een technische eenheid⁸³ binnen de bestaande installatie met ten minste 90 % en zorgt niet voor lock-in van fossiele brandstoffen;
 - (b) Met betrekking tot investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies van nieuwe installaties die een bestaande installatie vervangen, zorgt de investering ervoor dat de broeikasgasemissies van de

ondernemingen zoals uiteengezet in de richtlijn duurzaamheidsrapportage door ondernemingen (Richtlijn (EU) 2022/2464 van 14 december 2022).

⁸⁰ Het niveau van de energiebesparingen moet worden berekend op basis van het eindenergieverbruik van de uitrusting(en).

⁸¹ Investerings die een verandering van energiebron of -drager inhouden, bijvoorbeeld het omschakelen van steenkool op gas, worden beschouwd als decarbonisatieprojecten waarop de vereisten voor decarbonisatie van toepassing zijn in plaats van die voor energie-efficiëntie.

⁸² Voor de toepassing van dit punt moeten de broeikasgasemissies van de installatie worden gemeten op het niveau van de voor de ETS relevante industriële productbenchmark-subinstallatie, zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 2, van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/331 van de Commissie van 19 december 2018 tot vaststelling van een voor de hele Unie geldende overgangsregeling voor de geharmoniseerde kosteloze toewijzing van emissierechten overeenkomstig artikel 10 bis van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 59 van 27.2.2019, blz. 8). Om de vergelijkbaarheid van projecten te waarborgen, moet de lidstaat een gemeenschappelijke methode ontwikkelen voor de berekening van broeikasgasemissiereducties voor activiteiten die niet onder de ETS vallen.

⁸³ In de zin van punt 4.4 van de richtsnoeren van de Commissie voor de interpretatie van bijlage I bij de ETS-richtlijn, gepubliceerd op 18.3.2010, beschikbaar op: https://climate.ec.europa.eu/system/files/2016-11/guidance_interpretation_en.pdf. Voor niet-ETS-sectoren kan het concept naar analogie worden toegepast.

installatie ten minste 10 % lager liggen dan de meest efficiënte installaties of een vergelijkbare referentie wanneer het gaat om andere installaties dan in hoofdstuk III van de ETS-richtlijn bedoeld.

- (141) De projecten moeten leiden tot een algehele vermindering van de broeikasgasemissies. Zij mogen niet louter leiden tot de verdringing van broeikasgasemissies van de betrokken industriële sector naar de energiesector of van de ene industrielocatie naar de andere.
- (142) Om aan te tonen dat emissies niet louter worden verdrongen, moeten de lidstaten aantonen dat indirecte broeikasgasemissies die verband houden met de in aanmerking komende projecten, de directe broeikasgasemissiereducties die met de investering worden bereikt, niet volledig compenseren, zodat de netto-emissiereducties materieel blijven. De lidstaten kunnen aantonen dat dit het geval is op basis van de opzet van de regeling of op basis van simulaties van de verwachte broeikasgasemissiereducties en de verwachte indirecte emissies per referentieproject, met behulp van gevestigde methoden. Wat elektriciteit betreft, kan ook worden aangetoond i) dat de verwachte toename van de vraag naar elektriciteit als gevolg van de regeling volledig kan worden gedekt door een toename van het aanbod van hernieuwbare of koolstofarme elektriciteit, zoals voorspeld in het meest recente nationale energie- en klimaatplan (“NECP”) van de betrokken lidstaat of door meer geactualiseerde plannen om de opwekking van hernieuwbare of koolstofarme elektriciteit te vergroten die na de laatste actualisering van het NECP zijn vastgesteld, en ii) dat begunstigen blootgesteld blijven aan signalen van elektriciteitsprijzen en dat de regeling voldoende stimulansen voor flexibiliteitsoplossingen bevat.
- (143) Als veiligheidsbepaling, en onverminderd alternatieve rechtvaardigingen door de lidstaten, zal de Commissie veronderstellen dat aan de voorwaarden van punt (142) is voldaan, in de volgende scenario’s:
- (a) Indirecte emissies in verband met het gebruik van waterstof overeenkomstig de voorwaarden van punt (146);
 - (b) Indirecte emissies in verband met flexibele elektrificatieprojecten⁸⁴, met inbegrip van het gebruik van warmtepompen waarvan de uiteindelijke energie-output aanzienlijk hoger is dan de primaire energie-input die vereist is volgens de methode van bijlage VII bij Richtlijn 2018/2001; of
 - (c) Indirecte emissies in verband met het gebruik van biobrandstoffen, vloeibare biomassa, biogas (met inbegrip van biomethaan) en biomassa-brandstoffen overeenkomstig de voorwaarden van punt (145).
- (144) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat de steun voor de decarbonisatie niet leidt tot verdringing van investeringen in schonere alternatieven die reeds op de markt beschikbaar zijn of tot lock-in van bepaalde technologieën, waardoor de ruimere ontwikkeling van een markt voor schonere oplossingen en het gebruik daarvan wordt belemmerd. De lidstaten mogen het technologische toepassingsgebied van

⁸⁴ Investerings in elektrificatie kunnen als flexibel worden beschouwd, bijvoorbeeld als het elektriciteitsverbruik kan worden aangepast op basis van prijssignalen of wanneer investeringen worden gecombineerd met vereisten voor de installatie van flexibiliteitsoplossingen zoals energieopslag.

regelingen derhalve niet onnodig beperken. Met name voor de decarbonisatie van industriële warmte onder 500 °C mogen de meest klimaat- en milieuvriendelijke technologieën, d.w.z. hernieuwbare warmte die niet op biomassa is gebaseerd, flexibele elektrificatie en het hergebruik van afvalwarmte niet worden uitgesloten.

5.2.2. AANVULLENDE VEREISTEN VOOR STEUN VOOR BIOBRANDSTOFFEN, WATERSTOF OF VAN WATERSTOF AFGELEIDE BRANDSTOFFEN

- (145) Voor regelingen met betrekking tot investeringen die geheel of gedeeltelijk steunen op het gebruik van biobrandstoffen, vloeibare biomassa, biogas (met inbegrip van biomethaan) en biomassabrandstoffen, moeten de lidstaten voorwaarden opleggen die vereisen dat de gesteunde brandstoffen voldoen aan de criteria inzake duurzaamheid en broeikasgasemissiereductie van Richtlijn (EU) 2018/2001 en de uitvoerings- of gedelegeerde handelingen daarvan.
- (146) Voor steunregelingen die betrekking hebben op investeringen die geheel of gedeeltelijk steunen op het gebruik van waterstof of van waterstof afgeleide brandstoffen, moeten de lidstaten voorwaarden opleggen om ervoor te zorgen dat de waterstof of van waterstof afgeleide brandstoffen die in de projecten worden gebruikt, RFNBO's of koolstofarme brandstoffen zijn⁸⁵. Deze brandstoffen kunnen ook worden gecombineerd met waterstof uit biomassa die voldoet aan de duurzaamheids- en broeikasgasemissiereductiecriteria van Richtlijn (EU) 2018/2001 en de uitvoeringshandelingen of gedelegeerde handelingen daarvan.

5.2.3. AANVULLENDE VEREISTEN VOOR STEUN VOOR PROJECTEN VOOR KOOLSTOFAFVANG

- (147) Voor steunregelingen die ook betrekking hebben op investeringen om uitrusting voor koolstofafvang⁸⁶ in te zetten, moeten de lidstaten ervoor zorgen dat projecten die betrekking hebben op investeringen in uitrusting voor koolstofafvang, bij de inbedrijfstelling en rekening houdend met de volledige keten van koolstofafvang en -opslag (CCS) of koolstofafvang en -gebruik (CCU) tot de vermindering van rechtstreekse broeikasgasemissies leidt.
- (148) Als veiligheidsbepaling, en onverminderd alternatieve rechtvaardigingen door de lidstaten, zal de Commissie veronderstellen dat aan punt (147) is voldaan indien in de regeling is bepaald dat alleen projecten in aanmerking komen die:
- (a) betrekking hebben op de installatie van uitrusting voor koolstofafvang voor zover bij inbedrijfstelling het afgevangen CO₂ i) zodanig wordt gebruikt dat het permanent chemisch in een product wordt gebonden zodat het bij normaal gebruik niet in de atmosfeer terechtkomt, met inbegrip van normale activiteiten die plaatsvinden na het einde van de levensduur van

⁸⁵ Koolstofarme waterstof zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 13, van Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof en de uitvoeringshandelingen of gedelegeerde handelingen daarvan.

⁸⁶ Investerings- in transport-, opslag- en gebruiksinstallaties vallen niet onder deze afdeling. Bij wijze van uitzondering kan de aansluiting van infrastructuur (op een netwerk) onder deze afdeling vallen, mits deze voldoet aan punt (132).

het product, of ii) wordt gebruikt voor de productie van synthetische brandstoffen overeenkomstig het toepasselijke EU-recht; en/of

- (b) betrekking hebben op de installatie van uitrusting voor koolstofafvang met het oog op de permanente geologische opslag ervan via een koolstofafvang- en -opslagketen op locaties die zijn toegestaan overeenkomstig Richtlijn 2009/31/EG⁸⁷, onder meer op locaties die zijn erkend als strategisch nettonulprojecten voor CO₂-opslag overeenkomstig de verordening voor een nettonulindustrie.

5.2.4. AANVULLENDE VEREISTEN VOOR STEUN VOOR PROJECTEN OP BASIS VAN AARDGAS

- (149) Overeenkomstig de beginselen in de punten (130) en (144) kunnen regelingen slechts bij wijze van uitzondering nieuwe investeringen op basis van aardgas stimuleren als middel om de emissies te verminderen of de energie-efficiëntie te verhogen. Zij vallen alleen onder deze afdeling als de lidstaat aantoonst i) dat er geen technologisch voldoende ontwikkeld alternatief voor aardgas bestaat, ii) dat alternatieven voor aardgas nog niet haalbaar zijn vanwege onvoldoende beschikbaarheid of infrastructuur, of iii) dat de decarbonisatie in fasen zal plaatsvinden. In al deze situaties moeten de lidstaten eisen dat de begunstigden een geloofwaardig en gedetailleerd plan indienen waarin wordt aangegeven hoe aardgas tegen 2040 zal worden uitgefaseerd; de lidstaat moet ervoor zorgen dat deze uitfasering ten uitvoer wordt gelegd.
- (150) In afwijking van de punten (139), b) en (140), (a), i) en (b), moeten investeringen die grotendeels gebaseerd zijn op aardgas als middel om industriële warmte te decarboniseren, bij de inbedrijfstelling een vermindering van directe broeikasgasemissies van ten minste 70% of een energiebesparing per outputeenheid van ten minste 40% opleveren.⁸⁸
- (151) De in de punten (138), (a) en (b), vermelde uitzonderingen voor beperkte capaciteitsuitbreiding zijn niet van toepassing op investeringen op basis van aardgas, tenzij de investering voldoet aan de beste beschikbare technieken zoals gedefinieerd in Richtlijn 2010/75/EU⁸⁹.

⁸⁷ Richtlijn 2009/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 betreffende de geologische opslag van kooldioxide en tot wijziging van Richtlijn 85/337/EEG van de Raad, de Richtlijnen 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG en 2008/1/EG en Verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad.

⁸⁸ Deze doelstellingen kunnen worden bereikt door aardgas te combineren met andere decarbonisatieoplossingen. Er wordt aan herinnerd dat investeringen die een verandering van energiebron of energiedrager inhouden, worden beschouwd als decarbonisatieprojecten waarop de vereisten voor decarbonisatie van toepassing zijn in plaats van die voor energie-efficiëntie (zie voetnoot 81).

⁸⁹ Richtlijn 2010/75/EU van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies (PB L 334 van 17.12.2010, blz. 17).

5.3. TOEPASSELIJKE STEUNLIMITEN

- (152) Bij het plannen van een steunregeling in het kader van deze afdeling moet de lidstaat, om de evenredigheid van de steun te waarborgen, een van de in de onderafdelingen 5.3.1, 5.3.2 of 5.3.3 beschreven alternatieve methoden selecteren.
- (153) Wanneer de individuele steunbedragen in het kader van onderafdeling 5.3.1 meer dan 200 miljoen EUR bedragen, moet het steunbedrag worden bepaald in overeenstemming met onderafdeling 5.3.2.

5.3.1. STEUNINTENSITEIT

- (154) Voor steunbedragen⁹⁰ tot 200 miljoen EUR kan het maximale steunbedrag in het kader van een steunregeling worden bepaald op basis van de in aanmerking komende kosten van een investering, d.w.z. de totale investeringskosten die rechtstreeks verband houden met het behalen van de broeikasgasemissiereducties of energie-efficiëntie, en een maximale steunintensiteit. De maximale steunintensiteit is een benadering van de extra milieukosten van het gebruik van de respectieve technologische decarbonisatieoplossingen. De maximale steunintensiteit mag niet hoger zijn dan:
- (a) 60 % voor investeringen die het gebruik van waterstof of van waterstof afgeleide brandstoffen mogelijk maken, waarbij het aandeel RFNBO's⁹¹ als bedoeld in punt (146) ten minste 40 % bedraagt;
 - (b) 45 % voor investeringen in de productie van hernieuwbare energie⁹², energieopslag⁹³, investeringen in flexibele elektrificatie als bedoeld in punt (143)(b), investeringen in uitrusting voor koolstofafvang die voldoen aan punt (147)
 - (c) 35 % voor investeringen die het gebruik van koolstofarme brandstoffen als bedoeld in punt (146) mogelijk maken;
 - (d) 20 % voor investeringen in de productie van koolstofarme brandstoffen als bedoeld in punt (146);
 - (e) 30 % voor alle andere technologieën.
- (155) Voor investeringen door kleine ondernemingen kunnen de steunintensiteiten van punt (154) met 10 procentpunten worden verhoogd en voor investeringen door middelgrote ondernemingen kunnen de steunintensiteiten met 5 procentpunten worden verhoogd;

⁹⁰ De steunbedragen op grond van dit punt worden berekend op basis van het brutosubsidie-equivalent.

⁹¹ Wanneer de omschakeling naar waterstofgebruik gepaard gaat met de omschakeling van andere productieprocessen op dezelfde locatie, is de steunintensiteit van 60 % ook van toepassing op die aanvullende investeringen.

⁹² Zoals bedoeld in punt (48), a), met inbegrip van de productie van RFNBO's.

⁹³ Voor zover aan punt (132) is voldaan.

5.3.2. FINANCIERINGSKLOOF

- (156) De lidstaten kunnen ervoor kiezen het maximale steunbedrag in het kader van een steunregeling vast te stellen als de financieringskloof van de in aanmerking komende investering. Aanvragers in het kader van de regeling moeten voor de berekening van de financieringskloof een uniform modeldocument gebruiken. De lidstaten moeten de methode vaststellen die zij zullen volgen om na te gaan of de kasstroomprognoses die aan NCW-berekeningen ten grondslag liggen geloofwaardig zijn en in overeenstemming zijn met het decarbonisatieproject. Het uniforme modeldocument moet in overeenstemming zijn met de beginselen en belangrijkste kenmerken van het model dat door de Commissie zal worden gepubliceerd.
- (157) Wanneer de op basis van de financieringskloof van het project berekende steun hoger is dan het hoogste bedrag van 200 miljoen EUR of 10 % van het budget van de regeling per onderneming per project, moet de financieringskloof na een afzonderlijke aanmelding door de Commissie worden beoordeeld.
- (158) Wanneer de lidstaten het steunbedrag bepalen op basis van punt (156) en dit steunbedrag meer dan 30 miljoen EUR per onderneming per project bedraagt, moet een terugvorderingsmechanisme worden ingesteld dat ervoor zorgt dat de lidstaat een passend deel ontvangt van eventuele extra overschotten die door een gesteund project worden gegenereerd, op basis van een vergelijking van het geplande ondernemingsplan met de werkelijke kasstromen van het project. Het terugvorderingsmechanisme moet alle volgende kenmerken hebben:
- (a) De in het kader van het terugvorderingsmechanisme uitgevoerde berekening moet worden gecontroleerd op basis van een afzonderlijke boekhouding voor het gesteunde project, die wordt geverifieerd door een onafhankelijke auditor;
 - (b) Het terugvorderingsmechanisme moet van toepassing zijn voor de duur van de financiële prognoses die ten grondslag liggen aan de beoordeling van de financieringskloof en moet een eindwaarde van het project aan het einde van de planningshorizon omvatten op basis van standaard economische methoden⁹⁴; en
 - (c) Het terugvorderingsmechanisme moet stimulansen voor de begunstigden omvatten om hun kosten tot een minimum te beperken en het project in de loop van de tijd efficiënt uit te voeren, terwijl het aandeel van het overschot dat aan de staat moet worden terugbetaald, aanzienlijk moet blijven.

5.3.3. CONCURRERENDE BIEDPROCEDURE

- (159) Als alternatief voor de punten (154) en (156), kunnen de lidstaten er ook voor kiezen het maximale steunbedrag in het kader van een steunregeling vast te

⁹⁴ Voor de toepassing van dit punt kan het terugvorderingsmechanisme voor de eerste keer 5 jaar en voor de laatste keer 10 jaar na de inbedrijfstelling van een project worden toegepast, mits bij de laatste toepassing van het terugvorderingsmechanisme rekening wordt gehouden met de eindwaarde van het project.

stellen via een concurrerende biedprocedure die voldoet aan de volgende aanvullende voorwaarden:

- (a) De concurrerende biedprocedure moet openstaan voor alle in het kader van de regeling in aanmerking komende projecten die dezelfde soort bijdrage leveren aan de milieudoelstellingen van de maatregel, d.w.z. de bijdrage ervan aan het vermijden van broeikasgasemissies of de bijdrage ervan aan verbeteringen van de energie-efficiëntie;
- (b) Technologiespecifieke korven mogen niet worden toegepast tenzij zij nodig zijn om te voorkomen dat technologieën met hogere reductiekosten, maar ook met een groot decarbonisatiepotentieel, de facto worden uitgesloten;
- (c) Potentiële inschrijvingsplafonds om het maximumbod van individuele inschrijvers in bepaalde categorieën en korven te beperken, moeten worden gemotiveerd aan de hand van berekeningen van de financieringskloof voor referentieprojecten⁹⁵.

6. STEUN OM TE ZORGEN VOOR VOLDOENDE PRODUCTIECAPACITEIT VOOR SCHONE TECHNOLOGIEËN

(160) Mits aan de voorwaarden in afdeling 3 en in deze afdeling is voldaan, zal de Commissie steun die wordt verleend voor het stimuleren van investeringsprojecten die productiecapaciteit toevoegen, beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag voor:

- (a) de productie, ook met secundaire grondstoffen, van de in bijlage II vermelde eindproducten; en/of
- (b) de productie, ook met secundaire grondstoffen, van de belangrijkste specifieke componenten die zijn opgenomen in bijlage II; en/of
- (c) de productie van nieuwe of teruggewonnen gerelateerde kritieke grondstoffen die nodig zijn voor de productie van de eindproducten of de belangrijkste specifieke componenten zoals gedefinieerd in de punten a) en b).

Dergelijke steun kan een wezenlijke bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de veerkrachtbenchmark van 40 % van de verordening voor een nettonulindustrie, in combinatie met ander beleid om een gunstig ondernemingsklimaat te ontwikkelen voor dergelijke investeringen in de productie van schone technologie.

(161) Dit doet geen afbreuk aan de mogelijkheid voor de lidstaten om op grond van afdeling 4.4 van de CEEAG steunregelingen op te zetten ter ondersteuning van investeringen ter bevordering van de circulaire economie (bv. voorbereiding voor hergebruik, recycling enz.), tot het in die afdeling vastgestelde maximale

⁹⁵ Onder “referentieproject” wordt een voorbeeldproject verstaan dat representatief is voor het gemiddelde project in een categorie van voor een steunregeling in aanmerking komende begunstigden.

steunbedrag. De Commissie zal dergelijke gevallen als prioriteit behandelen. Dit omvat steun voor investeringen die de vervanging van primaire door secundaire grondstoffen mogelijk maken. Investeringsprojecten ter ondersteuning van de circulaire economie kunnen ook worden ondersteund zonder voorafgaande aanmelding in het kader van de algemene groepsvrijstellingsverordening.

- (162) Onder normale marktvoorwaarden moeten producenten van schone technologie hun exploitatiekosten kunnen dekken zonder verdere overheidssteun, temeer wanneer hun investeringskosten al zijn gesubsidieerd. Exploitatiesteun kan bijzonder verstorend zijn, aangezien deze de kosten van op de markt geleverde goederen of diensten rechtstreeks kan verlagen en marktdeelnemers die op de lange termijn verlieslatend zijn, in stand kan houden. Fabrikanten van schone technologie, zoals batterijproducenten, kunnen echter te maken krijgen met oneerlijke wereldwijde concurrentie, onverwachte kostenoverschrijdingen of onzekerheden over de toekomstige vraag, bijvoorbeeld, maar niet alleen, tijdens de opstartperiode, die inherent zijn aan hun activiteiten. In dergelijke omstandigheden kunnen de lidstaten onder marktvoorwaarden financiering verstrekken, onder meer in de vorm van eigenvermogens- en quasi-eigenvermogensinstrumenten, naast particuliere exploitanten (zie punt (7)), onder dezelfde voorwaarden wat betreft risico's en beloningen (*pari passu*). Dergelijke financiering kan dienen ter dekking van de investeringsbehoeften, maar ook van de exploitatiekosten.

6.1. REGELINGEN VOOR INVESTERINGSSTEUN

- (163) De lidstaten kunnen steun verlenen voor investeringsprojecten die binnen het toepassingsgebied van punt (160) vallen.
- (164) Steun voor investeringsprojecten als bedoeld in punt (163) kan worden toegekend op basis van een regeling met een geraamd budget, mits aan de in deze onderafdeling en in afdeling 3 vastgestelde voorwaarden is voldaan.
- (165) De begunstigden moeten vóór de start van de werkzaamheden steun aanvragen en aan de lidstaat de in bijlage III bij deze mededeling vereiste informatie verstrekken.
- (166) De in aanmerking komende kosten van het met de steun ondersteunde investeringsproject zijn alle investeringskosten in materiële activa (zoals grond, gebouwen, installaties, uitrusting, machines) en immateriële activa (zoals octrooirechten, licenties, knowhow of andere intellectuele eigendom) die nodig zijn voor de productie of terugwinning van de in punt (160) opgenomen goederen. Immateriële activa moeten: i) verband houden met het betrokken gebied en niet naar andere gebieden worden overgebracht; ii) in de eerste plaats worden gebruikt in de betrokken productiefaciliteit die de steun ontvangt; iii) kunnen worden afgeschreven; iv) op marktvoorwaarden worden aangekocht van derden zonder banden met de koper; v) worden opgenomen in de activa van de onderneming die de steun ontvangt; en vi) gedurende ten minste vijf jaar (of drie jaar voor kmo's) verbonden blijven met het project waarvoor de steun wordt toegekend.
- (167) Wanneer het investeringsproject plaatsvindt buiten steungebieden mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 15 % van de in aanmerking komende

kosten en mag het steunbedrag⁹⁶ niet meer bedragen dan 150 miljoen EUR per project. Wanneer het investeringsproject plaatsvindt in een steungebied in de zin van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag, mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 20 % van de in aanmerking komende kosten en mag het steunbedrag niet meer bedragen dan 200 miljoen EUR per project. Wanneer het investeringsproject plaatsvindt in een steungebied in de zin van artikel 107, lid 3, punt a), van het Verdrag, mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 35 % van de in aanmerking komende kosten en mag het steunbedrag niet meer bedragen dan 350 miljoen EUR⁹⁷ per project.

- (168) Voor investeringen door kleine ondernemingen kunnen de in punt (167) bepaalde steunintensiteiten met 20 procentpunten worden verhoogd en voor investeringen door middelgrote ondernemingen kunnen de steunintensiteiten met 10 procentpunten worden verhoogd.
- (169) Om te garanderen dat de investering levensvatbaar is, moet de lidstaat ervoor zorgen dat de begunstigde van de steun een financiële bijdrage levert, uit eigen middelen dan wel door externe financiering, van ten minste 25 % van de in aanmerking komende kosten, in een vorm die vrij is van financiële steun van de overheid⁹⁸.
- (170) De begunstigde moet zich ertoe verbinden de investering in het betrokken gebied gedurende ten minste vijf jaar (of drie jaar voor kmo's) na de voltooiing van de investering te handhaven. Een dergelijke verbintenis belet niet dat installaties of uitrusting die in deze periode verouderd of defect raken, worden vervangen, op voorwaarde dat de economische activiteiten gedurende de minimumperiode in het bewuste gebied behouden blijven. Voor het vervangen van die installaties of uitrusting mag in het kader van deze mededeling echter geen verdere steun worden verleend. Het niet nakomen van deze verbintenis zou de steunverlenende autoriteit ertoe kunnen brengen de steun terug te vorderen.
- (171) Alvorens de steun toe te kennen, moet de steunverlenende autoriteit op basis van de door de begunstigde verstrekte informatie, zoals aangegeven in bijlage III bij deze mededeling, verifiëren of de concrete risico's van de investering niet binnen de EER plaatsvinden⁹⁹.
- (172) De steun kan niet worden verleend om de verplaatsing van productieactiviteiten binnen de EER te vergemakkelijken, met name om te voorkomen dat de steun tot banenverlies leidt. Daartoe moet de begunstigde:

⁹⁶ De steunbedragen op grond van dit punt worden berekend op basis van het brutosubsidie-equivalent.

⁹⁷ De lidstaten moeten ervoor zorgen dat deze maximale steunbedragen niet worden omzeild door de gesteunde projecten kunstmatig op te splitsen.

⁹⁸ Dit geldt bijvoorbeeld niet voor leningen met rentesubsidie, voor door de overheid verstrekte participatieleningen of overheidsparticipaties die niet voldoen aan het beginsel van een particuliere investeerder handelend in een markteconomie, staatsgaranties die steunelementen bevatten, of overheidssteun die binnen het kader van de de-minimisregels wordt verleend. Financiering door de EIB en/of het EIF (op eigen risico en uit eigen middelen) voor het investeringsproject, tot 12,5 % van de subsidiabele kosten, wordt voor de toepassing van punt (169) als financiële bijdrage aanvaard.

⁹⁹ Voor projecten waaraan in het kader van het Innovatiefonds een "soevereiniteitszegel" als bedoeld in artikel 4 van Verordening (EU) 2024/795 is toegekend (zie voetnoot 106), is een dergelijke verificatie niet vereist.

- (a) bevestigen dat hij in de twee jaar voorafgaand aan de steunaanvraag geen verplaatsing heeft uitgevoerd naar de vestiging waar de gesteunde investering moet plaatsvinden; en
- (b) zich ertoe verbinden gedurende een periode van maximaal twee jaar na de voltooiing van de investering geen dergelijke verplaatsing te doen. Het niet nakomen van deze verbintenis zou de steunverlenende autoriteit ertoe kunnen brengen de steun terug te vorderen.

6.2. AD-HOCSTEUN

- (173) De Commissie kan individueel aangemelde steun goedkeuren voor investeringsprojecten die onder het toepassingsgebied van punt (160) vallen, mits is voldaan aan de voorwaarden in deze onderafdeling, in de punten (165) en (170), en in afdeling 3.
- (174) Het steunbedrag mag niet hoger zijn dan de laagste van de navolgende drempels: i) het subsidiebedrag¹⁰⁰ dat de begunstigde aantoonbaar zou kunnen ontvangen voor een gelijkwaardige investering in een derde land buiten de EER; en ii) het minimumbedrag dat nodig is om de begunstigde van de steun te stimuleren de investering in het betrokken gebied in de EER te realiseren in plaats van op de alternatieve locatie buiten de EER (financieringskloof)¹⁰¹. De begunstigde moet aantonen dat de voorgenomen investering zonder de steun niet in de EER zou plaatsvinden¹⁰². De Commissie is van mening dat op markten met een verhoogd risico op toekomstige marktvolatiliteit een aanvullende waarborg in de vorm van een terugvorderingsmechanisme vereist is om te zorgen voor een eerlijke verdeling van extra winsten die in de aangemelde analyse van de financieringskloof niet waren voorspeld.
- (175) Indien de investeringen plaatsvinden buiten steungebieden moeten de lidstaten aantonen dat de investering niet even efficiënt kon worden uitgevoerd in een steungebied en het daarom redelijk is dat de begunstigde van de steun de investering niet in dergelijke steungebieden plaatst. .

¹⁰⁰ De aangemelde steun en de subsidie (ongeacht de vorm) die de begunstigde aantoonbaar zou kunnen ontvangen in een rechtsgebied van een derde land buiten de EER, zullen in gediscoteerde termen worden vergeleken.

¹⁰¹ In beginsel is het onwaarschijnlijk dat de Commissie steunbedragen die hoger zijn dan de kapitaalinvesteringskosten die nodig zijn om de projecten in het betrokken gebied te vestigen, als verenigbaar met artikel 107, lid 3, punt c), VWEU zal beschouwen, aangezien het onwaarschijnlijk is dat dergelijke steun een stimulerend effect zal hebben.

¹⁰² De relevante bewijsstukken ter onderbouwing van het in bijlage III bij deze mededeling bedoelde nulscenario moeten geloofwaardig zijn, d.w.z. echt en relevant voor de heersende besluitvormingsfactoren ten tijde van het besluit van de begunstigde van de steun met betrekking tot de investering. De lidstaten wordt gevraagd om zich te baseren op echte en officiële documenten van de raad van bestuur, risicobeoordelingen (onder meer een beoordeling van de locatiegebonden risico's), financiële rapporten, interne businessplannen, adviezen van deskundigen en andere studies met betrekking tot het investeringsproject dat ter beoordeling voorligt. Deze documenten moeten betrekking hebben op de periode waarin het besluitvormingsproces met betrekking tot de investering of de locatie ervan plaatsvond. Documenten die informatie bevatten over vraagprognoses, kostenprognoses en financiële prognoses, documenten die aan een investeringscomité zijn overgelegd en waarin verschillende investeringsscenario's zijn uitgewerkt, of documenten die aan de financiële instellingen zijn verstrekt, kunnen in dit verband ook nuttig zijn.

- (176) Wanneer voor de investering verschillende locaties in de EER in aanmerking worden genomen, en wanneer op grond van deze onderafdeling staatssteun zou worden verleend om de investering aan te trekken naar een gebied met een regionale steunintensiteit zoals aangegeven in de toepasselijke regionale-steunkaart die lager is dan in alternatieve EER-gebieden in kwestie (of naar een gebied dat geen steungebied is), zou dit een negatief effect voor de mededinging en de cohesie inhouden dat waarschijnlijk niet door enig positief effect zal worden gecompenseerd. In gevallen waarin in de in overweging genomen EER-locaties dezelfde regionale-steunintensiteit van toepassing is, moet de begunstigde aantonen dat de locatie is gekozen op basis van objectieve criteria, ongeacht de staatssteun. Er is daarentegen geen sprake van dergelijke kennelijk negatieve effecten op de mededinging en het handelsverkeer wanneer de begunstigde kan aantonen dat de investering anders niet in dergelijke alternatieve EER-gebieden zou plaatsvinden en in plaats daarvan naar een derde land buiten de EER zou worden verlegd.
- (177) De begunstigde moet zich ertoe verbinden voor de productie van de in punt (160) van deze mededeling bedoelde goederen gebruik te maken van de meest recente in de handel verkrijgbare geavanceerde productietechnologie vanuit het oogpunt van milieuemissies.
- (178) De lidstaat moet aantonen dat de begunstigde van de steun met de extra productiecapaciteit die door de gesteunde investering wordt gecreëerd, zal bijdragen tot de versterking van de Europese autonomie door een bestaande kloof tussen vraag en aanbod binnen de Unie aan te pakken en geen productiecapaciteit verdringt die reeds bestaat of waarvan de bouw is toegezegd.
- (179) Wanneer de Commissie in het kader van deze onderafdeling steun beoordeelt, zal zij om alle nodige informatie verzoeken, om te kunnen vaststellen of de staatssteun op bestaande locaties binnen de EER waarschijnlijk tot een substantieel verlies aan banen zou leiden. In die situatie en als de investering de begunstigde van de steun in staat stelt een activiteit naar het doelgebied te verplaatsen, zal, indien er een oorzakelijk verband tussen de steun en de verplaatsing van activiteiten bestaat, een en ander een negatief effect op de mededinging en het handelsverkeer zijn dat waarschijnlijk niet door positieve effecten kan worden gecompenseerd.

6.3. STEUN TER ONDERSTEUNING VAN DE VRAAG NAAR UITRUSTING VOOR SCHONE TECHNOLOGIE IN DE VORM VAN VERSNELDE AFSCHRIJVING

- (180) Mits aan de voorwaarden van deze onderafdeling en afdeling 3 is voldaan, zal de Commissie regelingen die voorzien in staatssteun in de vorm van versnelde afschrijving om de aankoop of leasing van uitrusting voor schone technologie te stimuleren, beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag.

- (181) De steun moet worden toegekend in de vorm van steunregelingen die bestaan in versnelde afschrijving, tot volledige en onmiddellijke aftrek¹⁰³, van de kosten voor de verwerving of leasing van in aanmerking komende activa.
- (182) In aanmerking komende activa zijn alle eindproducten als bedoeld in punt (160)
- (a)
- (183) De in aanmerking komende activa moeten aan alle volgende voorwaarden voldoen:
- (a) ze zijn nieuw;
- (b) ze worden in de eerste plaats gebruikt voor de activiteiten van de begunstigde en blijven gedurende ten minste vijf jaar (of drie jaar voor kmo's)¹⁰⁴ met die activiteiten verbonden;
- (c) ze kunnen worden afgeschreven;
- (d) ze worden gekocht of geleased tegen marktvoorwaarden;
- (e) ze worden opgenomen in de activa van de begunstigde.
- (184) De verwerving of leasing van de in aanmerking komende activa moet plaatsvinden en de versnelde afschrijving moet uiterlijk ingaan op de datum waarop deze mededeling vervalt, zoals gedefinieerd in punt (216).
- (185) De punten (38), (a) en 35 (b) zijn niet van toepassing op steun in het kader van deze onderafdeling. De steun in de vorm van versnelde afschrijving kan worden verleend naast andere staatssteun of steun uit centraal beheerde EU-fondsen met betrekking tot dezelfde in aanmerking komende kosten, zonder dat het brutosubsidie-equivalent ervan hoeft te worden berekend.

7. REGELINGEN TER ONDERSTEUNING VAN SPECIFIEKE PROJECTEN VAN HET INNOVATIEFONDS

- (186) Naast afdeling 4.1, afdeling 4.2, de afdelingen 5.1 tot en met 5.3 en afdeling 6.1 bevat deze afdeling specifieke verenigbaarheidsvoorwaarden voor regelingen ter ondersteuning van investeringen die positief zijn beoordeeld in het kader van het Innovatiefonds¹⁰⁵. Mits aan de voorwaarden van deze afdeling en afdeling 3 is voldaan, zal de Commissie steunmaatregelen ter ondersteuning van investeringen voor de productie en opslag van schone energie vermeld in de punten (48) tot en met (73), investeringen voor de vermindering van broeikasgasemissies uit industriële activiteiten vermeld in de punten (129) tot en met (132), en

¹⁰³ Onmiddellijke aftrek is niet toegestaan voor activa die over een periode van meer dan 15 jaar worden afgeschreven.

¹⁰⁴ Voor activa met een normale afschrijvingstermijn van minder dan vijf jaar wordt de minimale gebruiksperiode echter teruggebracht tot drie jaar.

¹⁰⁵ Innovatiefonds opgericht bij artikel 10 bis, lid 8, van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Unie en tot wijziging van Richtlijn 96/61/EG van de Raad (PB L 275 van 25.10.2003, blz. 32).

investeringen die aanvullende productiecapaciteit creëren en binnen het toepassingsgebied vallen van punt (160) voor projecten die bij de evaluatie van het Innovatiefonds succesvol waren en waaraan een “sovereiniteitszegel” als bedoeld in artikel 4 van Verordening (EU) 2024/795 is toegekend¹⁰⁶ beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag.

- (187) Met betrekking tot investeringen in de productie en opslag van hernieuwbare energie als bedoeld in punt (48) die in het kader van deze afdeling worden beoordeeld, zijn de punten (49) tot en met (52) van toepassing.
- (188) Met betrekking tot investeringen in de productie en opslag van koolstofarme brandstoffen als bedoeld in punt (73) die in het kader van deze afdeling worden beoordeeld, zijn de punten (75) en van (76) toepassing.
- (189) Met betrekking tot investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies uit industriële activiteiten als bedoeld in de punten (129) tot en met (132) die in het kader van deze afdeling worden beoordeeld, zijn punt (138), de punten, (141) tot en met (143) en (145) tot en met (151) van toepassing.
- (190) Met betrekking tot investeringen die aanvullende productiecapaciteit creëren voor producten die binnen het toepassingsgebied vallen van punt (160) die in het kader van deze afdeling worden beoordeeld, zijn de punten (165), (166), (169), (170) en (172) van toepassing.
- (191) De steun moet worden verleend op grond van een regeling met een geraamd budget
- (192) De lidstaten kunnen regelingen opzetten voor een of beide van de volgende categorieën projecten:
 - (a) projecten die succesvol waren in de evaluatie van het Innovatiefonds en waaraan een soevereiniteitszegel is toegekend, maar die niet zijn geselecteerd voor financiering overeenkomstig Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 van de Commissie;
 - (b) projecten die succesvol waren in de evaluatie van het Innovatiefonds en waaraan een soevereiniteitszegel is toegekend, en die zijn geselecteerd voor financiering overeenkomstig Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 van de Commissie.
- (193) De regelingen moeten openstaan voor alle projecten die voldoen aan de voorwaarden van dit deel en die onder één of beide van de in punt (192), a) en b) genoemde categorieën vallen. De lidstaten kunnen het toepassingsgebied van

¹⁰⁶ Verordening (EU) 2024/795 van het Europees Parlement en de Raad van 29 februari 2024 tot oprichting van het platform voor strategische technologieën voor Europa (STEP). Dit zegel wordt toegekend aan alle projecten van het Innovatiefonds die in het kader van het Innovatiefonds zijn beoordeeld en die voldoen aan de minimumkwaliteitsvereisten die zijn vastgesteld in een desbetreffende oproep tot het indienen van voorstellen uit hoofde van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 van de Commissie van 26 februari 2019 tot aanvulling van Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de werking van het innovatiefonds ([PB L 140 van 28.5.2019, blz. 6](#)).

dergelijke regelingen beperken tot de opwekking van schone energie, industriële decarbonisatie of de productie van schone technologie. Zij kunnen de regeling in beginsel niet beperken tot een specifieke sector of een specifieke technologie. Lidstaten die de subsidiabiliteit van de regeling willen beperken tot bepaalde sectoren of technologieën, moeten i) een dergelijke beperkte subsidiabiliteit rechtvaardigen op basis van objectieve overwegingen, en ii) aantonen dat de regeling klimaat- en milieuvriendelijkere oplossingen niet onnodig uitsluit.

- (194) De regelingen kunnen betrekking hebben op projecten die voortvloeien uit een of meer komende oproepen. Wanneer de regeling betrekking heeft op projecten die voortvloeien uit meer dan één komende oproep tot het indienen van voorstellen in het kader van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 van de Commissie, kan de lidstaat hetzij per oproep tot het indienen van voorstellen van het Innovatiefonds een jaarlijks budget toewijzen, hetzij bij elke oproep voor een bepaald percentage van de projecten die succesvol waren in de evaluatie van het Innovatiefonds en waaraan een soevereiniteitszegel is toegekend steun reserveren. Bij de toewijzing van steun aan projecten die voor de regeling in aanmerking komen, moeten de lidstaten de rangschikking voor de selectie van projecten volgen die werd vastgesteld naar aanleiding van een oproep tot het indienen van voorstellen in het kader van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 van de Commissie.
- (195) De steun kan alleen worden toegekend in de vorm van rechtstreekse subsidies, terugbetaalbare voorschotten, leningen, garanties of belastingvoordelen.
- (196) Wanneer de lidstaat in het kader van deze afdeling een steunregeling opzet, moet hij i) voor de in de punten (187) en (188) bedoelde investeringen in de productie en opslag van schone energie en voor investeringen voor de in punt (189) bedoelde investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies uit industriële activiteiten een van de in de punten (154) tot en met (158) omschreven alternatieve methoden voor de bepaling van het steunbedrag selecteren; ii) voor de in punt (190) bedoelde investeringen die extra productiecapaciteit creëren ervoor zorgen dat de in de punten (167) en (168) bepaalde maximale steunintensiteiten en maximale steunbedragen in acht worden genomen.
- (197) Voor projecten als bedoeld in punt (192)(a), kunnen de lidstaten als alternatief voor punt (196), het steunbedrag voor investeringen ter vermindering van broeikasgasemissies uit industriële activiteiten en voor investeringen in de productie en opslag van schone energie ook vaststellen in overeenstemming met de methode voor de berekening van de maximale financiering zoals vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856, aangevuld met een doeltreffend terugvorderingsmechanisme met de in punt (199) vastgestelde kenmerken.
- (198) Voor investeringen die extra productiecapaciteit creëren voor producten die binnen het toepassingsgebied van punt (160) vallen, kunnen de lidstaten de steun ook vaststellen in overeenstemming met de methode voor de berekening van de maximale financiering zoals vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856, aangevuld met een doeltreffend terugvorderingsmechanisme met inbegrip van de in punt (199) vastgestelde kenmerken, mits de score voor de innovatiegraad van het project in het kader van het Innovatiefonds als sterk wordt beoordeeld, en tot de maximale steunplafonds zoals vastgesteld in punt(200), als alternatief voor punt (196).

(199) Het terugvorderingsmechanisme moet alle volgende kenmerken hebben:

- (a) Het terugvorderingsmechanisme moet inspelen op het ontstaan van extra winsten door het overschot van een project vast te stellen en terug te vorderen voor zover de interne opbrengstvoet van de ondersteunde projecten hoger is dan de overeenkomstig de methode van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/856 aanvaarde WACC;
- (b) Het terugvorderingsmechanisme wordt voor de eerste keer toegepast ten minste 5 jaar na de inbedrijfstelling van een project, zoals gedefinieerd in de toepasselijke oproep tot het indienen van voorstellen voor het Innovatiefonds en voor de laatste keer ten minste 10 jaar na de inbedrijfstelling;
- (c) De in het kader van het terugvorderingsmechanisme uitgevoerde berekening moet worden gecontroleerd op basis van een afzonderlijke boekhouding voor het gesteunde project, die wordt geverifieerd door een onafhankelijke auditor;
- (d) Bij de laatste toepassing van het terugvorderingsmechanisme moet rekening worden gehouden met de eindwaarde van het project;
- (e) Het terugvorderingsmechanisme moet zodanig worden opgezet dat de begunstigden worden gestimuleerd om hun kosten tot een minimum te beperken en het project in de loop der tijd zo efficiënt mogelijk uit te voeren, waarbij het aandeel van de staat wordt vastgesteld op ten minste 70 % van het overschot.

(200) Voor de toepassing van punt (198), wanneer het investeringsproject plaatsvindt buiten steungebieden, mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 25 % van de in aanmerking komende kosten en mag het steunbedrag niet meer bedragen dan 150 miljoen EUR per project. Wanneer het investeringsproject plaatsvindt in een steungebied in de zin van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag, mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 40 % van de in aanmerking komende kosten en mag het steunbedrag niet meer bedragen dan 200 miljoen EUR per project. Wanneer het investeringsproject plaatsvindt in een steungebied in de zin van artikel 107, lid 3, punt a), van het Verdrag, mag de steunintensiteit niet meer bedragen dan 55 % van de in aanmerking komende kosten en mag het steunbedrag niet meer bedragen dan 350 miljoen EUR per project¹⁰⁷. Voor investeringen door kleine ondernemingen kunnen die steunintensiteiten nog met 20 procentpunten worden verhoogd en voor investeringen door middelgrote ondernemingen kunnen de steunintensiteiten nog met 10 procentpunten worden verhoogd.

8. STEUN TER VERMINDERING VAN DE RISICO'S VAN PARTICULIERE INVESTERINGEN IN VERBAND MET DE DOELSTELLINGEN VAN DE CLEAN INDUSTRIAL DEAL

(201) Naast de in de punten 4 tot en met 7 beschreven maatregelen kunnen de lidstaten ervoor kiezen particuliere investeerders te stimuleren om te investeren in

¹⁰⁷ De lidstaten moeten ervoor zorgen dat deze maximale steunbedragen niet worden omzeild door de gesteunde projecten kunstmatig op te splitsen.

projecten¹⁰⁸ die binnen het toepassingsgebied van de punten 4.1, 4.2, 4.3, 5 en 6¹⁰⁹ vallen, in energie-infrastructuur in het kader van een wettelijk monopolie of in projecten die onder een natuurlijk monopolie vallen¹¹⁰, of in projecten ter ondersteuning van de circulaire economie¹¹¹.

- (202) Mits aan de verenigbaarheidsvoorwaarden in deze afdeling en in afdeling 3 is voldaan zal de Commissie steunregelingen ter vermindering van de risico's van particuliere investeringen in portefeuilles van in aanmerking komende projecten beschouwen als verenigbaar met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag.
- (203) De steun wordt verleend op basis van een regeling om particuliere investeerders te stimuleren om te investeren in portefeuilles van in aanmerking komende projecten die binnen het toepassingsgebied van deze afdeling vallen, zoals gedefinieerd in punt (201).
- (204) De steun neemt de vorm aan van eigen vermogen, leningen (met inbegrip van achtergestelde leningen) en/of garanties die worden verstrekt aan een specifiek fonds of special purpose vehicle (SPV) dat de portefeuille van in aanmerking komende projecten zal aanhouden. De steun heeft tot doel particuliere investeerders risico- en/of rendementsstimulansen te bieden om in dat fonds of SPV te investeren, bijvoorbeeld in de vorm van garanties met een (contra)garantie voor eerste verliezen of investeringen in eigen vermogen met verschillende aandelencategorieën waarbij beleggingsopbrengsten eerst worden toegewezen aan de aandelencategorie van particuliere investeerders en, boven een bepaald rendementsniveau, ook aan de aandelencategorie van de lidstaat. De looptijd van een lening of garantie voor schuldinstrumenten mag in totaal niet langer zijn dan twintig jaar en in het geval van garanties in geen geval langer dan de looptijd van het onderliggende schuldinstrument. Het gebruik van de garantie is contractueel verbonden aan specifieke voorwaarden, die zelfs een verplichte faillietverklaring van de begunstigde onderneming of een soortgelijke procedure kunnen inhouden. Deze voorwaarden moeten tussen de partijen worden overeengekomen op het moment wanneer de garantie oorspronkelijk wordt toegekend. In het geval van garanties voor investeringen in eigen vermogen en/of quasi-eigen vermogen van een portefeuille kunnen in aanmerking komende verliezen alleen door de garantie

¹⁰⁸ Als alternatief kan de investering in een onderneming worden gedaan, mits het geplande investeringsbedrag van het in aanmerking komende project hoger is dan 80 % van de gemiddelde jaaromzet van de onderneming in de voorafgaande vijf jaar en de onderneming een kmo is. Indien de onderneming een pas opgerichte onderneming is die geen vijf afgesloten jaarrekeningen hebben, wordt de gemiddelde omzet berekend op basis van de bestaansduur van de onderneming op het moment van de steunaanvraag door de onderneming.

¹⁰⁹ De categorieën projecten die binnen het toepassingsgebied van deze afdeling vallen, zijn die welke zijn bepaald: voor afdeling 4.1: in punt (48), a) tot en met c), en de punten (51) en (52); voor afdeling 4.2: in punt (73), a) en b); voor afdeling 4.3: in punt (94), a) tot en met d); voor afdeling 5: in de punten (129) tot en met (132) en de punten (138) tot en met (140), a) en b); en voor afdeling 6: in punt (160), a) tot en met c).

¹¹⁰ Zoals uiteengezet in de punten 373 tot en met 375 van de CEEAG.

¹¹¹ Dit heeft betrekking op projecten die binnen het toepassingsgebied van punt 220 van de CEEAG vallen, met uitzondering van projecten van het type als bedoeld in de punten 222 tot en met 224 van de CEEAG.

worden gedekt op het moment dat het fonds of SPV wordt ontbonden en alle portefeuillebeleggingen tegen marktvoorwaarden zijn afgestoten.

- (205) De investeringen van het fonds of SPV in in aanmerking komende projecten kunnen de vorm aannemen van nieuw uitgegeven eigen vermogen, quasi-eigen vermogen, leningen (met inbegrip van achtergestelde leningen), andere schuldinstrumenten en garanties. Het maximale nominale bedrag van een investering per individueel project mag niet meer dan 250 miljoen EUR bedragen. Een investering in een individueel project mag bij de afsluiting niet meer dan 25 % van het totale financieringsvolume van het fonds of SPV uitmaken. Steun in het kader van deze afdeling kan worden gecumuleerd met steun in het kader van de andere afdelingen van deze mededeling en andere staatssteun voor hetzelfde project.
- (206) De lidstaten moeten steunregelingen in het kader van deze afdeling uitvoeren via een financiële intermediair of via een met de uitvoering belaste entiteit. De vergoeding van de financiële intermediair of de met de uitvoering belaste entiteit moet in overeenstemming zijn met de marktpraktijken. Voor financiële intermediairs die via een open, transparante en niet-discriminerende selectieprocedure zijn geselecteerd, wordt verondersteld dat aan deze voorwaarde is voldaan. De financiële intermediairs moeten een deel van de investeringsrisico's dragen door hun eigen middelen in voldoende mate mee te investeren of door een prestatieafhankelijke vergoeding te ontvangen, zodat hun belangen steeds in overeenstemming zijn met de belangen van de lidstaat.
- (207) De lidstaten, of hun met het beheer belaste entiteiten, moeten zich ertoe verbinden een due diligence-procedure uit te voeren om te zorgen voor een deugdelijke beleggingsstrategie, die door de financiële intermediair binnen de grenzen van het mandaat van de lidstaat moet worden vastgesteld, voor de in punt (204) bedoelde beleggingsportefeuille, met een passend risicodiversificatiebeleid dat gericht is op het bereiken van economische levensvatbaarheid en het bieden van investeringsmogelijkheden op lange termijn voor de particuliere investeerders. De financiële intermediair of de met het beheer belaste entiteit is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze strategie en selecteert de in aanmerking komende projecten en de investeerders. Voor elke investering in eigen vermogen en quasi-eigenvermogen moet de selectie onder meer gebaseerd zijn op een duidelijk en realistisch uitstapscenario. In het geval van beleggingen in eigen vermogen wordt het beoogde rendement op de portefeuillebelegging dat bepalend is voor de toewijzing van het rendement (zoals uiteengezet in punt (209)), (b), vastgesteld door de financiële intermediair of door de met het beheer belaste entiteit. De financiële intermediair of de met het beheer belaste entiteit moet ervoor zorgen dat de aan de investeringsprojecten verstrekte financiering de kosten van de investeringsprojecten niet overschrijdt, rekening houdend met andere vastgelegde financiering uit welke bron dan ook.
- (208) De Commissie is van mening dat steun aan particuliere investeerders tot het noodzakelijke minimum beperkt blijft wanneer de particuliere investeerders voor investeringen in een portefeuille worden geselecteerd door middel van een open, transparante en niet-discriminerende selectieprocedure die wordt georganiseerd in overeenstemming met de toepasselijke Unie- en nationale wetgeving, waarin de beleidsdoelstellingen die met de investering moeten worden nagestreefd duidelijk

worden uiteengezet en die gericht is op het vaststellen van passende regelingen inzake risico-/beloningsverdeling.

- (209) Indien de particuliere investeerders niet via een open, transparante en niet-discriminerende selectieprocedure worden geselecteerd, is de Commissie van oordeel dat de steun aan particuliere investeerders in de volgende gevallen tot het noodzakelijke minimum beperkt is:
- (a) Wat betreft steun in de vorm van (achtergestelde) leningen en garanties voor een portefeuille van projecten, wanneer de steun aan de investeerder de vorm heeft van een protectie voor het eerste verlies van niet meer dan 20 % van de contractueel vastgelegde verliezen en het door de staat genomen risico tot uiting komt in een premie die minder dan 25 % lager is dan de respectieve marktconforme vergoeding. De vergoeding moet worden berekend rekening houdend met het risico van de uiteindelijke begunstigden, de soorten gedekte instrumenten en de duur van de verleende protectie.
 - (b) Wat betreft steun in de vorm van investeringen in eigen vermogen in een portefeuille van projecten, wanneer een preferente toewijzing van beleggingsopbrengsten aan de aandelencategorieën van particuliere investeerders is geplafonneerd op een vast rendementspercentage dat niet hoger is dan het beoogde rendement op de portefeuillebelegging en de aandelencategorieën van die particuliere investeerders meer dan 75 % van het portefeuillevolume uitmaken. Ten minste 75 % van het beleggingsrendement boven het vaste rendementspercentage wordt toegekend aan de aandelencategorie die eigendom is van de lidstaat, terwijl het resterende beleggingsrendement boven het vaste rendementspercentage van ten hoogste 25 % wordt toegekend aan de aandelencategorieën van particuliere investeerders.
- (210) Wanneer particuliere investeerders steun aanvragen in het kader van een op grond van deze afdeling ingestelde regeling, moeten zij hun investeringsstrategie aan de met het beheer belaste entiteit of de financiële intermediair presenteren, met inbegrip van i) het risico-/rendementsprofiel dat zij voor hun investering overwegen, en ii) de waarborgen waarover zij beschikken om potentiële belangenconflicten te voorkomen (met name met betrekking tot investeringen in projecten door ondernemingen waarin de investeerders reeds niet te verwaarlozen belangen hebben of waaraan zij niet te verwaarlozen eerdere blootstellingen hebben). De particuliere investeerders mogen geen andere staatssteun ontvangen voor hun investering in het fonds of SPV.
- (211) Gezien de functionele waarborgen in deze afdeling, en met name in de punten (204), (206) en (207), om ervoor te zorgen dat alleen levensvatbare projecten worden gesteund, is de formele uitsluiting van ondernemingen in moeilijkheden in punt (28) niet van toepassing op steun in het kader van dit deel.

9. TRANSPARANTIE, MONITORING EN VERSLAGLEGGING

- (212) De relevante informatie over elke individuele steun van meer dan 100 000 EUR¹¹² die in het kader van deze mededeling is toegekend, moet binnen 6 maanden vanaf het moment van toekenning of, in het geval van steun in de vorm van een belastingvoordeel, binnen 1 jaar na de datum waarop de belastingaangifte moet worden ingediend door de lidstaten worden bekendgemaakt op de uitgebreide staatssteunwebsite of het IT-instrument van de Commissie¹¹³.
- (213) De lidstaten moeten jaarlijks een verslag indienen bij de Commissie¹¹⁴.
- (214) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat gedetailleerde dossiers worden bijgehouden over de toekenning van steun op grond van deze mededeling. Deze dossiers, die alle gegevens moeten bevatten die nodig zijn om te kunnen nagaan of aan de vastgestelde voorwaarden is voldaan, moeten tien jaar worden bewaard en op verzoek aan de Commissie worden meegedeeld.
- (215) De Commissie kan met betrekking tot de toegekende steun om aanvullende informatie verzoeken, met name om na te gaan of is voldaan aan de voorwaarden van het besluit van de Commissie waarbij de steunmaatregel is goedgekeurd.

10. SLOTBEPALINGEN

- (216) De Commissie past deze mededeling toe vanaf 25 juni 2025. De Commissie past deze mededeling toe op alle maatregelen die vanaf de datum van vaststelling zijn aangemeld, alsook op maatregelen die vóór die datum zijn aangemeld, ook in het kader van het TCTF. De Commissie zal deze mededeling toepassen tot en met 31 december 2030.
- (217) Overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende de vaststelling van regels voor de beoordeling van onrechtmatig verleende staatssteun¹¹⁵ zal de Commissie deze mededeling toepassen op niet-aangemelde steun indien de steun op of na 25 juni 2025 is verleend, en de regels die van kracht waren op het tijdstip waarop de steun werd verleend in alle andere gevallen.
- (218) Deze mededeling vervangt het TCTF, dat met ingang van de datum van vaststelling van deze mededeling wordt ingetrokken.

¹¹² Hiermee wordt de informatie bedoeld die wordt gevraagd in bijlage III bij Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 en in bijlage III bij Verordening (EU) nr. 702/2014 van de Commissie. Voor terugbetaalbare voorschotten, garanties, leningen, achtergestelde leningen en andere vormen van steun wordt de nominale waarde van het onderliggende instrument per begunstigde opgegeven. Voor belastingvoordelen en betalingsregelingen kan het steunbedrag van de individuele steunmaatregel binnen bandbreedtes worden gegeven.

¹¹³ De publieke zoekpagina “State Aid Transparency” geeft toegang tot gegevens over individuele steunverleningen die lidstaten overeenkomstig de Europese transparantievereisten voor staatssteun hebben verstrekt. Deze pagina is te vinden op: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>

¹¹⁴ Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1).

¹¹⁵ PB C 119 van 22.5.2002, blz. 22.

BIJLAGE I - STREEFMODELLEN VOOR CAPACITEITSMECHANISMEN

Om de Commissie in staat te stellen om door de lidstaten gedane kennisgevingen van capaciteitsmechanismen uit hoofde van het Unierecht snel te beoordelen en goed te keuren, bevat deze bijlage de relevante criteria voor de in het kader van deze mededeling opgezette verenigbaarheidsbeoordeling van twee specifieke streefmodellen van capaciteitsmechanismen: een strategische reserve en een marktbreed mechanisme voor gecentraliseerde inkoop. Criteria met betrekking tot het model van een marktbreed capaciteitsmechanisme worden aangeduid met “MW”, terwijl criteria met betrekking tot het model van de strategische reserve worden aangeduid met “SR”. Als deze criteria zijn vervuld, kunnen capaciteitsmechanismen als verenigbaar worden beschouwd met zowel artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag als met alle relevante bepalingen van de artikelen 20 tot en met 27 van de elektriciteitsverordening.

Indien sommige van deze criteria niet zijn vervuld, bijvoorbeeld wanneer lidstaten zich willen baseren op nationale beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen, die in sommige gevallen een nauwkeurigere basis kunnen vormen voor de beoordeling van de behoefte aan en de evenredige omvang van capaciteitsmechanismen, is het mogelijk dat de relevante maatregelen moeten worden beoordeeld op grond van afdeling 4.8 van de CEEAG. De criteria in deze bijlage worden geacht een dergelijke beoordeling te versnellen: bij elke beoordeling van capaciteitsmechanismen in het kader van de CEEAG kan worden uitgegaan van verenigbaarheid voor specifieke aspecten van een strategische reserve of een marktbreed capaciteitsmechanisme voor gecentraliseerde inkoop die aan de onderstaande criteria voldoen.

Verzoek	Toepassingsgebied	Omschrijving		
Noodzaak van de steun, stimulerend effect en verenigbaarheid met artikel 20, lid 1, artikel 21, leden 1 en 4, artikel 22, lid 1, punt c), en artikel 23 van de elektriciteitsverordening				
1	SR, MW	a) de meest recente door het Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) goedgekeurde centrale referentiescenario's voor de Europese beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening (ERAA) ¹¹⁶ moeten de basis vormen voor het vaststellen van de behoefte aan een capaciteitsmechanisme. Aan de betrouwbaarheidsnorm, berekend als de verhouding tussen de kosten voor nieuwe toegang (CONE) en de waarde van de niet-geleverde energie (VoLL) ¹¹⁷ , hoeft in de betrokken lidstaat niet te worden voldaan,	☐	☐

¹¹⁶ “Europese beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening (ERAA)” verwijst naar de Europese beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening zoals beschreven in artikel 23 van de elektriciteitsverordening en in de ACER-methodologie voor de Europese beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening van 2 oktober 2020.

¹¹⁷ “Betrouwbaarheidsnorm”: betrouwbaarheidsnorm zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2, van bijlage I bij het besluit van ACER van 2 oktober 2020 betreffende de methode voor de berekening van de waarde van de niet-geleverde energie, de kosten voor nieuwe toegang en de betrouwbaarheidsnorm; “Kosten voor nieuwe toegang (CONE)”: de kosten voor nieuwe toegang zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2, van bijlage I bij het besluit van ACER van 2 oktober 2020 betreffende de methode voor de berekening van de waarde van de niet-geleverde energie, de kosten voor nieuwe toegang en de betrouwbaarheidsnorm. “Waarde van de niet-geleverde energie (VoLL)”: de waarde van de niet-geleverde energie zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 9, van de elektriciteitsverordening. VoLL en CONE moeten de door ACER verstrekte cijfers zijn, zoals beoogd in het verslag van de Commissie

		ten minste vanaf de eerste leveringstermijn (zie criterium 18 hieronder) binnen de goedkeuringsperiode; en b) alle parameters die zijn berekend om de beschikbaarheid te beoordelen, zoals eventuele reductiefactoren, moeten in overeenstemming zijn met de ERAA-aannames en -resultaten ¹¹⁸ .		
Marktfalen en geschiktheid van de steun en verenigbaarheid met artikel 20, leden 3 tot en met 8, en artikel 21, lid 3, van de elektriciteitsverordening				
2	SR, MW	De lidstaten moeten een advies van de Europese Commissie hebben ontvangen nadat zij hun markthervormingsplan hebben ingediend. Indien in het advies van de Commissie aanbevelingen werden gedaan, moet de lidstaat een geactualiseerd plan voor markthervorming hebben gepubliceerd om alle aanbevelingen uit te voeren of zich ertoe verbinden een dergelijk plan binnen 3 maanden na de vaststelling van het staatssteunbesluit te publiceren.		☐
3	MW	De lidstaat moet bevestigen dat hij heeft beoordeeld of de bezorgdheid over de toereikendheid van hulpbronnen kan worden aangepakt met een strategische reserve.		☐
Subsidiabiliteit en verenigbaarheid met artikel 22, leden 1 en 4, en artikel 26 van de elektriciteitsverordening				
4	SR, MW	Overeenkomstig punt (28) mag het capaciteitsmechanisme niet openstaan voor ondernemingen in moeilijkheden. Overeenkomstig punt (36) mag deelname niet afhankelijk worden gesteld van verplaatsing en zal met een eventueel uitstaand terugvorderingsbevel rekening worden gehouden overeenkomstig punt (33).		☐
5	SR, MW	Het capaciteitsmechanisme moet openstaan voor alle technologieën, begunstigen en projecten die voldoen aan transparante, objectieve en niet-discriminerende technische en milieueisen. Er zijn geen andere criteria opgenomen. De minimumgrootte voor deelname mag niet meer zijn dan 1 MW gereduceerde capaciteit of 1 uur minimumlevering, waarbij		☐

van 3 maart 2025 betreffende de beoordeling van de mogelijkheden tot stroomlijning en vereenvoudiging van de procedure voor de toepassing van een capaciteitsmechanisme, zodra dit beschikbaar is. In de tussentijd moeten zij worden berekend overeenkomstig het besluit van ACER van 2 oktober 2020 betreffende de methode voor de berekening van de waarde van de niet-geleverde energie, de kosten voor nieuwe toegang en de betrouwbaarheidsnorm.

¹¹⁸ Reductie is een aanpassing van de geïnstalleerde capaciteit van een capaciteitsbron om de bijdrage ervan aan de toereikendheid vast te stellen (rekening houdend met de verschillende technische kenmerken en de uiteenlopende betrouwbaarheid van verschillende technologieën in verschillende biedzones). De gebruikte reductiefactoren moeten de factoren zijn die door ACER/ENTSB-E zijn gepubliceerd als output van de Europese beoordeling van de toereikendheid van de elektriciteitsvoorziening voor de betrokken biedzone, zodra deze beschikbaar is. In de tussentijd moeten zij overeenkomen met de verhouding tussen i) de beschikbaarheid van de desbetreffende technologie in elke biedzone tijdens schaarste en ii) de geïnstalleerde capaciteit van de desbetreffende technologie (deze berekening wordt gebaseerd op de meest recente beschikbare ERAA en wordt ten minste om de 2 jaar bijgewerkt). De reductiefactoren moeten worden berekend voor elke bron die gedurende ten minste 1 uur ononderbroken zijn output kan leveren.

		aggregatie moet zijn toegestaan.		
6	SR, MW	Begunstigden moeten voldoen aan de CO ₂ -emissiegrenswaarden van de elektriciteitsverordening. De lidstaat kan strengere CO ₂ -grenswaarden toepassen, berekend volgens de ACER-methodologie.		☐
7	SR, MW	De lidstaat bevestigt dat de reductiefactoren zijn vastgesteld overeenkomstig criterium 1. De vermenigvuldiging van de relevante reductiefactor met de geïnstalleerde capaciteit van één eenheid geeft de standaardcapaciteitswaarde (in MW) die in aanmerking komt voor deelname aan het capaciteitsmechanisme. Individuele capaciteitsaanbieders mogen afwijken van de standaardreductiefactor voor de technologie in kwestie (tot ten minste 15 % van de standaardreductiefactor van die technologie). In dit geval lopen capaciteitsaanbieders het risico op boetes in verband met hun reductiefactor op maat.		☐
8	MW	Het capaciteitsmechanisme moet openstaan voor grensoverschrijdende deelname overeenkomstig de ACER-methodologie ¹¹⁹ . De maximale toegangscapaciteit moet worden vastgesteld op basis van de regels van ACER.		☐
Evenredigheid van de steun en verenigbaarheid met artikel 22, leden 1 en 3, van de elektriciteitsverordening				
9	SR, MW	De maximale ¹²⁰ geveilde streefvraag moet worden berekend op basis van de resultaten van het centrale referentiescenario van de ERAA, zodat de betrouwbaarheidsnorm, bepaald zoals beschreven in criterium 1, wordt bereikt. Er moet een vraagcurve worden vastgesteld zodat de vraag evenredig wordt verminderd indien de prijzen in de concurrerende biedprocedure hoger zijn dan de CONE die wordt gebruikt om de betrouwbaarheidsnorm te berekenen. Er kunnen biedplafonds worden ingevoerd. Wanneer biedplafonds worden gebruikt, moeten deze: (a) worden vastgesteld op een niveau dat inefficiënte vroegtijdige sluiting van bestaande activa voorkomt op basis van een gedetailleerde raming van de kosten en inkomsten per referentieproject; en (b) vergezeld gaan van een procedure voor individuele bronnen om een uitzondering op het prijsplafond op basis van hun specifieke kosten te rechtvaardigen ten overstaan van de nationale regelgevende instantie.		☐
10	MW	Vier tot zes jaar vóór de leveringstermijn moet één concurrerende biedprocedure plaatsvinden voor 75 %-90 % ¹²¹ van de geraamde streefvraag voor de leveringstermijn. Dichter bij de levering kunnen concurrerende biedprocedures voor aanpassing worden georganiseerd, rekening houdend met de		☐

¹¹⁹ Zie ACER-besluit: “*Technical specifications for cross-border participation in capacity mechanisms*”.

¹²⁰ Het staat de lidstaten vrij een kleiner volume aan te kopen.

¹²¹ Indien grensoverschrijdende capaciteit niet in aanmerking komt om deel te nemen aan de hoofdveilingen, moet minstens 10 % van het geraamde volume dat nodig is voor de leveringstermijn plus de maximale toegangscapaciteit op de aanpassingsveilingen worden gevraagd.

		aanlooptijd voor de ontwikkeling van vraagrespons en opslag.		
11	SR	Concurrerende biedprocedures mogen niet meer dan één jaar vóór de leveringstermijn plaatsvinden.		☐
12	SR, MW	Alle regels voor deelname en eisen voor een concurrerende biedprocedure moeten ten minste 6 weken vóór de uiterste datum voor het indienen van inschrijvingen worden gepubliceerd.		☐
13	SR	De begunstigden moeten worden geïdentificeerd via een concurrerende biedprocedure waarbij de inschrijvingen uitsluitend worden gerangschikt op basis van hun prijs per gereduceerde eenheid beschikbare capaciteit per jaar, en de steun die wordt betaald op basis van hetzij het oorspronkelijke bod, hetzij de clearingprijs.		☐
14	MW	De begunstigden moeten worden geïdentificeerd aan de hand van een concurrerende biedprocedure waarbij de inschrijvingen uitsluitend worden gerangschikt op basis van hun prijs per gereduceerde eenheid beschikbare capaciteit per jaar, en de steun die wordt betaald op basis van de clearingprijs ¹²² .		☐
15	MW	Begunstigden moeten hun capaciteitsovereenkomst tot ten minste 2 maanden vóór het begin van de leveringstermijn aan een andere capaciteitsaanbieder kunnen verkopen.		☐
16	SR	Capaciteitsovereenkomsten moeten een looptijd van één jaar hebben.		☐
17	MW	Capaciteitsovereenkomsten moeten in het algemeen betrekking hebben op één leveringstermijn. Wanneer begunstigden kapitaalinvesteringen doen, kunnen langere capaciteitsovereenkomsten beschikbaar worden gesteld. Voor elke 25 000 EUR / gereduceerde MW kan een extra jaar worden aangeboden¹²³. Aan productiefaciliteiten op fossiele brandstoffen mogen nooit capaciteitsovereenkomsten met een looptijd van meer dan 15 jaar worden verleend. In lidstaten waar de drie grootste elektriciteitsproducenten op het grondgebied dat onder het capaciteitsmechanisme valt (direct of indirect, afzonderlijk of gezamenlijk) ten minste 75 % van de binnenlandse geïnstalleerde gereduceerde capaciteit controleren in het jaar waarin de concurrerende biedprocedure plaatsvindt, moeten capaciteitsovereenkomsten van minstens 10 jaar beschikbaar zijn voor projecten die een CAPEX-drempel van 375 000 EUR/gereduceerde MW overschrijden.		☐

¹²² Indien flexibiliteitseisen worden opgenomen (zie criterium 22), kunnen duurdere middelen worden geselecteerd vóór goedkopere indien dat nodig is om aan de eis te voldoen, en kan een afzonderlijke clearingprijs worden vastgesteld voor de middelen die aan de flexibiliteitseis voldoen.

¹²³ Zo kunnen aan begunstigden die 50 000 EUR / gereduceerde MW investeren, contracten van maximaal 2 jaar worden aangeboden; aan begunstigden die 150 000 EUR / gereduceerde MW investeren, kunnen contracten van maximaal 6 jaar worden aangeboden, enz.

18	SR, MW	De leveringstermijn moet één vaste periode van maximaal één jaar zijn tussen 1 november van jaar Y en 31 oktober van jaar Y+1.	☐
19	SR, MW	Alle begunstigden moeten ten minste één keer per leveringstermijn worden geactiveerd (levering of test) met een kennisgeving van ≤ 24 uur.	☐
20	SR, MW	Telkens wanneer begunstigden niet beschikbaar zijn in een leveringsperiode¹²⁴ of test moet hen een boete wegens niet-beschikbaarheid worden opgelegd. De niet-beschikbaarheidsbetaling moet voor alle technologieën gelijk zijn. Aan een begunstigde die minder dan 50 % beschikbaar is in de leveringsperioden binnen een leveringstermijn, moet een boete worden opgelegd van ten minste zijn capaciteitsinkomsten voor de leveringstermijn. Er mogen geen boetes worden opgelegd aan begunstigden omdat zij niet beschikbaar zijn buiten de leveringsperioden. Wanneer begunstigden vroegtijdig uit een capaciteitsovereenkomst stappen, moeten zij boetes wegens niet-beschikbaarheid betalen voor de resterende looptijd van die capaciteitsovereenkomst¹²⁵.	☐
21	MW	De aanpak met betrekking tot de deelname van begunstigden aan ondersteunende diensten tijdens de leveringsperiode moet in overeenstemming zijn met de methodologie van de toereikendheidsbeoordeling die wordt gebruikt om de behoefte aan en de omvang van de maatregel te bepalen. Voor ondersteunende diensten die in de toereikendheidsbeoordeling worden geacht bij te dragen aan de toereikendheid, moeten de begunstigden toestemming krijgen om deze diensten parallel aan hun capaciteitsverplichting aan te bieden, en als ze beschikbaar zijn voor de dienst, worden ze tegelijkertijd beschouwd als beschikbaar voor het capaciteitsmechanisme. Voor ondersteunende diensten die in de toereikendheidsbeoordeling niet worden geacht bij te dragen aan de toereikendheid, kunnen de lidstaten ervoor kiezen begunstigden die deze diensten verkopen, uit te sluiten van deelname aan het capaciteitsmechanisme, of kunnen zij vrijwillige deelname aan zowel de dienst als het capaciteitsmechanisme toestaan, zij het met een risico op boetes in het kader van het capaciteitsmechanisme voor middelen die in een leveringsperiode niet beschikbaar zijn als gevolg van de levering van de dienst.	☐
22	MW	Indien de lidstaat zowel een capaciteitsmechanisme als een flexibiliteitsmaatregel toepast, of reeds over een flexibiliteitsmaatregel beschikt, om marktbelemmeringen en/of	☐

¹²⁴ De leveringsperiode is een periode binnen de leveringstermijn waarin de contractueel overeengekomen middelen beschikbaar moeten zijn, zoniet worden boetes opgelegd. Voor strategische reserves, zie criterium 27 in deze tabel. Voor een marktbreed capaciteitsmechanisme kan zij de volledige leveringstermijn of een gedeelte ervan omvatten.

¹²⁵ Tenzij zij op de secundaire markt hun capaciteitsovereenkomst aan een andere capaciteitsaanbieder kunnen overdragen. Voor meerjarige capaciteitsovereenkomsten kunnen de boetes wegens niet-beschikbaarheid worden beperkt tot 4 jaar. Er kunnen zekerheden worden verlangd van capaciteitsaanbieders.

		overcompensatierisico's te voorkomen: a) moet capaciteit gezamenlijk worden aangekocht¹²⁶; of b) mogen de lidstaten in hun capaciteitsmechanismen niet-fossiele flexibiliteitsvereisten opnemen die zijn vastgesteld in de beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften (overeenkomstig artikel 19 sexies, lid 2, punt c), van de elektriciteitsverordening), bijvoorbeeld door een minimumvolume niet-fossiele flexibele capaciteit te vereisen voor het verlenen van opvoeringsdiensten op korte termijn; of c) mogen de middelen slechts deelnemen aan één maatregel, hetzij de steunregeling voor niet-fossiele flexibiliteit, hetzij het capaciteitsmechanisme. De streefvraag in elke maatregel moet worden aangepast om rekening te houden met de deelname aan de andere maatregel.		
23	SR	De winst van eenheden die aan een strategische reserve deelnemen, moet gelijk zijn, ongeacht of zij al dan niet worden geactiveerd/gedispatcht.		☐
24	SR, MW	Steun voor dezelfde capaciteitsbron uit meer dan één steunmaatregel mag worden gecumuleerd zolang overcompensatie wordt vermeden. Indien de lidstaat toestaat dat steun in het kader van het capaciteitsmechanisme wordt gecumuleerd met steun in het kader van andere maatregelen, moet de methode die wordt gebruikt om aan deze eis te voldoen, duidelijk worden uiteengezet in een openbaar document, bijvoorbeeld in de regels voor het capaciteitsmechanisme en/of de regels voor andere regelingen.		☐
25	SR	Elk jaar (of elke leveringstermijn) moet minstens 90 % van de kosten van een capaciteitsmechanisme die niet worden teruggevorderd via onbalansheffingen overeenkomstig artikel 22, lid 2, van de elektriciteitsverordening, aan de consumenten worden toegewezen op basis van hun verbruik tijdens minstens 1 % en hoogstens 5 % van de uren met de hoogste prijzen (of markttijdseenheden) ¹²⁷ . Er kunnen heffingen worden opgelegd aan balanceringsverantwoordelijken (zoals leveranciers).		☐

¹²⁶ Dit betekent dat de nationale autoriteiten een doelstelling moeten vaststellen voor zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme die moeten worden ingekocht tijdens dezelfde geoptimaliseerde veiling. Deelnemers leveren hun bijdrage aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme en bieden een totale prijs aan voor de levering van de twee diensten, of een programma met biedingen. De selectiemethode moet zodanig zijn dat de totale kosten om aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme te voldoen, tot een minimum worden beperkt, d.w.z. dat alternatieve selecties van begunstigden niet tegen lagere kosten kunnen voldoen aan zowel de flexibiliteitsbehoeften als de behoeften van het capaciteitsmechanisme.

¹²⁷ De prijs verwijst naar de day-aheadprijs of naar een prijs die dicht bij de realtimeprijs op de groothandelsmarkt of de onbalansverrekeningsprijs ligt. Wanneer vraagrespons en middelen achter de meter rechtstreeks deelnemen aan het capaciteitsmechanisme, moeten deze, om dubbeltelling te voorkomen, ook aan dergelijke heffingen worden onderworpen voor alle elektriciteit die in het kader van leveringsverplichtingen niet wordt verbruikt.

26	MW	Elk jaar (of elke leveringstermijn) moet minstens 90 % van de kosten van een capaciteitsmechanisme aan de consumenten worden toegewezen op basis van hun verbruik tijdens minstens 1 % en hoogstens 5 % van de uren met de hoogste prijzen (of markttijdseenheden) ¹²⁸ . Er kunnen heffingen worden opgelegd aan balanceringsverantwoordelijken (zoals leveranciers).	☐
Voorkoming van overmatige verstoringen van de mededinging en het handelsverkeer en verenigbaarheid met artikel 22, leden 1 en 2, van de elektriciteitsverordening			
27	SR	De lidstaat moet bevestigen dat het capaciteitsmechanisme voldoet aan de eisen van artikel 22, lid 2, van de elektriciteitsverordening, waarin ook de leveringsperiode wordt vastgesteld.	☐
28	SR	De beschikbaarheid wordt berekend als gelijk aan het geleverde vermogen ¹²⁹ .	☐
29	MW	De beschikbaarheid wordt berekend als de som van i) de geleverde elektriciteit; en ii) de op de day-ahead-, intraday- en/of balanceringsmarkten voorgestelde beschikbaarheid die niet tot activering heeft geleid ^{130 131} .	☐

¹²⁸ De prijs verwijst naar de day-aheadprijs of naar een prijs die dichterbij de real-timeprijs op de groothandelsmarkt of de onbalansverrekeningsprijs ligt. Wanneer vraagrespons en middelen achter de meter rechtstreeks deelnemen aan het capaciteitsmechanisme, moeten deze, om dubbeltelling te voorkomen, ook aan dergelijke heffingen worden onderworpen voor alle elektriciteit die in het kader van leveringsverplichtingen niet wordt verbruikt.

¹²⁹ Voor vraagrespons: niet verbruikte elektriciteit.

¹³⁰ Wanneer de beschikbaarheid wordt gecontroleerd, moet de capaciteit die niet noodzakelijkerwijs als capaciteitsactivering wordt geactiveerd, worden aangestuurd door prijssignalen op de energiemarkt. De enige uitzondering hierop is het testen van vereisten voor capaciteit die de markt nooit activeert.

¹³¹ De lidstaten moeten dubbeltelling vermijden wanneer dezelfde capaciteit beschikbaar is voor verschillende markttijdsbestekken (bv. day-ahead-, intraday- en balanceringsperiodes).

BIJLAGE II

Lijst van eindproducten met nettonultechnologie en de voornaamste specifieke componenten daarvan voor de toepassing van afdeling 6

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
Zonne-energie-technologieën	Fotovoltaïsche (PV) technologieën	– PV-systemen	– PV-polysilicium – PV-siliciumingots of gelijkwaardig ¹⁷ – PV-wafers of gelijkwaardig ¹⁷ – PV-cellen of gelijkwaardig ¹³² – Zonneglas – PV-modules – PV-inverters – PV-trackers en de bijbehorende specifieke bevestigingsstukken
	Thermo-elektrische zonne-energie-technologieën	– Centrales voor geconcentreerde zonne-energie (CSP)	– CSP-reflectoren – CSP-trackers en de bijbehorende specifieke bevestigingsstukken – CSP-ontvangers (punt of lijn)
	Thermische zonne-energie-technologieën	– Thermische zonne-energiesystemen	– Zonnecollectoren (incl. vlakkeplaat-, vacuümbuis-, concentrerende en luchtcollectoren) – Materialen die thermische zonne-energie absorberen – Zonneglas – Trackers van thermische zonne-energie en de bijbehorende specifieke

¹³² De term “gelijkwaardig” verwijst naar soortgelijke stappen of sleuteltechnologieën die nodig zijn voor dunnefilm-, organische, tandem- of andere fotovoltaïsche technologieën.

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			bevestigingsstukken
	Andere zonne-energie technologieën	– Fotovoltaïsche-thermische collectoren (PVT)	
Technologieën voor hernieuwbare windenergie op land of op zee	Technologieën voor windenergie op land	– Windturbines op land	– Gondels (assemblage) – Rotornaven – Hoofd-, gier- en stelhoeklagers – Aandrijfsystemen met directe aandrijving (met inbegrip van generatoren) en/of aandrijfsystemen met tandwielkast (met inbegrip van generatoren) – Permanente magneten van windturbines – Tandwielkasten van windturbines – Wieken – Masten
	Technologieën voor windenergie op zee	– Windturbines op zee	– Gondels (assemblage) – Rotornaven – Hoofd-, gier- en stelhoeklagers – Aandrijfsystemen met directe aandrijving (met inbegrip van generatoren) en/of aandrijfsystemen met tandwielkast (met inbegrip van generatoren) – Permanente magneten van windturbines – Tandwielkasten van windturbines

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			– Wieken – Masten – Funderingen/drijvers
	Andere technologieën voor hernieuwbare energie op zee	– Technologieën voor getijdenstroomenergie – Golfenergietechnologieën	
Batterij- en energieopslag-technologieën	Batterijtechnologieën	– Batterijen ¹³³	– Batterijpakken – Batterijmodules – Batterijcellen – Actief kathodemateriaal – Actief anodemateriaal – Elektrolyten – Separatoren – Stroomafnemers (incl. dunne koper-, aluminium-, nikkel- en koolstoffolie) – Batterijbeheersystemen (BMS) – Batterijtemperatuurb beheersystemen (BTMS)
	Technologieën voor elektrochemische opslag	– Ultracondensatoren/supercondensatoren – Redox-flowenergieopslag	– Elektrolyten – Separatoren – Collectoren – Elektrodeplaten
	Technologieën voor zwaartekracht opslag	– Pompopslag	– Omkeerbare waterkrachtturbines en pompwaaiers – Verdelers met richtvinnen

¹³³ Batterijen zoals gedefinieerd in artikel 3, leden 13, 14 en 15, van Verordening (EU) 2023/1542 van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2023 inzake batterijen en afgedankte batterijen.

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
	Technologieën voor thermische energieopslag	– Systemen voor thermische energieopslag	– Media voor de opslag van voelbare warmte en latente warmte (met inbegrip van faseveranderingsmaterialen en gesmolten zouten) – Materialen voor thermochemische opslag
	Technologieën voor energieopslag in gecomprimeerd/vloeibaar gas	– Energieopslag in perslucht – Energieopslag in vloeibare lucht	
	Andere technologieën voor energieopslag	– Energieopslag in vliegwielen – Vliegwielerotors	
Warmtepompen en technologieën voor geothermische energie	Warmtepomptechnologieën	– Warmtepompen	– Warmtepompen – Vierwegkleppen – Scrollcompressoren/roterende compressoren voor warmtepompen
	Technologieën voor geothermische energie	– Geothermische energiecentrales – Systemen voor direct gebruik van geothermische energie	– Warmtewisselaars die bestand zijn tegen geothermische corrosieve bedrijfsomstandigheden – Onderwaterpompen die bestand zijn tegen geothermische corrosieve bedrijfsomstandigheden
Waterstoftechnologieën	Elektrolyse-installaties	– Alkaline-elektrolyse-installaties (AEL)	– Stacks – Separators (diafragma of

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			membranen voor waterelektrolyse) – Bipolaire platen en eindplaten – Elektroden
		– Elektrolyse-installaties met protonuitwisselingsmembraan (PEMEL)	– Stacks – Membraanelektrode-assemblages (3 lagen)/met katalysatoren beklede membranen – Poreuze transportlagen/gasdif fusielen – Bipolaire platen en eindplaten
		– Elektrolyse-installaties met anionuitwisselingsmembraan (AEMEL)	– Stacks – Membraanelektrode-assemblages (3 lagen)/met katalysatoren beklede membranen – Poreuze transportlagen/gasdif fusielen – Bipolaire platen en eindplaten
		– Vasteoxide-elektrolyse-installaties (SOEL)	– Stacks – Elektrolyten en elektroden – Pakkingen/afdichtingen voor gebruik bij hoge temperatuur – Interconnectoren/mazen en eindplaten
	Waterstofbrandstofcellen	– Brandstofcellen met protonuitwisselingsmembraan (PEMFC)	– Stacks – Membraanelektrode-assemblages (3

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			lagen)/met katalysatoren beklede membranen – Poreuze transportlagen/gasdif fusielagen – Bipolaire platen en eindplaten
		– Vasteoxidebrandstofcellen (SOFC)	– Stacks – Elektrolyten en elektroden – Pakkingen/afdichtingen voor gebruik bij hoge temperatuur – Interconnectoren/mazen en eindplaten
	Andere waterstoftechnologieën	– Waterstoftransmissie en -distributienetten	– Waterstofcompressoren – Waterstoftankstations – Pijpleidingen voor de transmissie en distributie van waterstof
		– Waterstofopslaginstallaties	– Waterstofopslagtanks aan boord – Tanks voor stationaire waterstofopslag
		– Installaties voor de omzetting en extractie van waterstof in en uit ammoniak	– Ammoniakkraakinstallaties
Technologieën voor duurzaam biogas en biomethaan	Technologieën voor duurzaam biogas	– Installaties voor duurzaam biogas	– Anaerobe vergisters/gistingstanks
	Technologieën voor	– Installaties voor	– Anaerobe

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
	duurzaam biomethaan	duurzaam biomethaan	vergisters/gistingstanks – Eenheden voor de opwerking van biomethaan
CCS-technologieën	Technologieën voor koolstofafvang	– Afvang door middel van absorptie – Afvang door middel van adsorptie – Afvang door middel van membranen – Afvang door middel van cycli met vaste stoffen – Afvang door middel van cryogenica – Directe afvang uit de lucht	– CO2-compressoren
	Technologieën voor koolstofopslag		
Technologieën voor het elektriciteitsnet	Technologieën voor het elektriciteitsnet	– Onderstations op land – Onderstations op zee	– Kabels en leidingen voor elektriciteitstransmissie en -distributie, en kabels die nettonultechnologieën met het elektriciteitsnet verbinden (bovengrondse leidingen en ondergrondse en onderzeese kabels, met inbegrip van HVDC en HVAC) – Schakelinrichtingen – Vermogensschakelaars – Beveiligingsrelais – Vermogenstransformatoren

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			– Scheidingsschakelaars – Railkokersystemen – Elektriciteitskasten – Onderstations op zee – Inverters – Convertors
		– Masten voor de transmissie en distributie van elektriciteit	– Masten voor de transmissie en distributie van elektriciteit – Elektrische geleiders (incl. geavanceerde geleiders en hogetemperatuursupergeleiders) – Isolatoren
		– Kabels, leidingen en toebehoren voor elektriciteitstransmissie en -distributie, en kabels die nettonultechnologieën met het elektriciteitsnet verbinden (bovengrondse leidingen en ondergrondse en onderzeese kabels, met inbegrip van HVDC en HVAC)	– Kabels en leidingen voor elektriciteitstransmissie en -distributie, en kabels die nettonultechnologieën met het elektriciteitsnet verbinden (bovengrondse leidingen en ondergrondse en onderzeese kabels, met inbegrip van HVDC en HVAC) – Elektrische geleiders (incl. geavanceerde geleiders en hogetemperatuursupergeleiders) – Isolatoren

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
		– Vermogenstransformatoren	– Vermogenstransformatoren – Transformatorkernen – Transformatorspoelen – Trappenschakelaars voor transformatoren
	Technologieën voor elektrisch opladen voor vervoer	– Oplaadapparatuur voor elektrische voertuigen – Elektrische wegsystemen ¹³⁴ – Walstroomvoorzieningen – Bovenleidingen – Oplaadapparatuur voor elektrisch luchtvervoer	– Oplaadapparatuur voor elektrische voertuigen – Walstroomvoorzieningen – Oplaadapparatuur voor elektrisch luchtvervoer
	Technologieën voor de digitalisering van het net en andere technologieën voor het elektriciteitsnet	– Apparatuur en onderdelen voor vermogenselektronica op hoog- en middenspanning (met inbegrip van gelijkstroomtechnologie) – Technologieën voor flexibele wisselstroomtransmissiesystemen (FACTS) – Slimme meters/geavanceerde meet- en	– Apparatuur en onderdelen voor vermogenselektronica op hoog- en middenspanning (met inbegrip van gelijkstroomtechnologie) – Technologieën voor flexibele wisselstroomtransmissiesystemen (FACTS) – Slimme meters/geavanceerde

¹³⁴ De term “elektrisch wegsysteem” (ook bekend als dynamisch opladen) verwijst naar apparatuur langs de weg die stroom levert aan voertuigen terwijl zij in beweging zijn. Dit eindproduct omvat zowel conductief als inductief laden.

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
		regelinfrastructuur	meet- en regelinfrastructuur
Technologieën voor kernsplijtingsenergie	Technologieën voor kernsplijtingsenergie	– Kernsplijtingscentrales	– Splijtstofelementen – Reactorvaten – Primaire leidingen en kleppen – Stoomturbines – Stoomgeneratoren – Veiligheidssystemen – Monitoring-, instrumentatie- en controlesystemen
	Splijtstofcyclustechnologieën	– Splijtstofcycli	– Centrifuges – Systemen voor gasbehandeling en gasstroomregeling – Apparatuur voor chemische verwerking – Apparatuur voor afvalverglazing – Cilinders, containers en vaten voor vervoer, opslag en verwijdering – Zwaar water – Veiligheidssystemen – Monitoring-, instrumentatie- en controlesystemen
Technologieën voor duurzame alternatieve brandstoffen	Technologieën voor duurzame alternatieve brandstoffen	– Centrales voor duurzame alternatieve brandstoffen	– Thermochemische, elektrochemische, chemische en biochemische/biologische reactoren voor de omzetting van biomassa en brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof in

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
			biotussenproducten en/of syngas – Reactoren en nabehandelingseenheden voor de omzetting van biotussenproducten en/of syngas en brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof in duurzame alternatieve brandstoffen
Waterkrachttechnologieën	Waterkrachttechnologieën	– Waterkrachtturbinesystemen	– Waterkrachtturbine waaiers – Verdelers met richtvinnen
Andere hernieuwbare-energietechnologieën	Technologieën voor osmose-energie		
	Technologieën voor omgevingsenergie, met uitzondering van warmtepompen		
	Technologieën voor biomassa	– Pelletfabrieken – Briketteerpersen	– Pelletmatrijzen – Perskamers voor briketteren
	Technologieën voor stortgas		
	Technologieën voor rioolwaterzuivering sgas		
	Andere hernieuwbare-energietechnologieën		
Energie-efficiëntietechnologieën	Energie-efficiëntietechnologieën	– Energiebeheersystemen	– EMS – BAS

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
logieën voor energiesystemen	ieën voor energiesystemen	(EMS) – Systemen voor gebouwautomatisering (BAS) – Geautomatiseerde vraagrespons (ADR) – Snelheidsvariators – Elektriciteitssystemen met organische rankinecyclus (ORC)	– ADR – Snelheidsvariators – ORC-turbines
	Technologieën voor warmte- en koudnetten	– Leidingen voor verwarmings- en koelingsdistributiesystemen	
	Andere energie-efficiëntietechnologieën voor energiesystemen		
Hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong	Technologieën voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong (RFNBO)	– RFNBO-installaties	– Reactoren voor de omzetting van H ₂ en CO ₂ of N ₂ in syngas of alcoholen – Reactoren voor de omzetting van syngas of alcoholen in RFNBO's
Biotechnologische klimaat- en energieoplossing en	Biotechnologische klimaat- en energieoplossingen	– Micro-organismen en microbiële stammen (met inbegrip van, maar niet beperkt tot, bacteriën, gisten, microalgen, schimmels en archaea) die worden gebruikt om grondstoffen voor te behandelen en om te zetten in biobrandstoffen, brandstoffen op basis van hergebruikte koolstof en hernieuwbare	– Micro-organismen en microbiële stammen (met inbegrip van, maar niet beperkt tot, bacteriën, gisten, microalgen, schimmels en archaea) die worden gebruikt om grondstoffen voor te behandelen en om te zetten in biobrandstoffen, brandstoffen op basis van

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
		brandstoffen, biogebaseerde en gerecycleerde koolstofchemicaliën, biopolymeren, biogebaseerde materialen en biogebaseerde producten – Enzymen (met inbegrip van, maar niet beperkt tot, amylase en cellulase) die worden gebruikt om grondstoffen voor te behandelen en om te zetten in biobrandstoffen, biogebaseerde chemische stoffen, biogebaseerde materialen en biogebaseerde producten, of die worden gebruikt om reacties in chemische processen te katalyseren – Biopolymeren	hergebruikte koolstof en hernieuwbare brandstoffen, biogebaseerde en gerecycleerde koolstofchemicaliën, biopolymeren, biogebaseerde materialen en biogebaseerde producten – Enzymen (met inbegrip van, maar niet beperkt tot, amylase en cellulase) die worden gebruikt om grondstoffen voor te behandelen en om te zetten in biobrandstoffen, biogebaseerde chemische stoffen, biogebaseerde materialen en biogebaseerde producten, of die worden gebruikt om reacties in chemische processen te katalyseren – Biopolymeren
Transformatieve industriële decarbonisatie technologieën	Transformatieve industriële decarbonisatietechnologieën	– Elektrische vlamboogovens – Reactoren voor direct-gereduceerd ijzer die klaar zijn voor waterstof – Vlamboogovens met verzonken elektroden – Open slakbadovens – Flash-calciners – Industriële elektrische ketels – Industriële	– Grafiet- of koolstofelektroden voor elektrische ovens – Flash-calciners – Industriële elektrische ketels – Industriële inductieverwarmings toestellen/-ovens – Industriële inductiespoelen – Industriële

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
		inductieverwarmingstoestellen/-ovens ¹³⁵ – Industriële infraroodverwarmingstoestellen/-ovens – Industriële microgolfverwarmingstoestellen/-ovens – Industriële radiogolfverwarmingstoestellen/-ovens – Industriële weerstandsverwarmingstoestellen/-ovens	infraroodverwarmingstoestellen/-ovens – Industriële infraroodstralers – Industriële microgolfverwarmingstoestellen/-ovens – Industriële magnetrons – Industriële radiogolfverwarmingstoestellen/-ovens – Radiofrequentiegeneratoren – Industriële weerstandsverwarmingstoestellen/-ovens – Molybdeen elektroden voor elektrische ovens
Technologieën voor transport en gebruik van CO2	Technologieën voor transport van CO2	– CO2-vervoersinfrastructuur	– CO2-compressoren
	– Technologieën voor gebruik van CO2	– Thermochemisch gebruik – Elektrochemisch gebruik	– CO2-elektrolyse-installaties
Wind- en elektrische voortstuwingstechnologieën voor vervoer	Windvoortstuwingstechnologieën	– Flettner-rotoren – Vleugelzeilen met aanzuigtechniek – Sleepkites – Stijve en halfstijve vleugelzeilen	
	Elektrische voortstuwingstechnologieën	– Elektrische voortstuwingssystemen voor vervoer over verharde en onverharde	– Elektrische voortstuwingmotor en voor vervoer – Permanente

¹³⁵ De term “verwarmingstoestel” verwijst naar toepassingen met een lage (tot 200 °C) en gemiddelde (200 tot 500 °C) temperatuur. De term “oven” verwijst naar toepassingen met een hoge (500 tot 1 000 °C) en zeer hoge (meer dan 1 000 °C) temperatuur.

	Subcategorieën van nettonultechnologieën	Eindproducten	Voornaamste specifieke componenten
		wegen – Elektrische voortstuwingssystemen voor spoorvervoer – Elektrische voortstuwingssystemen voor vervoer over water – Elektrische voortstuwingssystemen voor luchtvervoer	magneten van elektrische motoren voor vervoer – Batterijpakken voor vervoer – Brandstofcellen voor vervoer – Inverters voor vervoer – Hoogspanningsvoedingseenheden voor elektrische voortstuwing – Ingebouwde laders – Waterstofopslagtanks aan boord
Andere nucleaire technologieën	Andere nucleaire technologieën (zoals kernfusietechnologieën)		

BIJLAGE III

Informatie die moet worden opgenomen in het aanvraagformulier voor steun op grond van de afdelingen 6.1 en 6.2 en voor investeringsprojecten die aanvullende productiecapaciteit creëren in het kader van afdeling 7

i. Informatie over de begunstigde van de steun:

- Naam, statutaire zetel, belangrijkste activiteitensector (NACE-code).
- Verklaring dat de onderneming geen onderneming in moeilijkheden is in de zin van de richtsnoeren reddings- en herstructureringssteun.
- Voor steun die wordt verleend in het kader van een regeling in het kader van afdeling 6.1 en 7: verklaring dat er geen verplaatsing zal gebeuren en toezeggingen opgenomen in punt (172).

ii. Informatie over de te steunen investering:

- Korte beschrijving van de investering.
- Korte beschrijving van de voor het betrokken gebied verwachte positieve effecten (bv. aantal gecreëerde of behouden banen, O&O&I-activiteiten, opleiding, clustervorming en mogelijke bijdrage van het project aan de groene en de digitale transitie van de regionale economie).
- Toepasselijke rechtsgrondslag (nationaal, EU, of beide).
- Geplande start van de werken en voltooiing van de investering.
- Locatie(s) van de investering.

iii. Informatie over de financiering van de investering:

- Investeringskosten en andere gerelateerde kosten.
- Totale in aanmerking komende kosten.
- Steunbedrag dat nodig is om de investering in het betrokken gebied uit te voeren.
- Steunintensiteit.
- Voor maatregelen in afdeling 6.2: Een analyse van de financieringskloof, met inbegrip van het businessplan en de berekeningen van de netto contante waarde voor de feitelijke en nulscenario's, met geraamde investeringskosten, exploitatiekosten, inkomsten en eindwaarde in beide scenario's (in Excel-formaat), met ondersteunend bewijsmateriaal.

iv. Informatie over de behoefte aan steun en de daarvan verwachte impact:

- Korte toelichting bij de behoefte aan steun en de impact ervan op het investeringsbesluit of het vestigingsbesluit. Deze moet een toelichting bevatten over het besluit over een alternatieve investering of vestiging als de steun niet wordt verleend.
- Voor steun op grond van afdeling 6.2 verstrekt de begunstigde: i) solide bewijs van subsidies die hij op geloofwaardige wijze zou ontvangen in een niet-EER-

rechtsgebied voor een soortgelijk project dat in het nulscenario is opgenomen; ii) bewijs dat de voorgenomen investering zonder de steun niet in de EER zou plaatsvinden; en iii) bewijs dat de steun geen effecten teweegbrengt die tegen de cohesie indruisen in de zin van de punten (175) en (176).